

VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖN JULKAISUSARJA B
KATSAUKSIA 1

LIISA KASURINEN

ILSE SAARES

KASVUN VUODET

JYVÄSKYLÄN
LASTENTARHANOPETTAJAOPISTO
1947-1995

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
VARHAISKASVATUKSEN YKSIKKÖ
1998

VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖN JULKAISUSARJA B
KATSAUKSIA 1

LIISA KASURINEN

ILSE SAARES

KASVUN VUODET

JYVÄSKYLÄN
LASTENTARHANOPETTAJAOPISTO
1947 - 1995

ARTIKKELIT

KIRSI HUKKANEN
LEENA LUMMELAHTI
MARJATTA ORPANA
MAARIT OUTAKOSKI-AHO
TELLERVO PERÄLAMPI
RAUNO PIETILÄINEN
IRJA PIISINEN

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
VARHAISKASVATUKSEN YKSIKKÖ

1998

Tilaukset osoitteesta:

Kampus Kirja
Kauppakatu 9
40100 Jyväskylä
Puhelin: 014-603157
Telefax: 014-611143

Piirroksat:
Ilse Saares
Pentti Saares

ISBN 951-39-0308-7
ISSN-1238-7509

ISBN 978-951-39-7216-5 (PDF)

Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä 1998

LUKIJALLE

Vanha tarina kertoo vaeltajasta, joka matkallaan osuu suuren rakennustyömaan äärelle. Siellä hän huomaa kolme miestä, jotka näyttävät tekevän kukin samaa työtä. Ensimmäisen kohdalla vaeltaja kysyy, mitä mies on tekemässä. "Siirtelen näitä kiviä", mies kivahtaa. Toiselle vaeltaja tekee saman kysymyksen ja saa vastaukseksi: "Teen työtä, josta saan palkkaa elättääkseni perheeni." Tultuaan kolmannen miehen kohdalle, vaeltaja kysyy tältäkin: "Mitä sinä teet?" Mies katsoo kysyjää hymyillen ja sanoo: "Minä rakennan katedraalia!"

Jyväskylän lastentarhanopettajaopistolla on ollut vuosien mittaan työntekijöinä paljon 'katedraalin rakentajia'. Sellaisia olivat mm. ensimmäisten toimintavuosien johtajat, joilla oli aikaansa edellä olevia ideoita ja rohkeutta kehittää oppilaitosta omaleimaiseksi alusta asti. Näkemystä ja luottamusta lastentarhanopettajakoulutuksen tulevaisuuteen on vaadittu rehtoreilta ja henkilökunnalta opiston kaikissa vaiheissa, eikä vähiten sen viimeisinä vuosina.

Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutus toimi 48 vuottaan hallinnollisesti kolmessa eri muodossa. Se aloitti toimintansa osana vanhinta ja silloin ainoaa alan oppilaitosta, Helsingin Ebeneser-seminaaria. Näin se sai itselleen lujan perustan. Jyväskylän Kasvatusopillisen Korkeakoulun pedagogisessa ilmapiirissä selkiintyi käsitys siitä, ettei lastentarhanopettajien koulutusta saisi eristää muusta opettajakoulutuksesta ja että varhaiskasvatuksesta kouluopetukseen tulisi olla saumaton jatkumo. Tämä cygnaeuslainen ajatus eli opistossa sitkeästi ja tuli myöhemmin aika ajoin esille yrityksinä yhdistää paikallisesti lastentarhanopettajakoulutus yliopistoon.

Toisessa vaiheessa oppilaitos toimi yksityisenä kannatusyhdistyksen omistamana Jyväskylän lastentarhaseminaarina. Tuona aikana toiminta vakiintui ja opiskelijamäärä kasvoi moninkertaiseksi.

Kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa seminaarista tuli valtion lastentarhanopettajaopisto, joka monenlaisten paineiden alla laajeni, kehittyi ja kypsyi ottamaan vastaa uuden vaiheen ja aloittamaan uuden historian varhaiskasvatuksen yksikössä.

Me allekirjoittaneet olemme tehneet pitkän päivätyön opistossa, toinen johtajana ja rehtorina, toinen opettajana. Olemme itse eläneet suurimman osan oppilaitoksen kolmesta toimintavaiheesta. Teimme kirjoitustyötämme pitkällä aika-viiveellä odottaen välillä vuosia, milloin ja miten opiston tarina päättyisi - olivathan erilaiset koulutuspoliittiset ratkaisut ikään kuin ovella moneen kertaan viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Ennen työmme valmistumista poistuivat keskuudestamme opiston alkuvuosien toimintaan ja kehittämiseen osalliset neljä opettajaa ja vaikuttajaa: rehtori Armo-Laina Sirelius vuonna 1994, maist. Irja Piisinen vuonna 1995, tohtori Annika Takala vuonna 1996, sekä lääket.lis. Aino Särkkä vuonna 1997. Ehdimme keskustella jokaisen kanssa työstämme ja saimme heiltä apua ja rohkaisua. Muistamme heitä lämpimästi ja kiitollisina.

Monet entiset työtoverimme ovat auttaneet meitä neuvoen ja kannustaen, josta heitä kiitämme. Kiitämme myös kaikkia heitä, jotka ovat kirjoittaneet, antaneet haastattelun, kommentoineet kirjeitse tai auttaneet valokuvien tunnistamisessa ja valinnassa.

Vielä kiitämme Ebeneser-säätiötä ja Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen yksikköä, jotka ovat tehneet tämän julkaisun mahdolliseksi.

Jyväskylässä ja Pieksämäellä 18 päivänä toukokuuta vuonna 1998

Liisa Kasanen

Ilmo Saareno

SISÄLLYS

LASTENTARHATYÖN ALKUJUURIA JYVÄSKYLÄSSÄ	7
HANNA ROTHMANIN JA ELISABETH ALANDERIN LAITOKSET	7
UNO CYGNAEUS JA LASTENTARHA-AATE	7
KRISTIINA NAPAN PERINTÖ	8
EBENESER-NIMEN TAUSTAA	8
EBENESER-KODIN JYVÄSKYLÄN SEMINAARIOSASTO 1947 - 1964	11
ALKUVAIHEET	11
SEMINAARIN HALLINTO	13
OPISKELIJAT	13
OPETUS JA OPETTAJAT	26
SEMINAARIOSASTON JOHTAJAT JA HEIDÄN TYÖNÄKYNÄ	38
TOIMINNAN LAAJENEMINEN	43
TÄMÄN PÄIVÄN LAPSI - HUOMISPÄIVÄN KANSALAINEN	49
JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARI 1965 - 1977	53
AKTIIVISUUDEN AIKA	53
MUSEOSTA LÖYLYKADULLE	54
OPETUS MUUTOSPAINNEISSA	59
OPISKELIJAT	68
HENKILÖKUNTA	72
LASTENTARHANOPETTAJIEN POIKKEUSKOULUTUS	77
MUUTA KOULUTUSTA	79
YHTEYKSIÄ JA YHTEISTYÖTÄ	80
SEMINAARIEN VALTIOLLISTAMINEN	85
SEMINAARIVAIHEEN PÄÄTÖS	86
JYVÄSKYLÄN LASTENTARHANOPETTAJAOPISTO 1977 - 1995	91
MUUTOSVUODET	91
SEMINAARISTA OPISTOKSI	92
OPINSAUNASTA SAMMON TAONTAAN	93
KOULUTUKSEN MUUTTUVAT KUVIOT	97
OPISKELIJAT	107
HENKILÖKUNTATAPAHTUMIA JA JUHLIA	111
OPISTOSTA YLIOPISTON VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖKSI	121
JÄÄHYVÄISET	128
LÄHTEET	131
LIITTEET	136

LASTENTARHATYÖN ALKUJUURIA JYVÄSKYLÄSSÄ

HANNA ROTHMANIN JA ELISABETH ALANDERIN LAITOKSET

Fröbeliläinen lastentarhatyö alkoi Suomessa varsinaisesti silloin, kun Hanna Rothman perusti v. 1888 Pestalozzi-Fröbel-Hausin mallin mukaisen yksityisen kansanlastentarhan Helsinkiin. Tämän lastentarhan päästyä alkuun hän aloitti v. 1890 toisenkin laitoksen, Sörnäisten kansanlastentarhan, jonka toiminta vuodesta 1908 jatkui Ebeneser-kodissa. (Hänninen-Valli, 1986.) Ebeneserkodin toimintaan liitetty lastentarhanopettajakoulutus, myöhemmin lastentarhaseminaari, laajeni sittemmin Jyväskylään sen alaosastona, joten tämä perusfröbeliläinen laitos oli myös Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen 'alkukoti'.

UNO CYGNAEUS JA LASTENTARHA-AATE

Jyväskylällä on myös toinen, 25 vuotta vanhempi lastentarhatyön perusta. Vuonna 1863 *Uno Cygnaeus* liitti kansakoulunopettajaseninaarinsa yhteyteen Jyväskylässä lastentarhaluokan, jossa seminaarin naisopiskelijat harjoittelivat. Matkoillaan Cygnaeus oli tutustunut muun muassa *Luise Fröbelin* lastentarhanopettajien valmistuslaitokseen, lastentarhoihin sekä moneen huomattavaan Fröbelin aatteiden kannattajaan. Tällöin hänessä todennäköisesti vahvistui käsitys lapsen varhaisvuosien tärkeydestä. Cygnaeuksen paljon aikaansa edellä ollut ajatus yhtenäisestä kasvatuserästä sai arvovaltaiset vastustajansa ja puolustajansa. Viimeksimainittuihin kuului mm. *Topelius*, joka 'Mietekirjassaan' kirjoittaa lastentarhoista: *Ala niistä, ja järjestä ne ensimmäiseksi renkaaksi siinä sarjassa, joka alkaa koulusta ja vie yliopistoon.* (Hänninen-Valli, 1986.) Vaikka Jyväskylän seminaarissa lastentarhatoiminta loppui, kun siitä vuonna 1900 muodostettiin kansakoulun ala-astetta vastaavat alakoululuokat, Cygnaeuksen luoma fröbeliläistä alkujuurta oleva lastentarhatoteutus rikastutti pienten lasten kasvatuksesta käytävää keskustelua, mutta näkyi myös konkreettisemmin kansakouluopetuksen ala-asteelle siirtyneissä opetusmenetelmissä ja välineissä.

KRISTIINANAPAN PERINTÖ

Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen yhteys Cygnaeuksen elämäntyöhön on tavallaan henkilöitynyt *Kristiina Napassa*. Christine, suomalaisittain Kristiina, oli syntynyt Pietarissa 7.12.1838. Vuonna 1861 hän kolmen muun nuoren naisen kanssa lähti Cygnaeuksen myötävaikutuksella Saksaan kouluttautumaan lastentarhanopettajaksi. Opiskelu tapahtui Watzumin, Gothan ja Bernin kaupungeissa. Syksyllä 1863 Kristiina Nappa aloitti työnsä Jyväskylän väliaikaisen seminaarin mallikouluun liitetyn lastentarhan opettajana. (Salminen, H. & Salminen, J. 1986.) Tässä työssään Kristiina Nappa sekä suunnitteli että toteutti fröbeliläistä lastentarhapedagogiikkaa tavalla, jota Cygnaeus todennäköisesti piti suuressa arvossa.

Napan perikunta luovutti Jyväskylän lastentarhaseminaarille Kristiinan opiskeluaikaiset taidokkaat askartelutyöt, varsin vaikuttavan kokoelman taittelu-, pujottelu-, pistely- ym. töitä. Lisäksi aineistoon kuuluivat ns. 'Fröbelin lahjat' (rakentelupalikat ja asettelulaudat), kauniilla käsialalla täytetyt luentovihkot, alan kirjallisuutta sekä joitakin henkilökohtaisia esineitä. Tämä ainutlaatuinen kokoelma luovutettiin Jyväskylän yliopiston museoon koulutuksen siirtyessä yliopistoon syksyllä 1995.

EBENESER-NIMEN TAUSTAA

Helsingin Ebeneser-seminaarin osastona Jyväskylän seminaari peri juhlalliselta kuulostavan nimen Ebeneser. Jyväskyläläiset oppivat piankin puhumaan luontevasti 'Epeneseristä', opiskelijoiden kesken nimi lyheni Ebeksi ja opiskelijoista tuli ebettäriä. Monille outo nimi antoi vain arvokkaan patinan muuten tuoreelle oppilaitokselle, Raamattunsa lukeneet tiesivät nimen löytyvän Vanhasta Testamentista. Siellä kerrotaan, miten israelilaisten ja filistealaisten välisen sodan ratkaisuvaiheessa kansan johtaja ja tuomari *Samuel otti kiven... ja antoi sille nimen Ebeneser (=avun kivi) ja sanoi: Tähän asti on Herra meitä auttanut.* 1 Sam. 7:12. Ebeneser-kodin peruskiveen vuonna 1907 muurattu asiakirja päättyy sanoihin: *Ebeneser olkoon tämän kodin nimi: sillä tähän asti on Herra meitä auttanut.* (Hänninen-Valli, 1986.)

Ebeneser-kodin perustajien syvä kristillinen vakaumus säilyi oppilaitoksenkin identiteetissä monin tavoin. Mm. Jyväskylän seminaariosaston aloittaessa vuonna 1947 *Ebeneser-kodin perustuksen hyväksyminen* mainittiin vielä eräänä pääsyaatimuksena, joskaan sitä ei käytännössä mitenkään mitattu. Jyväskylän osaston itsenäistyttyä Jyväskylän lastentarhaseminaariksi Ebeneser- ja Ebenimikkeet säilyivät vielä pitkään arkikäytössä.

Ebeneser-kodin Jyväskylän
seminaariosasto

1947 - 1964

EBENESER-KODIN JYVÄSKYLÄN SEMINAARIOSASTO 1947 - 1964

ALKUVAIHEET

Lastentarhanopettajien koulutus Jyväskylässä alkoi aikana, jolloin maata jälleenrakennettiin ja maksettiin sotavelkoja. Työtilaisuuksia oli runsaasti, myös naisten työssäkäynti kodin ulkopuolella kasvoi nopeasti. Lasten päivähoitotarpeen tyydyttämiseksi tarvittiin lisää lastentarhoja. Opettajapula oli tuona aikana tuntuva. Lastentarhalehdessä ilmoitettiin syksyllä 1945: *Lastentarhanopettajat, rouvat, äidit ja muut yksityiselämään vetäytyneet! Tavaton pula lastentarhanopettajista velvoittaa jokaista koulutuksen saanutta ilmoittautumaan joko tarkastaja Aune Ståhlbergille tai tarkastaja Elsa Boreniukselle.* (Lastentarha 6/1945.)

Maassa oli vain yksi ainoa koulutuspaikka, Ebeneser-kodin Säätiön ylläpitämä seminaari Helsingissä. Uuden oppilaitoksen aikaansaaminen oli välttämätöntä, koska Ebeneser-kodin Lastentarhaseminaari ei enää pystynyt vastaamaan koko maan lastentarhanopettajatarpeesta. Sosiaaliministeriö, jonka alaisuudessa koulutus tuolloin oli, kääntyi Ebeneser-kodin Säätiön hallituksen puoleen 18. helmikuuta 1946 päivätyllä kirjeellä ja pyysi Säätiötä laajentamaan toimintaansa perustamalla noin 20 oppilaan seminaariosaston johonkin maaseutukaupunkiin. Koska ei näyttänyt olevan muutamaakaan mahdollisuutta pätevien lastentarhanopettajien lisäämiseksi ja poikkeuskoulutusta haluttiin välttää, Säätiö otti tehtävän vastaan ja neuvottelut käynnistettiin. Seminaarinjohtaja *Armo-Laina Sirelius* toimi tarmokkaasti asian edistämiseksi.

Seminaariosaston sijoittaminen Jyväskylään oli tarkoin harkittua. Jyväskylän maantieteellinen sijainti oli edullinen, lisäksi pikkukaupunki oli halvempi ja rauhallisempi opiskelupaikkana Helsinkiin verrattuna. Ratkaisevin peruste oli kuitenkin mahdollisuus saada Jyväskylän Kasvatustieteiden Korkeakoululta pätevää teoriaopetusta mm. kasvatustieteen, psykologian ja eräiden harjoitusaineiden alueilta. *Sielutieteen ja kasvatustieteen spesialistit - ei mistään muualta saatavissa*, kuten eräässä säilyneessä muistilappusessa mainitaan. Korkeakoululta oli saatavissa myös opetustiloja ja välineitä: teorialuokan lisäksi mahdollisuus käyttää ompelu-, veisto-, voimistelu-, talous- ja soitonopetuksen tiloja sekä välineitä. Opiskelijoilla oli myös käytettävissään Korkeakoulun kirjasto ja oppilasruokala. Lisäksi kampus tarjosi mahdollisuuden osallistua värikkääseen ylioppilaskuntaelämään. Jonkinlainen vaikuttaminen tieteelliseen lapsitutkimukseen oli luultavasti ainakin seminaarityön aloittajien haaveissa. Heikoin valmius oli kaupungin lastentarhoilla harjoittelupaikkoina - ei niinkään laadullinen vaan määrällinen.

Jyväskylän kaupungilla oli vain kaksi lastentarhaa, Alku ja Tapiola. Lisäksi olivat harjoitteluun käytettävissä Jyvälän Setlementin lastentarha sekä Parviaisen tehtaan lastentarha Säynätsalossa. Opettajat olivat jo saaneet aiemmin tuntumaa opiskelijoiden ohjauksesta keväällä 1944, jolloin opiskelijoita Helsingistä oli sodan vuoksi siirretty myös Jyväskylään saamaan käytännön opetusta.

Kun Jyväskylän valmiudet seminaarin sijoituspaikaksi olivat selvillä, ryhdyttiin osaston perustamista kiireisesti valmistelemaan. Näihin valmisteluihin kuului paitsi rahoituksen varmistus, myös neuvottelut Jyväskylän kaupunginhallituksen ja Lastentarhain johtokunnan sekä Kasvatusopillisen Korkeakoulun kanssa. Neuvottelut johtivat myönteiseen tulokseen ja kun ministeri *L. Heljaksen* allekirjoittamassa kirjeessä saatiin ilmoitus valtionavun 460.000 mk myöntämisestä vuodelle 1947, pääsi koulutus alkamaan väliaikaisena 15. päivänä syyskuuta 1947 (liite 1.).

Täten lastentarhaseminaariosasto monien myötävaikutuksella pääsi alkamaan vanhassa koulu- ja seminaarikaupungissa samalla paikalla, missä noin 80 vuotta sitten Uno Cygnaeus perusti maan ensimmäisen lastentarhaosaston seminaarinsa yhteyteen. (Vuosikertomus 1947.)

Seminaariosasto sai vuokrata toimitilaksi yhden luokkahuoneen Kasvatusopilliselta Korkeakoululta; aluksi vanhasta juhlasalirakennuksesta ja vuonna 1951 harjoituskoulu- ja laitosrakennuksesta (nykyisin historian laitos).

Seminaariosaston johtajaksi Helsingin seminaarista siirretty lastentarhanopettaja *Hellevi Kaila* kuvailee eloisasti alkuvaiikkoja Jyväskylässä.

Syksyn väreissä loistavien vaarojen ympäröimänä syysauringonpaisteessa kimmeltävän Jyväsjärven rannalla elää pieni Jyväskylä (jossa kuulemma on hämmästyttävät 27.000 asukasta, mutta sitä ei onneksi huomaa). Täällä erään kaupungista johtavan tien varrella on vanha rauhallinen puisto, jonka käytävillä tuuli lennättelee kullankeltaisia koivunlehtiä ja tulipunaisia vaahteranlehtiä. Vanhassa puistossa on siroteltuna vanhoja tiilirakennuksia ja vanhoja puurakennuksia. Itse vanha Cygnaeus voisi tulla täällä vastaan herättämättä huomiota senaikuisella tyylillään. Aika on täällä kuin pysähtynyt. Ajan hammas on sen sijaan ollut toimilias ja pureksinut mm. lystikkäät syvennykset puuportaisiin. Valtavat uunit, kolhiintuneet puulaatikot, muut täysin puuttuvat mukavuudet, tummuneet katot, kasarmiin haju tekevät ensikertalaisen miettelääksi...

Tilanahtaudestaan huolimatta on Kasvatusopillinen Korkeakoulu luovuttanut Ebeneser-seminaarin käyttöön erään etelänpuoleisen luokkahuoneensa. Uudet luonnonvaaleat Artek-pöydät ja pinnatuolit, Hildur Holmströmin valitsemat paperiverhot, Brita Mestertonin lähettämät ruukkukasvit, Maija Clevén sisarelta lainattu harmoni, Ebeneser-kodin seiniltä poimitut ystävämme Pestalozzi ja Fröbel sekä tuttu Hanna- ja Betty-tätiryhmä nuketaloineen ja palmuineen ovat aikaansaaneet aitoa lastentarhatunnelmaa. Niin sanoi ainakin äidinkielenopettajamme, maisteri Raekallio-Teppo, joka aivan sopivalla hetkellä on myös muuttanut Jyväskylään. Tässä velvoittavassa ympäristössä - huoneessa toimi sivumennen sanoen tätä ennen 'psykologian praktikum' - pidämme iltapäivisin teoriatunnit. Käytännöllinen harjoittelu jakaantuu neljään lastentarhaan, joista yksi on Säynätsalossa. Yhdessä kaupungin lastentarhasua toimii osastotätinä Ebeneserin aina reipas Meri Porra, joka myös pitää viikkotunnit. Voimistelu pidetään harjoituskoulun voimistelusalissa, joka suihkuineen ja muine asianmukaisine varusteineen lyö monta kertaa laudalta Ebeneserkodin suppeat mahdollisuudet. Ja, lukekaa tämä kahteen kertaan, talousopetusta saadaan opetuskeittiössä Korkeakoulun oppilaitten kanssa yhdessä. Onnesta pääsee osalliseksi kaksi tyttöä kerrallaan kuuden viikon ajan. Se, mitä sen sijaan ei olla saatu ollenkaan järjestykseen, on veisto- ja melkein pä käsityöopetuskin. Mutta ei hätäillä, vielä keritään! 'Toimisto' sijaitsee vaatimattomasti allekirjoittaneen alivuokralaishuoneen ruokasalinpöydällä ja etasäärillä. Mutta puhelin meille annettiin. Sitä ihmettelivät puhelinyhtiön monttööritkin. Numero 4152. Järjestelytyöt täällä Jyväskylän seminaarissa - Jyväskylän Ebessä -

pikku Ebessä - Uudessa Ebessä - vai perätkö Jebessä ovat sujuneet yli odotusten, kiitos jyvaskyläläisten avuliaisuuden ja hyväntahtoisuuden. Helsinkiläisten nykyään tavallisesta sanonnasta pitikö-teidänkin-nyt-tulla-tärne-vaikka-on-muutenkin-asunto-ja-maitopula ei ole näkynyt jälkeäkään. Jyvaskylän lastentarhanopettajien osuutta tässä yhteydessä ajatellessa tulvehtii lämmin aalto mieleen. Se into ja alttius, jolla he ovat käyneet tähän odottamattomaan tehtävään käsiksi, takaa heidän oppilailleenkin oikean hengen. Varsinkin Maija Cleven nimi nakutettakoon täten Suomen lastentarhain historian lehdille.

Jyvaskylässä syyskuun 23. päivänä 1947, Hellevi Kaila (Lastentarha, 6/1947.)

SEMINAARIN HALLINTO

Jyvaskylän seminaari toimi Helsingin Ebeneser-kodin seminaarin alaosastona, jonka omisti Hanna Rothmanin ja Elisabeth Alanderin laitokset -säätio. Ylimmän johdon muodosti näin ollen Helsingissä toimiva Säätion hallitus. Ennen vuotta 1924 koulutus oli ollut kouluhallituksen valvonnassa, 10.3.1924 annetulla asetuksella lastentarhat ja lastentarhanopettajien valmistus siirrettiin sosiaaliministeriön alaisuuteen. (Hänninen - Valli, 1986.)

Helsingin Ebeneser-seminaarin johtaja vastasi luonnollisesti myös Jyvaskylän seminaariosaston toiminnasta. Vuoteen 1959 tässä tehtävässä toimi seminaarin harjoituslastentarhan opettajan virasta vuonna 1938 siirretty Armo-Laina Sirelius. Syksyllä 1959 Sireliuksen jäätyä eläkkeelle rehtoriksi tuli maisteri *Siiri Hiltunen*, myöhemmin *Valli*. Seminaariosaston paikalliseksi johtajaksi siirtyi Ebeneseristä lastentarhanopettaja Hellevi Kaila, joka hoiti tehtävää ensimmäiset kaksi lukuvuotta. Vuosina 1950 - 53 johtajana oli fil.maist., lastentarhanopettaja *Tellervo Keinänen*; hänen toimiajastaan lukuvuoden 1950 - 51 tehtävää hoiti lastentarhanopettaja *Mirjam Smolander* (os. *Huttunen*). Vuodesta 1953 johtajaksi saatiin lastentarhanopettaja *Liisa Kasurinen*, joka johti Jyvaskylän koulutuksen sittemmin emolaitoksesta itsenäiseksi Jyvaskylän seminaariksi.

OPISKELIJAT

Jyvaskylän opiskelijat olivat kaikki ylioppilaita, toisin kuin Helsingin seminaarissa, jonne hyväksyttiin myös keskikoulun käyneitä. Ryhmään kuului 19 - 25 opiskelijaa, jotka valittiin vain joka toinen vuosi.

Opiskelijoiden valinta

Jo ensimmäisten opiskelijoiden valinnassa käytettiin soveltuvuuskokeita. Mitään valmista suomalaisen käytäntöön soveltuvaa mallia ei ollut. Suunnittelutyö, valintakokeiden kehittäminen ja monien vuosien aikana myös niiden johtaminen annettiin maisteri Irja Piisisen tehtäväksi.

*****

*Irja Piisinen***Lastentarhanopettajakoulutuksen soveltuvuuskokeet**

Lastentarhaseminaari Ebeneser oli ensimmäinen lastentarhanopettajien valmistuslaitos Pohjoismaissa, joka päätti ottaa oppilasvalinnoissa käyttöön soveltuvuuskokeet. Kun Lastentarhaseminaari Ebeneserissä viime sotien jälkeen oli jälleen päästy työskentelemään normaaleissa olosuhteissa, eräänä työn kehittämistä koskevana kysymyksenä oli noussut esiin oppilasvalintojen uudistaminen. Oli osoittautunut, etteivät hyvätkään hakupaperit olleet riittävä tae menestymiselle enempää opinnoissa kuin työkentälläkään, ja haluttiin selvittää, olisiko oppilaiden valitsemiselle löydettävissä luotettavampia perusteita. Ratkaisua päätettiin hakea soveltuvuuskokeista, joiden käyttö näihin aikoihin alkoi Suomessakin tulla laajemmin tunnetuksi. Asiasta oli neuvoteltu fil. maisteri (sittemmin erityispedagogiikan professori) *Niilo Mäen* kanssa, joka oli eräs soveltuvuuden tutkimisen alkuunpanijoita Suomessa. Hänen ehdotuksestaan Ebeneserin soveltuvuuskokeiden suunnittelu ja toimeenpaneminen annettiin minun tehtäväkseni.

Olin suorittanut osan psykologian opinnoistani Tanskassa, osaksi toimiessani siellä Mannerheim-liiton lähettämänä suomalaisten 'sotalasten' sosiaalikäyttäytymisen tutkijana, osaksi tämän työni päätyttyä. Useilla psykologian sovellusalueilla oltiin Tanskassa pitemmällä kuin sotien koettelemassa Suomessa. Siksi olin erityisen iloinen saadessani opiskella paitsi Kööpenhaminan yliopistossa myös sikäläisissä soveltavan psykologian laitoksissa. Erityisesti tutustuin lapsi- ja kasvatopsykologian sovellusmuotoihin sekä -Suomesta esitetyn toivomuksen mukaisesti - psykologiseen soveltuvuustutkimukseen. Myös Suomessa olin saanut soveltuvuustestauksista jonkin verran kokemusta. Tanskasta palattuani olin maisteri Mäen assistenttina osallistunut mm. soveltuvuuskokeiden suunnitteluun ja järjestämiseen Helsingin sairaanhoitopiirissä. Myös Väestöliiton kotisisäopiston soveltuvuuskokeiden kehittelyyn ja toimeenpanemiseen olin tullut mukaan. Ebeneserin soveltuvuuskokeiden suunnittelutyön otin vastaan innostuneesti, joskin samalla tietoisena tehtävän vaativuudesta. Olihan kyseessä sopivien henkilöiden löytäminen koulutettaviksi kasvatusta ja opetustyöhön sen lapsuuden kehitysvaiheen aikana, jolla yksilön persoonallisuuden muotoutumisessa on erityisen tärkeä merkitys.

Lastentarhanopettajan työalaa koskevaa ammatinanalyysia ei ollut käytettävissä, joten oli aloitettava sen laatimisesta. Mm. lastentarhojen toimintaa seuraamalla sekä haastatteleamalla lastentarhanopettajia ja muita alan asiantuntijoita oli hankittava mahdollisimman selkeä kuva lastentarhojen työskentelystä. Oli myös selvitettävä, mitä päämääriä lastentarhatyölle haluttiin asettaa ja millaisia valmiuksia niiden saavuttaminen lastentarhanopettajalta edellytti. Tämän jälkeen oli pyrittävä erittelemään, mihin las-

tentarhanopettajan tarvitsemat valmiudet perustuivat: miltä osin - ja missä määrin - ne olivat sidoksissa synnynnäisiin taipumuksiin. Niitä taipumuksia, jotka tämän erittelyn tuloksena nousisivat esiin, olisi oppilaita valittaessa pyrittävä soveltuvuuskokeiden avulla mittaamaan. Päädyin käsitykseen, että tällaisia taipumuksia olivat ensisijaisesti seuraavat kyvyt ja luonteenpiirteet:

- Henkinen vireys sekä pystyvyys loogiseen ajatteluun ja itsenäisiin arviointeihin
- Luova mielikuvitus
- Kyky eläytyä lasten ja aikuisten sielunelämään sekä ymmärtää heidän yksilöllisiä piirteitään
- Lapsia kohtaan tunnettu kiintymys, lämpö ja huoltavuus sekä pedagoginen harrastus
- Tunne-elämän tasapainoisuus. Kyky solmia myönteisiä kontakteja ja toimia yhteistyössä. Käyttäytymisen luontainen tahdikkuus
- Nopea ja laaja-alainen huomiokyky
- Musikaalisuus
- Hyvä verbaalinen ilmaisukyky
- Kuvaamataidollinen lahjakkuus
- Kätevyys

Ensimmäisen kerran Ebeneserin oppilasvalinnoissa käytettiin soveltuvuuskokeita valittaessa oppilaita vuonna 1948 alkavalle 56. oppilaskurssille. Suunnitellun testistön toimivuuden varmistamiseksi oli ensin järjestetty 'koetestausta' edelliselle, ilman soveltuvuuskokeita valitulle ja jo vuoden opiskelleelle oppilaskurssille.

Myös Ebeneserin Jyväskylän seminaariosastossa, joka oli aloittanut toimintansa vuoden 1947 syyskuussa ja jossa kurssit alkoivat joka toinen vuosi, soveltuvuuskokeet otettiin käyttöön välittömästi. Käytännön syistä myös Jyväskylän kurssien soveltuvuuskokeet pidettiin aluksi Helsingissä, mutta melko pian ne voitiin siirtää Jyväskylään.

Olenmaiselta sisällöltään Jyväskylän ja Helsingin kurssien soveltuvuuskokeet noudattivat samoja linjoja, joskin koetehtävissä oli myös joitakin eroja. Jyväskylään pyrkivät hakijat muodostivat sikäli homogeenisemmän ryhmän, että jokainen oli suorittanut ylioppilastutkinnon. Tämä luonnollisesti otettiin koetehtäviä suunniteltaessa huomioon.

Kokeet koostuivat mm. lahjakkuustekijöitä mittaavista kirjallisista testeistä sekä ns. tilannetehtävistä, jotka suoritettiin joko yksilö- tai ryhmätehtävinä. Varsin käyttökelpoiseksi osoittautui mm. tilannetehtävä, jossa hakijat 3 - 4 henkilön ryhmänä keskustelivat annetusta aiheesta, samoin yksilötehtävä, jossa tuli koota ryhmä lapsia katsomaan annettua kuvaa ja keskustelemaan siitä. Soveltuvuuskokeisiin sisältyi myös vapaamuotoisia kirjallisia tehtäviä, jotka osaksi koskivat henkilön elämänhistoriaa, osaksi toivat esiin kykyjä ja persoonallisuudenpiirteitä, jotka lastentarhanopettajan työssä ovat merkitseviä.

Testien valinnan sekä uusien, nimenomaan lastentarhanopettajan työalaa varten laadittavien koetehtävien suunnittelun jouduin aluksi hoitamaan yksin. Kokeiden läpiviemiseen sekä joidenkin tilannetehtävien arvosteluun osallistuivat myös Ebeneserin rehtori sekä eräät seminaarinopettajat. Ennen pitkää kokeiden suunnitteluun ja tulosten arviointiin saatiin mukaan myös toinen psykologi. Siinä vaiheessa, jolloin myös Jyväskylän kurssien soveltuvuuskokeet pidettiin Helsingissä, toisena psykologina oli filosofian maisteri *Annikki Hytönen*. Jyväskylässä kokeiden suunnittelu ja kehittäminen sekä tulosten arviointi tapahtui pääasiallisesti filosofian tohtori (sittemmin kasvatustieteen professori) *Annika Takalan* ja allekirjoittaneen yhteistyönä. 'Lapsiryhmä-tehtävän' arvostelussa oli toverinani seminaariosaston johtaja Liisa Kasurinen. Wartegg-testin tulokset tulkitsti psykologian professori *Martti Takala*.

Koska kokeita jatkuvasti pyrittiin kehittämään, koetehtävät saattoivat eri vuosina jonkin verran vaihdella. Jyväskylässä soveltuvuuskokeet päättyivät tavallisimmin 2 - 3 haastatteluun. Haastattelijoina olivat seminaariosaston johtaja sekä molemmat psykologit.

Kun soveltuvuuskokeiden tulokset olivat valmiit, Annika Takala, Liisa Kasurinen ja allekirjoittanut laativat luettelon hyväksyttäviksi ehdotetuista hakijoista. Valinnan varmisti Lastentarhaseminaari Ebeneserin johtokunta. Lopullista valintaa suoritettaessa otettiin huomioon paitsi soveltuvuuskoe-tulokset myös hakupapereista ilmi käyvät soveltuvuutta valaisevat seikat, etenkin opiskelu- ja työtodistukset.

Kokemukset ovat alusta alkaen olleet rohkaisevia. Aikana, jolloin oppilasvalinnoissa ei käytetty soveltuvuuskokeita, Helsingin Ebeneser-seminaarissa oli jouduttu ensimmäisen, ns. koelukukauden jälkeen keskeyttämään useiden oppilaiden opiskelu alalle soveltumattomuuden vuoksi. Soveltuvuuskokeiden tultua oppilasvalintojen perusteeksi keskeyttämisiä - joko seminaarin taholta tai oppilaan omasta aloitteesta - tapahtui niin harvoin, että koelukukausi muuttui lähinnä nimelliseksi ja melko pian myös virallisesti poistettiin. Jotta soveltuvuuskokeiden ennustavuutta voitaisiin arvioida myös täsmällisemmällä tavalla, laadin selvityksen, jossa verrattiin hakupapereiden ja soveltuvuuskokeiden ennustearvoja. Kriteerinä käytin seminaarin päästötodistusta, joko kasvatustaidon arvosanoja tai todistusta kokonaisuudessaan, tosin tällöinkin käytännön kasvatustaidon arvosanoja erityisesti painottaen. Molemmissä vertailuissa testien ennustavuus osoit-tautui huomattavasti paremmaksi kuin hakupapereiden. Vertasin myös testi-tulosten ja koelukukauden ennustearvoja. Soveltuvuuskokeet olivat selvästi paremmin kuin koelukukausi ennustaneet opintosaavutuksia kurssin päätösvaiheessa.

Olisi ollut tärkeää selvittää soveltuvuuskokeiden ennustavuutta myös pitemmällä tähtäimellä, vertaamalla koetuloksia lastentarhanopettajien suoriutumiseen työkentällä esim. viiden tai kymmenen työvuoden jälkeen. Harkitessani tällaisen tutkimuksen laatimismahdollisuuksia päädyin kuitenkin, ainakin omalta osaltani, kielteiseen tulokseen. Tiedossani ei ollut menetelmää, jonka avulla olisi voitu, etenkin käytettävissä olevien resurs-sien puitteissa, riittävän pätevästi arvioida lastentarhanopettajan työn tasoa

- erityisesti siltä osin, mikä hänen työssään on merkitsevintä: vaikutusta lapsen persoonallisuuden kehitykseen.

Lastentarhaa käyvän lapsen kehitykseen vaikuttavat samanaikaisesti monet ympäristötekijät. On erittäin vaikea täsmällisesti eritellä, mikä hänen kehittymisessään on lastentarhanopettajan vaikutuksesta, mikä esim. kodista tai toveripiiristä johtuvaa.

Sama koskee lastentarhanopettajaa. Luontaisen soveltuvuuden lisäksi hänen työsuorituksiina saattavat vaikuttaa useat muut tekijät. Paitsi perus- ja jatkokoulutuksella sekä muulla opiskelulla voi esim. työpaikan ilmapiirillä ja työolosuhteilla olla huomattava merkitys, samoin oman yksityiselämän piiriin kuuluvilla kokemuksilla sekä vuosien varrella tapahtuvilla, eräissä tapauksissa suurillakin, terveydellisillä muutoksilla.

Mainitsemieni syiden vuoksi suunnitteilla ollut jatkotutkimus ei toteutunut. Jyväskylässä valmistuneiden ja siellä soveltuvuuskokeensa suorittaneiden lastentarhanopettajien suoriutumisesta työkentällä saatiin kuitenkin kuvaa muulla tavoin. Monet näistä opettajista jäivät valmistumisensa jälkeen työhön Jyväskylän lastentarhoihin. Useat heistä toimivat samalla seminaariosaston opetusharjoittelun ohjaajina, missä tehtävässä he joutuivat olemaan kiinteässä yhteistyössä lastentarhaseminaarin kanssa. Seminaarin opettajien kokemukset tästä yhteistyöstä olivat, sen mukaan kuin minulle on kerrottu, varsin myönteisiä. Kun myös kentältä muulla tavoin saatu palaute on valtaosaltaan ollut samansuuntaista, on katsottu voitavan päätellä, että koulutuksen ohella myös soveltuvuuskokeet ovat vastanneet niihin kohdistuneita odotuksia.

Edellä esittämäni Ebeneserin Jyväskylän seminaariosaston soveltuvuuskokeita 1949 - 1959 koskevat, perussävyltään myönteiset kannanotot eivät merkitse, että haluaisin väittää niiden avulla päästyn 100-prosenttisesti oikeisiin tuloksiin. Erehtymisen vaara on aina ollut olemassa, ja erehdyksiä on varmasti myös tehty. Perustellusti voidaan mielestäni kuitenkin sanoa, että soveltuvuuskokeita käyttämällä opiskelijavalinnoissa päästiin parempiin tuloksiin kuin muutoin olisi ollut mahdollista.

*****

Opiskelijaelämää

Uuden opiskelijaryhmän erikoinen nimi loi todennäköisesti korkeakoulun opiskelijoille mielikuvan arvokkaista, ehkä jopa hieman vanhemmista naishenkilöistä. Nuorten 'ebetärten' aktiivinen joukko muutti kuitenkin nopeasti tällaiset ennakkokäsitykset ja sopeutui ennen pitkää luontevasti korkeakoulun muuhun opiskelijayhteisöön.

Opetusneuvos *Kaarlo Mirkkola*, joka opiskeli seminaarin aloitusvuonna Kasvatusopillisessa Korkeakoulussa, muisteli miten korkeakoulun opiskelijoiden keskuuteen levisi tieto Ebeneser-seminaarista:

Me pojat päätelimme, että niiden täytyy nimestä päätellen olla vanhoja akkoja. Minun tehtäväni oli ilmoittaa näille saunavuorot. Ja niin minä menin reteesti vanhan juhlasalin viereiseen luokkaan, jossa ne kokoontuivat. Ajattelin, että täytyyhän niille saunavuorot järjestää. Kun sitten astuin luokkaan, niin nämähän olivat nuoria, nättejä tyttöjä kaikki. Silloin meni K. Mirkkolaltakin jauhot suuhun, enkä muistaakseni osannut sanoa mitään järkevää. Selvittyäni tilanteesta kerroin kavereille, etteivät ne kyllä mitään vanhoja ole - nuoria nättejä tyttöjähän ne! Sieltä löytyi muuten tuleva vaimonikin. (Mirkkola K. 1991.)

Ensimmäiset opiskelijat luokahuoneessaan korkeakoulun vanhassa juhlasalirakennuksessa

Kurssi I:n tytöt ja prof. Lehtovaara (takana), tyttöjen kesken 'Sielu'

Ensimmäiset Ebettäret kurssikokouksessaan
40 v myöhemmin

Opetusneuvos Mirkkola toimi myöhemmin seminaarin kannatusyhdistyksen hallituksen pitkäaikaisena jäsenenä.

Ensimmäiset 19 seminaarilaista olivat monin tavoin poikkeuksellinen ryhmä. Äskettäin päättynyt sota oli vaikuttanut enemmän tai vähemmän opiskelunsa aloittaviin nuoriin naisiin. Monet olivat olleet erilaisissa lottakomennus- ja rintamapalvelutehtävissä. Osa oli kokeillut muita ammattialoja, jotkut vaihtoivat jo aloittamansa kieli- tai muut yliopis-

to-opinnot seminaariopiskeluun. Kolme tyttöä oli ollut sodan aikana samalla sähköttäjäkurssilla, eivätkä varmaan noissa olosuhteissa haaveilleet lastentarhanopettajan urasta. Nyt nuo kolme 'titaria' yllättäen löysivät toisensa Jyväskylän seminaarin opiskelijoina. (Kysely kurssille I, 1989.)

Raha oli tiukalla, eikä yhteiskunnan antamaa opiskelutukea vielä ollut. Välineitä ja materiaaleja etsittiin ja jonotettiin. Elintarviketilanne oli myös heikko, mm. ostokortit olivat käytössä. Kotoa lähetetyt ruokapaketit olivat monelle tarpeen Korkeakoulun ruokalan, Lozzin, annosten lisäksi. Maalaistalojen tyttäret saattoivat maksaa esimerkiksi voilla omat alivuokralaisasuntonsa. Heikko ravinto näkyi usein jatkuvana väsymyksenä ja runsaana sairasteluna.

Lastentarhan puutöihin kuului noihin aikoihin ehdottomasti lehtisahaus. 5 - 6-vuotiaiden kanssa sahattiin ainakin käteen sopiva vanerinen hiekkalapio. Niinpä seminaarinopiskelijan veistokurssiin sisältyi tuskastuttava lehtisahauksen oppijakso, jossa hienon palapelin oheistuotoksena oli läjä vääntyneitä ja katkenneita lehtisahan teriä. Kun alkuaikoina näitä arvokkaita teriä saattoi ostaa vain yhden kerrallaan, voi kuvitella, miten arvokkaalta opinnäyte - useimmiten em. palapeli - valmiina tuntui. Lasten kanssa paperiaskartelutöissä liimattiin keitetyllä perunalla. Isompiin liimauspintoihin käytettiin liisteriä. Joskus sai käyttää Gummerukselta saatua kirjapainoliimaa. Se piti hyvin, mutta kuivuminen vaati aikaa ja liinapintoja piti puristaa yhteen. Tavallisin tapa oli, että työ asetettiin tuolille ja sen päällä istuttiin. Opiskelijalta vaadittiin melkoista taitoa saada 25 lasta odottamaan liikkumatta muutamia minuutteja työn kuivumista.

Raskaan sota-ajan loputtua useimmat olivat kuitenkin täynnä intoa, rohkeutta ja tulevaisuudenuskoa, kuten ensimmäisen kurssin 'tytöt' 40. kurssikokouksessaan v. 1989 totesivat. Heidän muistoissaan *Jyväskylä oli myös opiskelupaikkana vailla vertaa*. (Kysely kurssille I, 1989.)

Opiskelu Korkeakoulun tiloissa ja kuuluminen sen ylioppilaskuntaan merkitsi seminaarin opiskelijoille huomattavasti laajempaa ja rikkaampaa liikkumaa kuin pelkästään omassa pienyksikössä olisi ollut mahdollista. Esimerkiksi juhlista tuli suurimuotoisempia. Seminaarin joulujuhlan lisäksi osallistuttiin

Lapinpukuiset Ebettäret kahvipannuineen korkeakoulun vuosijuhlan puffetissa

Ylioppilaskunnan pikkujouluun omin ohjelmanumeroin. Ylioppilaskunnan vuosijuhla oli monille elämys pitkin pukuineen ja vanhoine tansseineen. Vuosijuhlan puffetin järjestelyt olivat ebettärien vastuulla. Vieraat kahvitettiin keskiaikaisen linnansalin asuun muutetussa kahviossa, myöhemmin sama tila oli metsäfantasia puineen ja peikkoineen, vuonna 1958 taas lapinmaisema lappalaispukuisine tarjoilijoineen.

Ylioppilaskunta tarjosi monenlaista kulttuuri-, urheilu- ja muuta toimintaa. Monet toimivat aktiivisesti ylioppilaiden kristillisessä yhdistyksessä, Jykyssä. Vuosittaiseen kulttuurikilpailuun seminaarilaiset osallistuivat joinakin vuosina jopa ansiokkaasti. Ebettäret olivat myös suosittuja esiintyjä erilaisissa ylioppilaskunnan tilaisuuksissa.

Seminaarin ja Korkeakoulun opiskelijat kohtasivat toisensa myös opetuksessa. Joitakin kasvatustopin luentosarjoja kuunneltiin yhdessä. Talousopetus oli yhteistä Korkeakoulun naisopiskelijoiden, veistonopetus miesopiskelijoiden kanssa.

Koska ebetärten veistokurssi oli lyhyempi (enimmillään kuitenkin peräti 70 tuntia), ehtivät he veistosalin sähköisten työkoneiden käyttöön ennemmin kuin perusteellisempaa ja pidempää kurssia suorittavat korkeakoulun pojat. Niinpä sattui toisinaan, että poika, jolla vielä oli konekielto, pyysi salaa ebetärtä työstämään vannesahalla tai tasohöylällä puukäsityönsä osaa, jonka käsin tekeminen oli hidasta ja työlästä. Eikä ylpeydestä säteilevä tyttö voinut tietenkään apuaan evätä.

Olojen normalisoituessa opiskelija-aineskin luonnollisesti muuttui. Opiskelijat olivat keskimäärin nuorempia - osa tuli suoraan lukiosta. Nuorisokulttuuriin tuli

yhä enemmän amerikkalaisia vaikutteita, mikä näkyi mm. musiikissa, ajanviettotavoissa ja tuotteissa. 50-luvun värikkäät huopahameet ja muotitanssit (jive, jitterbug) olivat myös osa seminaarin ilmettä. 60-luvulla television yleistymisen myötä erilaiset muoti-ilmiöt välittyivät nopeasti. Kuitenkin sellaiset ulko- ja sisäpoliittiset tapahtumat kuin vuoden 1956 Unkarin kansannousun väkivaltainen tukahduttaminen ja Suomen yleislakko levottomuuksineen saman vuoden keväänä hämmensivät tuon ajan huolettomintakin opiskelijaa. Kuitenkaan 60-luvun opiskelijaradikalismi ei vielä vaikuttanut seminaarin valikoidussa pienyhteisössä. Vasta 70-luvulla opiskelijamaailman politisoituminen alkoi näkyä lastentarhaseminaarissakin.

Koko Ebeneser-seminaarin hallinnon ajan oli voimassa ns. koelukukausi. Sen mukaan opiskelijan oli ensimmäisen lukukauden aikana osoitettava soveltuvuutensa alalle ja hänen opiskeluoikeutensa vahvistettiin vasta tämän koelukukauden jälkeen. Käytännössä opetuksen keskeyttämisiä seminaarin toimesta ei tiettävästi tällä perusteella tapahtunut. Sen sijaan joitakin määräaikaista erottamisia tehtiin sopimattomana pidetyn intiimin seurustelun vuoksi. Kihloihin ei sopinut mennä ennen viimeistä lukukautta - avioliittoa ei koulutuksen aikana saanut solmia ensinkään.

Seminaarin omaan opiskelijakulttuuriin ei syntynyt vahvoja traditioita sen vuoksi, että uusi kurssi aloitti vasta edellisen valmistuttua. Luonnollisesti opettajien ja harjoittelunohjaajien kautta syntyi jatkuvuuttakin. Muun muassa seminaarin joulujuhlasta kasvoi vähitellen tietynlainen perinne. Siihen kuului kuvaamataidon ja askartelun opettajien johdolla huolella valmisteltu juhlatila, jolle valittiin tietty teema. Interiööri saattoi olla jouluihin pirtti lattialle levitettyine olkineen tai luminen metsä huurrettuine puineen tai joulukirkko pyhäinkuvineen ja alttareineen. Juhlayleisönä olivat opiskelijoiden ja opettajien lisäksi harjoituslastentarhojen opettajat.

Ensimmäisen kauden (1947 - 1964) opiskelijoita voisi ehkä parhaiten luonnehtia ensimmäiseltä kurssilta valmistuneen *Anja Korkeakosken* sanoin 40 vuotta myöhemmin: *Olimme syvästi fröbeliläisiä jyväskyläläisellä cygnaeukselaisuudella maustettuna.*

*****

Marjatta Orpana o.s. Hannus (kurssi V)

Kokemuksia lastentarhaseminaarista vuosina 1955 - 1957

Yllätykselliset pääsykokeet

Kevättalvella 1955 olin hyvissä ajoin lähettänyt hakemuslomakkeen lääkärintodistuksineen Ebeneserkodin Lastentarhaseminaarin Jyväskylän osastoon ja jäin odottamaan kutsua pääsykokeisiin. Kutsu tulikin yllättäen. Maassa oli alkanut postilakko. Olin samanaikaisesti menossa pikkuserkkuni Sinikan kanssa pääsiäisloman aikaan hiihtämään Norjan tuntureille. Sinikan astuessa junaan Seinäjoelta, hänellä oli uutinen: rehtori Liisa Kasurinen oli

puhelimitse ilmoittanut pääsykokeiden olevan heti pääsiäisen jälkeen. Olimme molemmat pestautuneet sen ajan tavan mukaan vs. kansakoulun opettajiksi, Sinikan koululle oli puhelin, minun koululleni Nokian Taivalkuntaan ei (huom. nykyiset Nokian kännykät). Matkaliput taskussa kiidimme nyt junassa kohti Narvikia. Hiihto tuntureilla onnistui hyvin, mutta sitten tuli yllätys. Paluuiltana Narvikin asemalla meille selvisi, että aikataulusta katsomamme juna kulki vain kesäisin. Selvisi myös se, että seuraavalla junalla tulisimme myöhästymään pääsykokeista kaksi tuntia. Jyväskylän asemalla oli Sinikan täti, Inkeri Laes Kinkomaalta, meitä vastassa. Laulajatar-täti oli meille tosi vihainen myöhästymisestä. En sitä ennen, enkä sen jälkeen ole nähnyt häntä vihaisena. Suorastaan lensimme JKK:n punatiilirakennuksen ovesta sisään. Koko ensimmäisen päivän kuroimme toisia tyttöjä kiinni; tahti oli tosi tiukkaa, eikä olo 50-luvun hiihtoasussa ja vettyneissä monoissa tuntunut kovin luontevalta. Siihen aikaan housuasuu kuului lähinnä ulkoiluun. Kokeet kestivät kolme päivää torstaista lauantai-iltaan. Meitä testasivat tohtori Annika Takala ja maisteri Irja Piisinen, jonka käsittelyssä tunsin olevani pikku pihdeissä.

Syksyllä Jyväskylään

Ensimmäisen vuoden asuntona olivat poliisimestari Karpion vinttikamarit Kramsunkadulla. Meitä asui siellä kolme Ebetärtä ja opiskelu lähti käyntiin. Matkustaminen Jyväskylään oli edelleen suhteellisen vaivalloista. Itään Jyväskylään lähtevää junaä piti odottaa Haapamäellä keskiyöllä vähintään kaksi tuntia ja Turun tyttöjen kanssa muistamme hyvin nämä valvomiset. Kotona käytiin vain kerran lukukaudessa, syksyllä pyhäinpäivänä ns. turkislomalla (talvivaatteiden noutamista varten), keväällä pääsiäisenä.

Harjoituslastentarhat

Mielestäni opiskelu harjoituslastentarhoissa oli hyvin kattava opiskelun osa. Olimmehan niissä viitenä päivänä viikossa, vähintään viisi tuntia päivässä ja vielä 'pitkä ilta' ylimääräisenä. Vain lauantai oli pelkkä luentopäivä.

Lastentarhoista Päivärinne koettiin aurinkoisena ja kauniina, Maija Cleven Tapiola oli kovan toiminnan paikka. Kerrankin siellä oli keskusaiheena sauna ja kuusivuotias Pekka sanoi löylystä punoittaen: "Minä olen nähnyt Maija-tädin pelkiltään." Nisulassa pestiin kaikkien kädet pesuvadissa ja puhtain näppärin käsin teimme paperipujottelua ja tilkun purkamista ja rakensimme Fröbel-palikoilla, sekä leveillä lankuilla ja vanerilaatikoilla.

Taas lakko

Maaliskuussa 1956 sattui koko Suomea kovistellut yleislakko. Olin silloin Kypärämäen lastentarhassa, joka toimi upouudessa seurakuntakeskuksessa.

Jouduimme kulkemaan jalkaisin, koska bussit olivat lakossa. Tunti Kypärämäkeen aamuisin ja sama takaisin. Harjoitus tekee mestarin ja lakon loputtua olimme niin kovassa kunnossa, että Valentin Kononen ja Sari Essayah olisivat olleet meihin tyytyväisiä. Kypärämäessä oli tunnelmaa - vaikka ei bussilla mentykään. Seurakuntakeskuksessa asuva pastori Matti Hakkarainen toimi lasten hiihtokilpailussa ajanottajana lastentarhanopettaja Eija Hukan kanssa. Seurakuntakeskuksen toimiva keskuslämmitys tuntui paratiisimaiselta hiihtokilpailun jälkeen.

Veistosalin ihanuus ja kurjuus

Keskelle harjoituslastentarhoissa tapahtuvaa puurtamista sattui mielenkiintoinen tauko, puolet kurssistamme aloitti veistojakson. Ilmassa oli odotusta - se väreili jännitystä, sahanpurujen, höylänlastujen ja liimakattiloiden tuoksun keskellä. Täysin naisvaltainen kurssimme opiskeli rinnakkain ja kokopäiväisesti JKK:n miesopiskelijoiden kanssa. Amorkin heitti nuoliaan. Yhteistyö sujui ja Ebettäret käyttivät sähkökäyttöistä sorvia, vannesahaa ja taso-höylää. Santapaperikiekon ristivät korkkaripojat Ebeneser-höyläksi, kun näppärinä tyttöinä huomasimme, että kiekolla voi oikais-ta pienet puun epätasaisuudet. Veistosalin vaikeudet alkoivat vasta silloin kun valmistuspäivä lähestyi ja työt olivat pahasti kesken. Hiki helmeili otsalla ja Amorkin oli kadonnut JYKY:n vappurientoihin. Jäljellä oli vain opettajamme Erkki Tammsolan (Ekin) tutkiva katse. Reippaasti ylitöitä tehden lintulauta ja melkein kaksimetrisen polkuauto valmistuivat loppunäytelyyn.

Opiskelutöiden näyttely 1957

Erityisharjoittelussa

Ensimmäisenä kesälomakautena suoritimme kahdeksanviikkoisen pikkulasten hoitojakson. Kurssimme katosi kuin tina tuhkaan, Rovaniemelle, Kuopioon, Helsinkiin, joulumerkkikoteihin tai lastensairaaloihin. Minun paikakseni tuli Helsingin Lastenlinna, arkkiaatri Arvo Ylpön talo, sen meetingit,

jumppasalit ja maitokeittiö. Asuimme kurssitoverini Ilsen kanssa yliaktuaari Tunkelon kodissa Töölönkadulla ja pääkaupunki revähti silmiemme eteen koko suuruudessaan. Eipä Helsinki sitten kokonaan unhoon jäänyt. Talvella -57 koko kurssi kiidätettiin kolmeksi viikoksi Helsinkiin katsomaan kokopäiväosastoja - näet, kas kummaa, Jyväskylässä ei ollut yhtään kokopäiväosastoa. Olimme siis puuhastelleet ainoastaan puolipäiväosastoilla. Taas Ilsen ja minun silmäni revähtivät auki: tällainenko meitä odottaa. Ystävälliset Tunkelot asuttivat meidät talvellakin kotiinsa - nyt nukuimme olohuoneessa vaaleanpunaisen särmin takana.

Opiskelu loppusuoralla - opintomatka

Jyväskylän seminaari oli kuuluisa upeista kurssimatkoistaan. Siispä hienon 10-vuotisjuhlan ja oman päätösjuhlamme jälkeen astuimme jo seuraavana päivänä laivaan - Tukholmasta junalla ja Tanskan salmien kautta Saksaan. Katsoimme Hampurin ja Bremenin lastentarhat. Erityistä saksalaista vieraanvaraisuutta koimme kauniissa pikkukaupungissa Hildesheimissa, jossa olimme kaupungin vastaanotolla; sunnuntain kiipeilimme Harz-vuoristossa. Päästyämme antoisan matkan jälkeen Turun satamaan, olikin jo aika lähteä välittömästi kesäsiirtolaan. Matkalaukku siirtolaa varten oli pakattu pääsiäislomalla Ikaalisissa ja odotti nyt valmiina Turun linja-autoasemalla.

Vielä, kesäsiirtola

Siirtolapaikkani osui Vihtiin, Irjalaan. Tässä vanhassa kartanossa, jonka päärakennus oli palanut, puhdistimme hiekkakäytäviä ja hoidimme 32 lasta muun henkilökunnan kanssa. Ollessani yökkönä, yökkö muuten hoiti lasten päiväunetkin, sydän hieman öiseen aikaan muljahteli, koska makuuhuoneiden ovessa oli vain väljä haka, joka olisi ollut ulkoapäin verannalta hyvin helppo aukaista. Kukaan sivullinen ei kuitenkaan yöllä tullut ja kartanon oletettu kummituskin, josta naapurit meille kertoivat, ei kertakaan näyttäytynyt.

Työaikajärjestelyt olivat kyllä aivan erikoista mallia. Oli vain yksi vapaa-päivä viikossa, joten pohjoissatakuntalaisena en ehtinyt siinä ajassa koko kuuden viikon aikana käydä vanhempieni luona - viimeksi olin käynyt kotona pääsiäisenä. Kun rehtori Liisa Kasurinen ilmestyi siirtolaan tarkastuskäynnille ja näimme hänen äidillisen olemuksensa, olimme me oppilaat pitkistä työpäivistä niin uupuneita, että pillahdimme itkuun. Vasta heinäkuussa ilmat alkoivat lämmetä ja tunnelma nousi uimisen ja saunomisen myötä. Tuli aika jättää jäähyväiset.

Päästötodistus kädessä

Saavuttuani kotiin odotti siellä iloinen yllätys - rehtori oli postittanut sinne päästötodistuksen. Eniten olin hämmästynyt veiston arvosanasta, se kun oli kaksinumeroinen.

Uraputkessa - pääkaupungista Pohjois-Karjalaan

Syyskuussa -57 aloitimme ystäväni Ilsen kanssa lastentarhanopettajina Helsingin Lastenlinnassa. Työhön sisältyi lasten ohjaamisen lisäksi paljon opetustyötä opiskelijoiden parissa: lastenhoitajista diakonissaoppilaihin. Yksi elämäni opettavaisimmista jaksoista (kuningatar- ja prinsessavierailuja, neuvonpitoa ylihoitajan kanssa) oli tuo Lastenlinnan aika. Seuraava työpaikkani oli Pohjois-Haagan lastentarha, Männistö, silloin Helsingin uusin. Jyväskylä tunnettiin Helsingissä vapaan kasvatuksen Mekkana, ja meillä sieltä valmistuneilla oli joskus vaikeuksia sovittaa omat kasvatuseriaattemme Helsingin kurinalaisuuteen. Neuvotteluilla selvisimme. Me jyväskyläläiset olimme aina ylpeitä seminaaristamme, kasvatuksen raikkaista tuulista, hyvistä luennoitsijoista ja rinnakkaiselosta JKK:n kanssa.

Oltuani seitsemän vuotta pääkaupunkiseudulla oli aika lähteä aviomiehen matkassa Pohjois-Karjalaan. Ensin Joensuuhun johtajaksi Pelastakaa Lapset ry:n lastentarhaan. Ollessani vs. tuntiopettajana Nurmeksen seudun evankelisella opistolla, auskultoin sieltä käsin Järvenpäässä kansanopiston opettajaksi. Voi, miten helppoa oli opettaa lukutaitoisia ihmisiä - saksetkin pysyivät käsissä!

Takaisin koti-Satakuntaan

Mutta - mielessäni olin vannonut uskollisuuden valan F. Fröbelin aatteelle kulkiessani JKK:n kauniita puistokäytäviä, ja vaikka Pohjois-Karjalan luonto oli sanoinkuvaamattoman upeaa, hakeuduimme juurillemme kolmen lapsemme kera. Viisi vuotta olin Vammalan Muistolan johtajana ja sen jälkeen sain tilaisuuden perustaa Huittisten ensimmäisen lastentarhan. (Vuoden 1973 päivähoitolaki tuli samaan ajankohtaan.) Kaikki opit, sekä seminaarissa että Suomea kiertäessä saadut, olivat tosi tarpeeseen.

Ebeneser - työtä huomisen hyväksi, sitä se oli!

*****

Lauluhetki korkeakoulun lastentarhaluokassa. Ohjaajina opiskelijat Marjatta Hannus (vas.) ja Tarja Nikkilä

OPETUS JA OPETTAJAT

Seminaarin opetus oli luotava ammatillisten opetussisältöjen, teorianopetukseen saatavien opettajavoimien, käytettävissä olevien harjoitteluresurssien ja viime kädessä myös opetustilojen mukaan. Seminaariosaston johtaja, harjoittelulastentarhojen opettajat sekä tuntiopettajat muodostivat 'opettajakunnan', jossa seminaarin johtaja oli ainoa virkasuhteessa oleva henkilö.

Opetuksen järjestelyt

Seminaarin teoreettinen ja käytännöllinen opetus rakentui kokonaisuudeksi siten, että opiskelijat harjoittelivat aamupäivisin lastentarhoissa noin viisi tuntia ja kokoontuivat iltapäiviksi, esim. klo 13 - 17 teoriatunneille seminaariin. Lauantait käytettiin kokonaan teoriaopetukseen, johon kerättiin vaativin teoria-aines. Joka toinen keskiviikkoilta oli varattu ns. 'pitkään iltaan' lastentarhoissa. Tällöin opiskelijat tekivät harjoittelun ohjaajien kanssa suunnittelu-, valmistelu- ja kun-

nostustöitä. Usein illat venyivät todella pitkiksi, mutta niistä pidettiin ja ne lähensivät opiskelijoita ja ohjaajia. Ne antoivat myös vahvan tuntuman lastentarhanopettajan arkityöhön.

Perjantai-iltapäivinä pidettiin ns. viikkotunti, jolloin tehtiin toimintasuunnitelmia yhdessä harjoittelunohjaajien kanssa. Toiminnan keskusaihe oli kaikissa lastentarhoissa sama ja se toteutettiin samanaikaisesti. Opetuksen kannalta menetelmä oli selkeä ja toteutusta oli hyvä yhdessä ohjaajien kanssa arvioida. Mutta toimintaan tuli helposti kaavamaisuutta ja opettajakeskeisyyttä. Kun lastentarhapedagogiikassa yhä enemmän painotettiin vapaata leikkiä ja yksilöllisyyttä, samalla kun harjoittelupaikat vuosien mittaan lisääntyivät, yhteisistä keskusaiheista luovuttiin.

Ohjattu harjoittelu alkoi heti ensimmäisellä lukukaudella jatkuen koko kahden vuoden ajan. Koska Jyväskylässä ei ollut kokopäivälastentarhoja, järjestettiin Helsinkiin kahden viikon mittainen opintomatka kokopäivätoimintaan ja samalla myös koululaisten iltapäivähoitoon tutustumista varten. Jakson aikana saatettiin myös seurata Ebeneserin opettajien pitämiä luentoja, kuten *Irja Marvoalan* Montessoripedagogiaa tai Fröbelkirjallisuutta.

Opetusharjoittelu huipentui viimeisellä lukukaudella kymmenen päivän opetusnäytteisiin, ns. koepäiviin, jolloin opiskelija täysin itsenäisesti suunnitteli ja toteutti opetuskokonaisuuden 25 lapsen harjoitteluryhmässään.

Opintokäynnit muodostivat oleellisen osan opiskelua. Niitä tehtiin lasten ja nuorten huolto-, hoito- ja oppilaitoksiin sekä kulttuurikohteisiin Jyväskylässä ja muualla kotimaassa. Viimeisen lukukauden huipentuma oli ulkomainen opintomatka. Ensimmäinen tehtiin vuonna 1955 Sveitsiin. Matkat koettiin sekä ammatillisesti että kulttuurisesti avartaviksi, samalla ne luonnollisesti olivat iloinen pää-

Kurssi 6 opintomatalla Itävallassa. Herrat taustalla: Wienin kaupungininsinööri sekä lastentarhojen tarkastaja

tös kahden vuoden yhdessäolelle. Vuonna 1957 tehdyllä matkalla Pohjois-Saksaan nähtiin vielä raunioita ja juotiin korviketta. Suomalaistyttöjen nahkakengät ja laukut herättivät huomiota. Kahta vuotta myöhemmin Itävaltaan tehdyllä matkalla seminaarilaiset olivat Wienin kaupungin vieraina ja osallistuivat mm. juhlaan vastaanottotilaisuuteen.

Pienten lasten hoitoharjoittelussa
Helsingin lastenlinnassa

kirjanpito, laulu ja musiikkioppi, piirustus ja muovailu, voimistelu, taloustyöt, käsityöt ja veisto. Uskontoa opetettiin koko kurssin ajan, mutta siitä ei annettu numeroarvostelua.

Psykologia painottui jo alussa nimekkään ja ihaillun opettajan, professori Arvo Lehtovaaran, ansiosta, vaikka tuntimäärä olikin vielä vaatimaton. Varsin pian psykologian opintoihin liitettiin lapsihavainnointi. Vuonna 1950 kehitettiin ja otettiin käyttöön todennäköisesti Suomen ensimmäinen alalle sovellettu lapsitarkkailukaavake. Opiskelijat saattoivat ajoittain seurata ja myös osallistua korkeelliseen tutkimustyöhön psykologian ja erityispedagogiikan laitoksilla. Tällaisia projekteja olivat mm. koulukypsyyskokeiden kehittäminen, kätisyystutkimus, lasten perinneleikkien kartoittaminen sekä tutkielma Montessori-menetelmän vaikutuksesta lapsen kehitykseen. Lukuvuonna 1963 - 64 suoritettiin tohtori Annika Takalan johdolla opetuskokeilu 10. pohjoismaisen lastentarhakokouksen (1964) ohjelmaan kuuluvasta teemasta 'kielellisten käsitteiden oppimisesta lastentarhassa'. Tohtori Takala otti psykologian opetuksessa käyttöön 50-luvun puolivälissä ryhmätyöskentelyn ja sosiodraaman menetelmiä, mikä silloin oli varsin modernia. Kehityopsykologiasta tulikin lastentarhanopettajakoulutuksen varsi-

Koulutukseen kuului myös kesäopiskeluna kahdeksan viikon hoitoharjoittelu pienten lasten hoitolaitoksissa eri puolilla maata mm. Lastenlinnassa Helsingissä, Kuopiossa ja Rovaniemellä, Sofianlehdossa Helsingissä sekä joulumerkkikodissa Tampereella. Lisäksi ohjelmaan kuului kuuden viikon työskentely Helsingin lastentarhain kesäsiirtolayhdistyksen kesäsiirtoloissa aina vuoteen 1967 asti. Näin ollen todistuksetkin saatiin postitse vasta kesäsiirtolajakson jälkeen heinäkuussa.

Opetussuunnitelma noudatti opetusaineiden ja niiden tuntimäärien osalta pääpiirteissään Ebeneserkodin lastentarhanseminaarin suunnitelmaa. Opetuksen sisällöt ja menetelmät sen sijaan muokkaantuivat omaleimaisiksi jo siitäkin syystä, että Jyväskylässä opiskelijat olivat kaikki ylioppilaita. Oppiaineita olivat psykologia, lastentarhaoppi, kasvatsoppi ja kasvatustopin historia, äidinkieli, yhteiskuntaoppi, terveysoppi, talusoppi,

nainen tieteellinen perusta. Varhaiskasvatuksen tutkimusta ei juuri ollut, eikä ylipäänsä tieteellistä kiinnostusta lapsen kouluikää edeltävään vaiheeseen.

Yhteiskuntaopin merkitys lisääntyi sitä mukaa, kun lastentarhojen sosiaalipoliittinen tehtävä laajeni. Tämä tehtävä nähtiin siten, että lastentarhatoiminnan tarkoituksena oli lapsiperheiden tukeminen kasvatuksen kautta. Tämä pedagoginen näkökulma teki lastentarhanopettajan ammattiroolista selkeän. Yhteistyöhön perheiden kanssa opiskelijat paneutuivat opetusharjoittelussa mm. tekemällä kotikäyntejä sekä vanhempainilloissa, joita järjestettiin kerran kuukaudessa. Myöhemmin vierailtiin myös vanhempien työpaikoilla.

Kasvatustiede ja kasvatuksen historia loivat pohjaa varhaiskasvatuksen opinnoille, joita käsiteltiin teoriatasolla lastentarhaopissa ja käytännön tasolla toiminnanohjauksessa. Näihin aineisiin kytkeytyi luonnollisesti ohjattu harjoittelu lastentarhoissa erilaisine tehtävineen sekä kesäharjoittelu enemmän työharjoitteluluonteisena. Koko sen ajan, minkä seminaari toimi Ebeneserseminaarin alaisena, pedagogiikka oli vahvasti fröbeliläistä. Tällainen keskitetty kasvatuskäytäntö antoi luonnollisesti koulutukselle linjakkuutta, jonka puitteissa nuoren opiskelijan oli turvallista muovata omaa ammatti-identiteettiään. Muilta kasvatustieteiltä suljettua opetus ei silti ollut. Pedagogisiin vaihtoehtoihin tutustuttiin vieraskielisen kirjallisuuden, seminaariharjoitusten, sekä koti- ja ulkomaisen opintomatkan yhteydessä.

Äidinkieli sisälsi ohjausta oikeinkirjoitukseen ja oikeakielisyyteen, harjoituksia ja aineenkirjoitusta, myös kokouspöytäkirjojen ja asiakirjojen laatimista sekä suullista esitystaitoa. Maisteri *Vuokko Raekallio-Teppo* opetti äidinkielen tunneilla myös oikolukua, jota opiskelijat keskenään ihmettelivät. Ajan tavan mukaan kukaan ei kuitenkaan sitä julkisesti kyseenalaistanut. Puhetekniikkaa opetettiin erillisenä opetusaineena.

Ilmaisuaineet olivat alusta asti tärkeitä, kuuluhan jo koulutuksen imagoon tietty 'taiteellisuus'. Opiskelijoiden käden töiden näyttelyt ja myyjäiset olivat suosittuja. Lapsille järjestettiin satutunteja kaupungin kirjastossa ja myöhemmin myös piirustuskerhotoimintaa Keski-Suomen museossa. Ebetärten musiikkipainotteisia ohjelmia kaupunkilaiset saattoivat seurata sekä vakavammassa että viihteellisissä tilaisuuksissa.

*****

Tellervo Perälampi

Seminaarin musiikinopetus

Musiikin tuntimäärä oli varsin vähäinen; alunperin yksi viikkotunti, myöhemmin kaksi viikkotuntia. Yhtenäistä opetusohjelmaa ei silloisilla seminaareilla ollut, ei myöskään koulutuslaitosten välistä toimintaa. Noudatin soveltuvin osin vastaavien opettajankoulutuslaitosten, lähinnä Jyväskylän Kasvatusopillisen Korkeakoulun musiikin opetusohjelmaa. Seminaarikurssin ollessa kaksivuotinen jaoin kummallekin vuodelle tavoitteet ottaen huomioon muut oppiaineet, käytettävissä olevat opetustilat ja -

välineet sekä edellä mainitsemani vähäisen tuntimäärän. Opiskelijalle annettiin erikseen arvosana laulutaidosta ja musiikinteoriasta. Musiikin opetus-taito ei arviointiin kuulunut. Musiikin opetuksessa lähdin liikkeelle lasten-lauluista. Laulettiin tuttuja, itse kunkin lapsuudessa laulettuja, mutta myös uusia ja ajankohtaisia lastenlauluja. Suosin myös kansanlauluun ja -runouteen perustuvia lauluja, joissa rytmi ja melodia ovat helposti omaksuttavia. Varsinkin ihan pienimpien lasten laulunopetuksessa nämä ovat hyvää materiaalia. Myöhemmin käytin paljon Kodaly-metodia, jossa käsimerkein sekä rytmi- ja melodiasoittimien avulla ja leikkimällä opitaan kuin vahingossa säveltäpailua. Kautta aikojenhan lastentarhanopettajat ovat laulaneet ja leikkineet, mutta melodioiden ja rytmien vaikeusaste on saattanut olla liian korkea, eikä sitä osattu ottaa huomioon laulunopettamisessa. Varsinkin alussa opiskelijat 'näyttelivät' demonstraatioissa lapsiryhmää, jota kukin vuorollaan opetti. Tuokiot analysoitiin ja arvioitiin. Myöhemmin seurasin myös eläviä opetustilanteita harjoituslastentarhoissa. Pidin myös useita luentoja musiikkikasvatuksesta paitsi lastentarhanopettajille, myös 0 - 3-vuotiaiden seimiläisten ohjaajille.

Opiskelijoiden lauluryhmä esiintymässä Keski-Suomen naistenpäivien 'Vanhanajan iltamissa' Tellervo Perälammen (oik.) johdolla v. 1961

Myös musiikinteorian opetus alkoi heti ensimmäisenä opiskeluvuotena. Kurssi sisälsi seuraavaa: Melodiasta käsiteltiin oktaavialat, asteikko sekä sävellajit (duuri- ja mollisävellajit, joista myös harmoninen ja melodinen molli). Rytmistä opeteltiin iskualat, tasa- ja kolmijakoiset perustahtilajit sekä yhdistetyt tahtilajit ja tahdinviittaus, sävelvoimakkuuden merkintä ja tempo. Harmoniasta käytiin läpi homofonia- ja polyfoniakäsitteet. Jokainen osaluokka tentittiin erikseen ja lopputentin kanssa niistä muodostettiin musiikinteorian numeroarviointi. Laulunumero koostui paitsi yksinlaulukokeesta myös laulamisesta yksinkertaisessa tertsetissä tai kvartetissa. Materiaalina käytettiin opittujen kuorolaulujen valikoimaa. Molempina lukuvuosina harjoiteltiin enenevästi kaksi- ja neliaänisiä kuorolauluja. Näin syntyi itsestään seminaarin kuoro, joka esiintyi paitsi oppilaitoksen tavanomaisissa juhlissa, myös monissa kahvi- ja kirkkokonserteissa sekä lisäksi monissa erilaisissa tilaisuuksissa oppilaitoksen ulkopuolella.

Koko opetukseni johtajatuksena oli, että opiskelijoissa syttyisi ja säilyisi aito into ja ilo. Vain tältä pohjalta he työssään pystyisivät virittämään koko olemuksellaan pieniin lapsiin halun laulaa, nauttia musiikista ja myös luoda sitä itse.

*****

Opettajapersoonallisuuksia

Helsingin Ebeneser-seminaarin rehtori ja Jyväskylän osaston johtaja muodostivat vakituisen opettajakunnan. Rehtoreina toimivat Armo-Laina Sirelius 1947 - 59 ja Siiri Valli (o.s. Hiltunen) 1959 - 64.

Rehtori Armo-Laina Sirelius

Rehtori Siiri Hiltunen, myöh. Valli

Rehtori Sirelius oli karismaattinen hahmo, jonka käynnit Jyväskylässä olivat merkittäviä paitsi osaston johtajalle ja opiskelijoille, myöskin harjoittelua ohjaaville lastentarhanopettajille. Kerrotaan hänen voimakkaan persoonallisuutensa tehneen vaikutuksensa myös Korkeakoulun rehtoriin, *Erik Ahlmaniin*. Sirelius kävi Helsingistä käsin opettamassa lastentarhaoppia vielä rehtorikautensa jälkeen vuodesta 1951 vuoteen 1961.

Kurssi V:n opiskelijat järjestivät ensimmäisellä syyslukukaudella harjoittelunohjaajilleen illanvieton. Ohjelmassa oli mm. sketsi, jossa opiskelija yllättäen saa näytetuntinsa seuraajaksi sekä rehtori Sireliuksen että johtaja Kasurisen. Rehtoria esittämään valittiin Laurilan Kaarina, joka tumminen hiuksineen ja linjakkaine kasvopiirteineen sopi mainiosti vaativaan rooliin. Kaarinan hiuksiin vedettiin ehdottoman suora keskijakausta ja niskaan kammattiin nuttura. Kun vielä piirrettiin jalonmuotoiset kulmakaaret ja ylle puettiin harmaa kävelypuku, Kaarinasta tuli hätkädyttävän aito rehtori Sirelius. Esitys meni hienosti ja kurssilaiset nauttivat siitä vilpittömästi. Jälkeenpäin he saivat kuulla, että rehtorin ja johtajan 'matkiminen' oli ollut kerrassaan sopimatonta.

Rehtori Sireliuksella oli alan kansainvälisiä suhteita erityisesti Pohjoismaihin, mutta myös Keski-Eurooppaan. Hänen opetuksessaan välittyikin laaja näkökulma varhaiskasvatukseen ja sen eurooppalaiseen historiaan.

Siiri Vallilla oli rauhallinen olemus ja lämmin hymykuoppahymy. Päälaitos Helsingissä vaati yhä enemmän rehtorin panosta, eikä rehtori Valli tästä syystä ehtinyt Jyväskylään luennoimaan. Opettajakunnan tapaamisiin hän kuitenkin osallistui.

Opetusharjoittelun ohjaajina Jyväskylän kaupungin, Säynätsalon Parviaisen tehtaiden ja Jyvälän työkeskuksen lastentarhanopettajat olivat oleellinen osa opettajakuntaa. Joka toinen viikko he kokoontuivat osastonjohtajan kanssa käsittelemään opetusharjoitteluun liittyviä asioita. Sovittiin toiminnan ns. keskusaiheet ja niiden sisällöt, sekä opiskelijoiden harjoitteluun liittyvät tehtävät. Harjoittelun ohjaajat osallistuivat myös seminaarin toiminnanohjaukseen yhdessä opiskelijoiden kanssa, ja kun vielä joka toinen viikko sisälsi aikaisemmin mainitun yhteisen talkoillan lastentarhassa, muodostui harjoittelunohjaajien osuus opetuksessa todella merkittäväksi. Kun lähes kaikki 'pioneeriopettajat' työskentelivät harjoittelunohjaajina eläkkeelle siirtymiseensä tai kuolemaansa saakka, monet opiskelijapolvet muistavat lämmöllä näitä työilleen antautuneita ja persoonallisia opettajiaan. *Jokaisen tarhuriopettajan panos on evästystä opiskelijoille työnintoon ja valmiuteen yhteisen asian hyväksi. Löydät lapsen edun etsimistä ja läpiviemistä opetusharjoittelun sokkeloissa, löydät ihmisiä, jotka suuntaavat työnsä yli oman mukavuutensa, yli henkilökohtaisen mieltymyksensä ja ammattitunsa, koska he ymmärtävät, että Jyväskylän seminaarin rikkaita mahdollisuuksia ei olisi lainkaan ilman ammattisisaren mukaantuloa.* (Keinänen, T. Lastentarha 8/1955.)

Seminaarin alkuvuosien harjoittelunohjaajista kolme osallistui myös seminaarin teoriaopetukseen.

Meri Porra, myöhemmin *Ahonen*, siirtyi kantaseminaarista Jyväskylään tukemaan erityisesti harjoittelunohjausta. Hän opetti lastentarhametodiikkaa v. 1947 - 1953. Tiedon siirrosta Jyväskylään Meri Ahonen sai vain parin päivän miettimisajalla. Houkuttimena oli itsenäinen työ pienessä kaupungissa ja

Ensimmäiset harjoittelunohjaajat. Edessä istumassa (vas.) Rauha Kuronen, Laina Ortala, Esteri Larkama, Hellevi Kaila (sem.joht.), Meri Porra ja Mia Peterzens. Takana seisomassa (vas.) Maija Cleve, Launi Oksala, Anni Kytönen, Kaarina Ortala ja Anita Harlin

seikkailunhaluakin löytyi. Opettajana ja harjoittelunohjaajana Meri Ahonen oli tunnontarkka ja fröbeliläiseen lastentarhapedagogiikkaan lämpimästi sitoutunut. Hän toimi lastentarhanopettajana ja harjoittelunohjaajana Jyväskylän kaupungin Päivärinteen lastentarhassa (vv. 1947 - 1974) eläkkeelle siirtymiseensä saakka. (Ahonen, M. 1990.)

Maija Cleve, myöhemmin *Saarela*, auskultoivat lukuvuoden ajan Helsingin seminaarissa ja opetti sen jälkeen johtajan, opettajan ja harjoittelunohjaajan tehtäviensä ohella lasten työkasvatusta. Nämä taidolla ohjatut demonstraatiot toteutettiin Tapiolan lastentarhan ns. Toimela-tunneilla. Työkasvatukseen kuuluivat mm. kukkienhoito mullan vaihtoineen, pyykinpesu ja silitys, siivous ja erilaiset ruuanvalmistukseen liittyvät tehtävät kuten perunoiden kuorinta, herneiden ja puolukoiden puhdistus. Joulun lähestyessä kiilloitettiin lasten kanssa kupariset kahvipannut ja kattilat; myös kenkien puhtaudesta ja kiillosta huolehdittiin. Jokaiselle työtehtävälle oli laadittu kirjalliset yksityiskohtaiset ohjeet.

TOIMELA

Ajattele aina ajoissa, mitä tarvitset. Kaikki tarvittavat välineet on varattava apulaisten kanssa esille. Ajattele työ loppuun suoritettuna, jotta kaikki sujuisi luontevasti ja nopeasti. Vahakankaat, likaämpäri, lattiariepu, runsaasti vettä, tarvittaessa lämmintä, varattava. Vesi ei koskaan saa olla liian kuumaa eikä liian kylmää.

Lapset saavat eteensä apulaisten esiliinat. Hihat - myöskin tädin - käärityään ylös, kädet tarkastetaan. Jos ne ovat puhtaat, ei käsien pesuvälineitä oteta esille. Jos käsitellään ruokatavaroita, on kädet AINA pestävä.

Kun pestävät esineet, lelut, kukat jne haetaan hyllyköstään, pyyhitään hylly ensin kostealla rievulla. Puhtaita esineitä takaisin vietäessä on katsottava, ettei häiritse ao. osaston työskentelyä. Kaikki työskentelyssä tarvittavat astiat, ja sen jälkeen rätit, pestään. Varaa työtä jokaiselle heti alkuun. Ei pitkiä odotusaikoja. Älä koskaan ota liian suurta tavoitetta. Pääasia on, että työ suoritetaan kunnollisesti ja loppuun saakka. Lasten pestessä räteillä on huolehdittava, että he aina avaavat ne.

Maalaamattomien palikoiden pesu

Pesuaineena karkeata hankausjauhetta, hiekkaa ja saippuaa. Pesuvälineenä karkea harja. Harja kastellaan vadissa, sen jälkeen jossakin pesuaineista, joka on laakeassa astiassa. Palikkaa hangeetaan niin, että se aina tuetaan pöytään ja joka puolelta. Ensimmäisessä vedessä palikka huuhdotaan, toisessa vedessä huuhdotaan paremmin rätillä. Palikat kuivataan rievulla tai asetetaan tarjottimelle vaatteen päälle kuivumaan.

Maalatut lelut

Saippua vispilöidään lämpöiseen veteen. Pehmeinen riepu puserretaan, ja sillä hangataan. Lelu tuetaan pöytään. Toisessa vedessä huuhdotaan samoin rievulla. Vain kaikkien pienimmät lelut voidaan kastaa veteen. Lelut kuivataan ja asetetaan apupöydälle tai suoraan paikoilleen.

Huonekalujen pesu

Lattialle levitetään suojus: kumilevy, vahakangas tai paperia. Saippua- ja huuhevesi varataan. (Saippuan sijasta voi käyttää paloöljyä.) Huonekalujen järjestys tarkistetaan, ettei samoja tule pestyksi kahteen kertaan. Kaapeissa pestään hyllyt ensimmäiseksi.

Pyykki

Edellisenä päivänä tarkastetaan pyykkipunkat, etteivät ne ole ravistuneet. Pyykki lajitellaan, valkoiset vaatteet pannaan likoon. Saippua joko vispilöidään veteen tai lapset itse käyttävät saippuaa. Vaatteet otetaan yksitellen pestäviksi, täti pesee suurimmat, lapset pienemmät. Valkoiset keitetään saippuavedessä, kirjavista "epäilyttävimmät" pidetään erikseen ja pestään viimeiseksi. On huuhdottava neljässä vedessä. On hauskemman näköistä, jos samantapaiset vaatteet, esim. lakanat kuivuvat rinnakkain. Paidat ripustetaan helmoista jne.

Silitys

Aamulla kerätään pyykki, valkoiset ja kirjavat erikseen. Pyykki kostutetaan, lakanat vedetään, pienenpuoleiset vaatteet käärityään rullalle, muutaman aina yhdessä. Täti silittää monimutkaisemmat, lapset yksinkertaisemmat. Jos mahdollista pukevat samat apulaiset myöskin nuket. Kaappiin viedään vaatteet yhdessä, laskostettuina. Lapsilla täytyy olla tarpeeksi tilaa, etteivät he polta toisiaan. Palohaavavoidetta on hyvä pitää lähellä. Varmuuden vuoksi on tädin paras vaihtaa lasten raudat.

Kiilloitus

Sampovedellä = sampojauhetta + vettä varataan. Jos esim. kahvipannussa on nokinen pohja, asetetaan sen alle paperi. Pannuun puolilleen lämmintä vettä. Pieni osa pinnasta hangataan ensin sampolla, sitten pehmoiseksi rutistetulla paperilla. Kannen kiilloittaa lapsi sillä aikaa kun täti kiilloittaa pannun terävän reunan.

Hopean kiilloitus

Saippua- ja huuhevesi varataan. Hope-ax-liuos parasta kiilloitusainetta lasten kannalta. Pehmeällä flanelirievulla sivellään sitä kiilloitettavan esineen pintaan. Ei tarvitse hangata. Saippuavedessä pestään esineet rievulla sen jälkeen huuhdotaan hyvin, kuivataan astiapyyhkeeseen.

Perunain kuoriminen

Varataan pestyt perunat, iso perunavati, perunavesivati ja kuoria varten oma astia. Sitäpaitsi jokaista apulaisten varten emaljilautanen, perunakuorimaveitsi ja yksi peruna. Kädet pestään ennen työn aloittamista. Lapset näyttävät aina tädille, miten puhtaaksi he ovat kuorineet. Työn jälkeen pestään käytetyt astiat sekä kuivataan ne. Pöytä siistitään, kädet pestään. Täti tarkistaa vielä perunat ja vaihtaa niihin veden. Vasenkätisille varataan sopiva veitsi.

Leipominen

Kädet pestään. Apulaiset saavat valkoiset hilkat ja esiliinat. Tapiolan piirasreseptin mukaan: Runsas litra vettä, suolaa, hiivaa ja noin 3 kg jauhoja. Täti sekoittaa kauhalla jauhot, lapsi lisää jauhoja, toinen pitelee kiinni kulhosta. Lapsetkin voivat apuna sotkea taikinaa. Kohoamaan pantaessa peitetään kulho vaatteella tai kannella. Piirakan sydän: Noin 3 kg keitettyjä perunoita murskataan, sekoitetaan 1/2 l maitoa, maustetaan suolalla ja nostetaan syrjään. Lapset voitelevat lämmitetyt pellit. Taikinasta leivotaan pitkiä pötkyjä, jotka täti paloittelee. Lapset taputtelevat kakkaroita kastaen kätensä aina välillä jauhoon. Kun kakkarat ovat kohonneet, panee täti niille lusikalla perunamuhennosta, jonka lapset tasoittelevat veitsellä. Jos muhennos kovin tarttuu veitseen, kastetaan veitsi kuumaan veteen. Jos uuni polttaa altapäin, voi asettaa kaksi vedellä täytettyä anjovispurkkia uuniin pellin alle. Jäljet harjataan pois. Astiat pestään, pöydät siistitään. Jos on tarpeellista, vaihdetaan apulaisia välillä.

Jokaisen työskentelyn jälkeen tarkastetaan lattia, tarvittaessa lakaistaan.

Pääasia on, että työ sujuu tilanteiden ja olosuhteitten mukaan joustavasti. Työn loputtua katso vielä, millaiselta ympäristösi näyttää.

”Aika kaikella, kaikki ajallaan,
paikka kaikella, kaikki paikallaan.”

(Otteet työkasvatuksen käytännön ohjeista, 1955.)

Maija Saarelalla oli aivan erityinen kyky sukeltaa lasten mielikuvamaailmaan ja ohjata heidän leikkejään. Opiskelijalle hän antoi arvokkaan ohjeen: *Lasten mielikuvista kumpuava leikki on kuin saippuakupla. Varjele sitä, ihaile sitä - mutta älä koske, ettei se rikkoontuisi!* Maija Saarela osasi myös luoda leikille ulkonaiset puitteet: Nuket olivat Tapiolassa eläviä persoonia - monet muistanevat pienen Einon hevosineen - pahvilaatikoista yms. syntyi hetkessä rakennusmateriaalia tai kul-kuneuvoja. Monet ulkoiluvälineet olivat hänen ideoimiaan ja kehittämäänsä. Maija Saarela oli eläkkeelle siirtymiseensä saakka herkästi kaikkeen uuteen tarttuva ja taitava lasten ja opiskelijoiden opettaja ja ohjaaja.

Launi Oksala opetti askartelua ns. Fröbel-käsitöitä vuodesta 1947 vuoteen 1953. Kuivahko huumori apunaan hän rohkaisi opiskelijoita toteuttamaan omia näkemysksiään heidän soveltaessaan oppimaansa käytännössä.

Jyväskylän seminaarilla oli käytettävissään monin tavoin tasokkaat lastentarhat opetusharjoitteluaan varten. Alkujännityksen jälkeen opettajat löysivät yhä uusia

virikkeitä lasten ja opiskelijoiden ohjaamiseen. Oppimisympäristöä käytettiin tehokkaasti retkeillen (mm. juna- ja laivaretket) ja luontoa tutkien. Leikkikalutehdas Juho Jussilan tehtaan myymälästä saatiin edullisesti tasokkaita puuleluja, erityisesti suurikokoinen rakennusmateriaali kevyine vanerisine lattiapalikoineen oli omaleimaista. Jussilan leikkivälineiden kehittämiseen osallistuivat mm. professori Arvo Lehtovaara (auto), Helsingin seminaarin veistonopettajat *Hildur Holmström* (juna) ja *Inger Bolte* (satulaiva) sekä myöhemmin myös seminaarin opiskelijat.

Käytännön pedagogiikassa pidettiin tärkeänä elävää kokemusta ja leikkiä kaiken oppimisen perustana. Miten se opiskelijalle välittyi ja värittyi, riippui paljon harjoittelunohjaajan persoonallisuudesta.

Tuntiopettajat, joista useimmat kuuluivat Korkeakoulun opettajakuntaan, opettivat suurimman osan teoriaopetuksesta. Varhaiskasvatus oli monille vierasta aluetta ja vaati siksi erityistä paneutumista.

Professori Arvo Lehtovaara (1947 - 1953), tyttöjen kesken Sielu, paneutui erityisellä lämmöllä paitsi psykologian opetukseen, myös koulutuksen kehittämiseen. Hän oli mukana hankkeissa, jotka tähtäsivät lastentarhanopettajakoulutuksen liittämiseen Korkeakouluun.

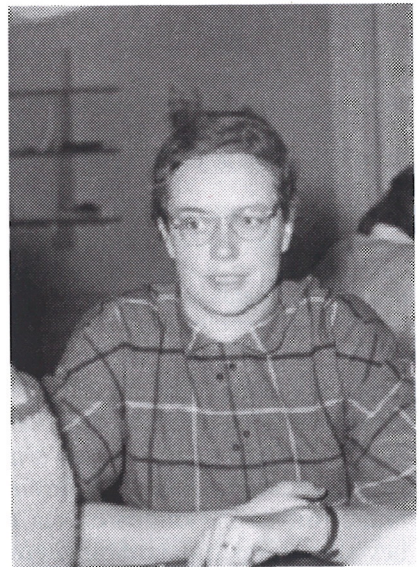
Tohtori Annika Takala (1954 - 1963) oli moderneja opetusmenetelmiä taitavasti käyttävä pitkäaikainen opettaja. Hänen alkuvuosina lähes ujo ulkoinen olemuksensa vaati kuulijoilta ehdotonta keskittymistä, jotta luentojen syvällisestä annista pääsi osalliseksi. Professori Takala seurasi jatkuvasti lastentarhanopettajakoulutuksen vaiheita ja osallistui myös monin tavoin sen kehittämiseen.

Professori *Martti Haavio* (1948 - 1949) muistetaan kasvatustieteen asiantuntijana, jonka hitaaseen ja persoonalliseen esitystapaan piti ensin tottua.

Anna Elonen, vieraileva professori Michiganin yliopistosta USA:sta, opetti lukuvuoden 1953 - 1954 seminaarissa psykologiaa. Suomalaista syntyperää olevana hän luennoi suomeksi amerikkalaisittain murtaen. Hän toi uusinta tutkimustietoa varhais- ja erityiskasvatuksesta. Oli pienelle seminaarille huomattava etu pitää häntä opettajanaan kokonaisen lukuvuoden.

Professori *Veikko Heinonen* (1957 - 1961), kasvatustieteen tutkija, opetti kasvatustieteen historiaa. Keväällä 1960 professori Heinonen piti luentosarjan oman tutkimuksensa, joka käsitteli 'käden psykologiaa ja pedagogiaa' pohjalta.

LL *Aino Särkkä* opetti terveysoppia 16 vuoden ajan (1948 - 1964). Jyväskyläläinen lääkäri oli kasvanut Korkeakoulun ilmapiirissä; hänen äitinsä, *Viivi Särkkä*, oli toiminut harjoituskoulun yliopettajana. Aino Särkkä oli kulttuurihenkilö, tai-

Tohtori Annika Takala

Ryhmätyöskentelyä psykologian tunnilla

tava puhuja ja myöhemmin myös kirjailija. Opetuksessaan hän persoonallisesti ja usein huumoria käyttäen painotti ennalta ehkäisevää terveydenhoitoa sekä elämän arvoja terveyden pohjana.

Talouselämäopettaja *Alli Oksanen* (1948 - 1956) oli taitava opettaja, jolla oli rehevä nauru ja jonka kärsivällisyys riitti sillekin opiskelijalle, joka hermostuksissaan pudotti kananmunat kuorineen uudessa yleiskoneessa pyörivään kakkutaikinaan. 'Saadaanpahan ylimääräistä kalkkia', kuului Oksasen kommentti.

Opettaja *Tellervo Perälampi* (1947 - 1964) kuului pitkäaikaisimpiin opettajiin. Hän opetti laulua ja musiikin teoriaa. Perälammen aikana kuorolaulua har-

Lehtori *Alli Oksanen* ohjaa pöydän kattausta korkeakoulun opetustiloissa v. 1956

rastettiin paljon. Seminaarin kuoro, johon yleensä koko kurssi kuului, esiintyi paitsi omissa juhlissaan, myös erilaisissa kokoonpanoissa opettaja Perälammen mukana monenlaisissa tilaisuuksissa. Laulurepertuaari opittiin niin perusteellisesti, että ulkomaisella opintomatalla esiinnyttiin rohkeasti suomalaisena naiskuorona ilman 'Telluakin'.

Yliopettaja Vuokko Raekallio-Teppo (1948-1960) harjoitutti ammattitaidolla puheenpitoa, kirjoitutti aineita ja kokouspöytäkirjoja. Vuonna 1957 valmistuneelle kurssille hän piti vain yhden varsinaisen tentin. Tenttipapereita hän ei palauttanut, koska pieni Muru-tytär käytti niitä piirustuspapereinaan.

Kuvaamataidonopettaja *Elina Asunta* (1955 - 1957), joka opetti myös Korkeakoulussa, paneutui huolella leikki-ikäisten lasten kuvalliseen opetukseen. Hänellä oli iloinen olemus ja avoin asenne hänelle uuteen alueeseen. Toisinaan hän toi poikansa piirusharjoitusten malliksi. Elina Asunta tuki mielellään opiskelijoita erilaisten näyttelyjen kokoamisessa.

Kuvaamataidonopettajaksi *Pekka Kivikäs* (1958 - 1964) tuli vastavalmistuneena kansakoulunopettajana. Hänestä kehittyi vuosien mittaan myös taiteilija, joka anti seminaarille oli ainutlaatuinen. Kivikäs toi taiteen näkökulmaa kuvalliseen ilmaisuun ja perehdytti erityisesti leikki-ikäisen tapaan käsitellä ja tuottaa kuvaa.

Veistonopettaja, lehtori *Erkki Tammissola* (1947 - 1964) opetti mielellään ebetäriä ikäänkuin kevennyksenä Korkeakoulun miesopiskelijoiden ohella. Toisaalta hän odotti erityistä luovuutta ja omintakeisuutta seminaarin tytöiltä sekä vaati huolellisuutta. Lehtori Tammissolaa kutsuttiin opiskelijamaailmassa Ekiksi tai Lankuksi.

Musiikinopettajat *Valma Laukama* (1952 - 1953, 1956 -1964) ja *Sirkka-Liisa Kovanen* (1956 - 1964) lähtivät opetuksessaan kunkin opiskelijan yksilöllisestä tasosta. Päättyönään lehtori Kovanen opetti Korkeakoulussa ja Valma Laukama konservatoriossa. Soitonopetus tähtäsi säästystaitoon, jota tarvittiin lastentarhan laulu- ja leikkituokiolla. Soittotunnilla (n. 20 min) soitettiin korkeakoulun ns. soittokopeissa.

Harjoittelukoulun opettaja *Hanna Kankainen* (1947 - 1959) opetti uskontoa. Hyvin paljon aikaa käytettiin Raamatun tutkimiseen. Opettaja Kankainen halusi tutustua opiskelijoihin lähemmin mm. kutsumalla heidät joskus kotiinsa.

SEMINAARIOSASTON JOHTAJAT JA HEIDÄN TYÖNÄKYNSÄ

Seminaariosaston ensimmäiseksi johtajaksi siirtyi Ebeneserin harjoituslastentarhanopettajan tehtävästä Hellevi Kaila.

Lastentarhalehteen laatimassaan artikkelissa Hellevi Kaila kuvaa tunnelmiaan työn alkaessa seuraavasti: *Valtavat uunit, kolhiintuneet puulaatikot, muut täysin puuttuvat mukavuudet, tummuneet katot, kasarminhaju tekevät ensikertalaisen miettelijäksi. Tässäkö toimii maan ainoa Kasvatusopillinen Korkeakoulu? Näissäkö puitteissa pitäisi Suomen pedagogiikan puhjeta kukkaansa? Sellaiselle, joka juuri on tullut 'Mode'stä ja jolle on näytetty vain uusinta, vain ajanmukaisinta, vain sitä viimeisintä (esim. Skolen ved Samosvej), on putous huimaava... (Lastentarha 6/1947.)*

Johtaja Hellevi Kaila

Lastentarhanopettajien koulutuksen aloittaminen pienessä kaupungissa, sodanjälkeisissä puutteellisissa oloissa vaati nuorelta johtajalta aloitekykyä, rohkeutta sekä joustavuutta. Tärkeää oli luoda hyvät suhteet Korkeakouluun ja tässä Hellevi Kaila onnistui hyvin. Hän oivalsi myös tiedottamisen tärkeyden. Paitsi Lastentarhalehdessä, myös sekä paikallisessa että valtakunnallisessa lehdistössä löytyy näiltä vuosilta Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutusta koskevia artikkeleita. Vuonna 1948 (Lastentarha 1948/6) Kaila kertoo keskustelleensa professori Arvo Lehtovaaran kanssa mm. lastentarhanopettajakoulutuksen liittämistä opettajakoulutukseen: *Opettajiksi aikovat voisivat vasta kokeiltuaan päättää, mille ikäryhmälle erikoistuisivat.* Vuonna 1948 Korkeakoulun rehtoriksi tullut professori Aarni Penttilä oli myöskin sitä mieltä, että *lastentarhanopettajienkin valmistusta olisi kehitettävää nimenomaan teieteelliseltä pohjalta. Tuntuu varsin luonnolliselta, että Korkeakoulu ottaisi sen ohjelmaansa.* (Keskisuomalainen 7.3.1950, Sisä-Suomi 7.3.1950.)

Korkeakoulun opettajaneuvosto lähetti 31.5.1949 opetusministeriölle kirjeen, jossa se esitti lastentarhanopettajien valmistuksen sisällyttämistä Korkeakoulun ohjelmaan sekä 40 lapsen tutkimuslastentarhan perustamista. Lastentarha toimi sekä harjoituslastentarhana että psykologian laitoksen tutkimuslastentarhana. *Tekeepä mieli vielä palata Cygnaeukseen ja arvoilla hänen suhtautumistaan asian uuteen käänteeseen, mietiskeli Hellevi Kaila: Uskaltaisikohan vain todeta, että kehitys on taas kerran tullut hitaasti suuren näkijän jalanjälkiä ja nyt aletaan toteuttaa niitäkin hänen aatteitaan, joita hänen aikansa ei vielä ymmärtänyt.* (Lastentarha 6/1948.)

Johtaja Kaila joutui pettymään, kun kumpikaan suunnitelmista ei toteutunut. Sama keskustelu jatkui edelleen vuonna 1992 lastentarhanopettajakoulutuksen täyttäessä 100 vuotta: voisiko koulutus olla kenties osana opettajakoulutusta ja voisiko sen paikka olla yliopistossa!

Koulutuksen johtajana ja opettajana Hellevi Kaila muistetaan määrätietoisena, asiallisena ja huumorintajuisena. Opiskelijoiden muistikuvissa hän kulkee Korkeakoulun puistokäytävää pukeutuneena tyylikkääseen kävelypukuun ja hattuun, salkku kainalossa - tulossa vanhan juhlasalirakennuksen luokkaan opettamaan kirjanpitoa tai antamaan opiskelun ja harjoittelun ohjeita.

Jyväskylästä Hellevi Kaila siirtyi Helsingin kaupungin lastentarhain tarkastajaksi.

Lastentarhanopettaja, FK Tellervo Keinänen Helsingistä tuli osaston johtajaksi 1.5.1950. Saatuaan Akateemisten Naisten stipendin, hän teki opintomatkan Yhdysvaltoihin. Lukuvuoden 1950-1951 sijaisuutta hoiti Mirjam Huttunen, myöhemmin Smolander, jonka toimipaikka lastentarhanopettajana oli Helsingin Ebenesserissä.

Tellervo Keinänen jatkoi Hellevi Kailan aloittamia keskusteluja lastentarhanopettajakoulutuksen liittämistä Korkeakoulun ohjelmaan. Yhdessä sosiaalivaltion tarkastajan *Aune Ståhlbergin* kanssa Keinänen laati opetusministe-

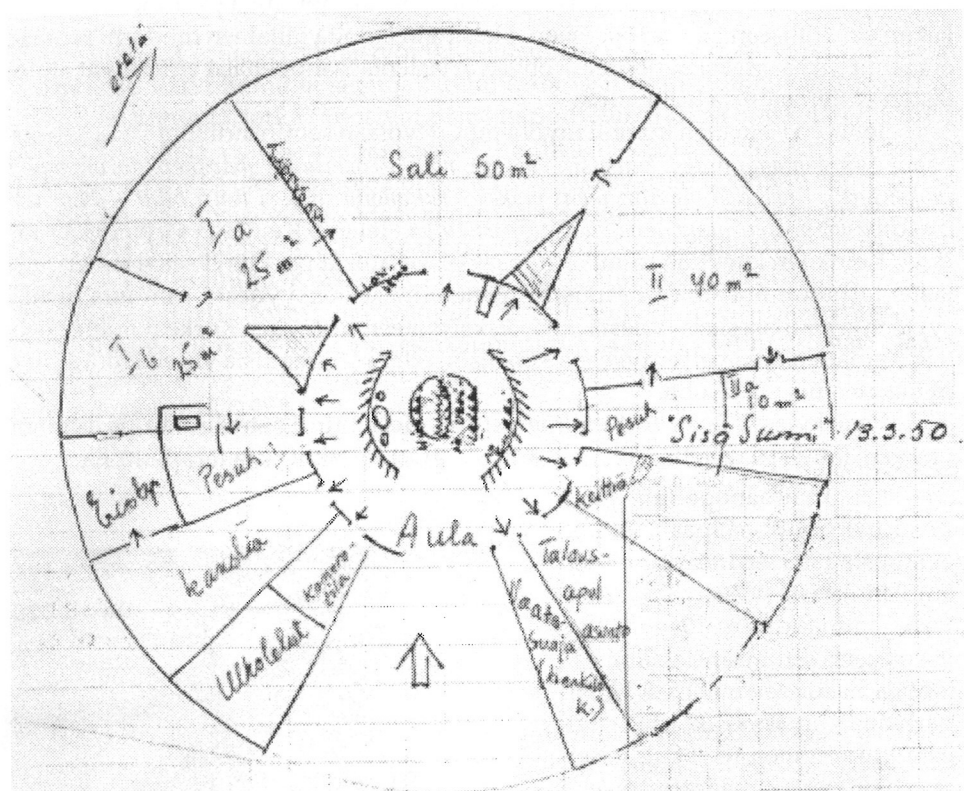
Johtaja Tellervo Keinänen ja kurssi 3:n tytöt. Vas. prof. Arvo Lehtovaara

riölle aloitteen Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen vakinaistamisesta, laajentamisesta ja valtiollistamisesta. Aloite jäi esittämättä, koska sekä Korkeakoulu että Ebeneser pitivät näin radikaalia hanketta ennenaikaisena.

Ajatus saada lastentarhanopettajakoulutus osaksi Korkeakoulun opetusohjelmaa oli mielestäni kannatuksen arvoinen. Olihan se Uno Cygnaeusta, kansakoulusuunnitelman tekijää itseään eniten puhutteleva osa, jota ei kuitenkaan Suomessa toteutettu. Olisiko maaperä nyt otollisempi? Varmasti professoripiireissä - joita Jyväskylässä silloin oli neljä - olikin, mutta asenteellista vastarintaa ajatus sai epävirallisilla foorumeilla, joskin nähdäkseni akateeminen foorumi oli asialle avoin, itse asiassa avoin opilliselle työskentelylle. Mutta siihen ei vielä ollut voimia, pätevyyttä eikä pystyvyyttä. Asenteellisesta vastarinnasta esimerkkinä Jyväskylän akateemisten naisten suhtautuminen varhaispedagogiikkaan oli iskevyydessään suorastaan tyrmäävä. Olin juuri palannut Yhdysvalloista onnistuneelta opintomatkalta. Koska minulla oli Akateemisten Naisten stipendi, olin valmistanut mahdollisimman hyvän matkaselostuksen, jonka esitin heille. Olin pitänyt kymmeniä erilaisia esityksiä, ilman minkäänlaisia ongelmia. Nyt yllätyin tilanteesta, jossa mustiinpuetut jäykät naiset katseillaan keihästivät minut puunpalaksi. Onneksi olin kirjoittanut esityksen, jonka ännäkin luin tavaten sana sanalta paperista. Kymmeninä vuosina sen jälkeen vastaavanlaista painajaista ei ole osunut kohdalleni! Sain ymmärtää, että psykologinen ja pedagoginen kiinnostus varhaislapsuuteen ei ollut riittävän 'henkistä'. (Tellervo Keinänen kirje, 1992.)

Saadaanko Jyväskylään pohjoismainen ensimmäinen pienten lasten tutkimuslaitos, etsiköi Turun Sanomat maaliskuussa 1950. Tähän jo Kailan aikana alkuunsa saaneeseen ideaan Tellervo Keinänen tarttui innokkaasti. Syksyllä 1949 hän tutustui kolmen viikon ajan tohtori Karin Ulinin tarkkailulastentarhaan Ruotsissa. Toiveena oli, että Jyväskylän tutkimuslastentarha toteutuisi Korkeakoulun laajennuksen

yhteydessä. Toivomme saavamme jostain rakennuksen siivestä aurinkoisen pään, sanoo Tellervo Keinänen Turun Sanomien haastattelussa. Tähän 'toivelastentarhaan' tulisi läpinäkyvä tarkkailuseinä, jonka kautta tiedemiehet voisivat lasten tietämättä tutkia pienokaisia näiden leikeissä ja touhuissa. Tarkoituksena on saada 20 lapsen päiväosasto, johon joukkoon tulee muutamia probleemalapsia. Sisustukseen kuuluisivat mm. matalat hiekkalaatikot, joissa voisi leikkiä talvellaikin sekä lisäksi vesiallas (Turun Sanomat 11.3.1950, Keski-suomalainen 9.3.1950). Seminaarin alkuaikoina kootusta leikekirjasta löytyy maininta: Perjantaina 10.3.1950 jätettiin Korkeakoulun harjoittelu- ja tutkimuslastentarhan luonnos, josta tässä jäljennös (Välähdyksiä. 1947-1953)

Perjantaina 10.3. jätettiin Korkeakoulun luonnos harjoittelu- ja tutkimuslastentarhan luonnos, josta tässä jäljennös. Samana päivänä saapui rakennusministeriön jäseniä.

Loppujen lopuksi Kasvatusopillisen Korkeakoulun kasvusuunnitelmiin ei lastentarhanopettajakoulutus mahtunut ja pienten lasten tutkimuslaitos jäi haaveeksi. Sen sijaan perustettiin vuonna 1953 Korkeakoulun lastentarhaluokka. Luokka muodostettiin 6-vuotiaista lapsista, joista osa oli ns. koululykkäystä saaneita. Tarkoitus oli hyödyttää myös kansakoulun opettajien koulutusta antamalla harjoittelu- ja tarkkailumahdollisuuksia alle kouluikäisten parissa. Käsitykset opetuksesta ja kasvatuksesta erosivat kuitenkin niin paljon koulutusten välillä, että pysyvämpää käytäntöä ei syntynyt. (Kts. Leena Lummelahti: Korkeakoulun lastentarhaluokka.)

Amerikantuomisena Tellervo Keinänen kehitti observointimenetelmän opiskelijoiden käyttöön. Opiskelijat havainnoivat opiskelunsa alkuvaiheessa lapsia annetuin kriteerein ja laativat tarkkailukertomuksen, jota sitten seminaari-istunnoissa käsiteltiin. Tellervo Keinänen mukaan havainnoinnilla pyrittiin erityisesti lasten yksilölliseen ymmärtämiseen. Helsingin taholta tällainen moderni työtapo ei saanut tukea, lisäksi harjoittelua ohjaavat lastentarhanopettajat vierastivat aluksi lasten systemaattista tarkkailua.

Tellervo Keinänen kuvaili myöhemmin työtään seminaarinjohtajana seuraavasti: *Olin johtajan lisäksi kanslisti, sihteeri, noin 40 opettajan yhdyshenkilö, ohjaaja ja juoksutyttö. Jyväskylä oli niin pieni paikka - kahviloita tms. ei juuri ollut - joten tärkeätkin asiat hoidettiin menemällä Kauppakadulle!* (Tellervo Keinänen kirje, 1992.) Tellervo Keinänen kiteyttää toimikautensa perusajatusta pyrkimykseksi siihen, että lastentarhatoiminnassa päästäisiin menetelmäkeskeisyydestä toimintakeskeisyyteen ja aikuiskeskeisyydestä lapsikeskeisyyteen. Yhteyden Korkeakouluun johtaja Keinänen koki pettymyksenä siltä osin, ettei konkreettista yhteistyötä syntynyt akateemisella tasolla.

Jyväskylästä Tellervo Keinänen siirtyi Helsingin Lastenlinnan psykologin virkaan, jonka jälkeen hän on hoitanut yksityistä praktiikkaa terapeutina.

Lastentarhanopettaja Liisa Kasurinen johti seminaariosastoa elokuusta 1953 sen irtaantumiseen emolaitoksesta Jyväskylän lastentarhaseminaariksi v. 1964. Ajatus itsenäisestä seminaarista alkoi itää johtaja Kasurisen mielessä varsin varhain. Kun korkeakoulun suojista luopuminen näytti ilmeiseltä, hän ryhtyi määrätietoisesti tunnustelemaan maaperää seminaarin itsenäistämiseksi. Tähän tavoitteeseen pyrkiminen vaati sekä henkilökohtaista rohkeutta, että luottamusta lastentarhanopettajakoulutuksen tulevaisuuteen Jyväskylässä.

Seminaarin täyttyessä sittemmin 30 vuotta, paljastettiin Liisa Kasurisen muotokuva. Juhlapuheessaan kouluhal-

Johtaja Liisa Kasurinen

lituksen tarkastaja, maisteri Sinikka Rautakivi luonnehti Liisa Kasurisen johtajakautta (1953 - 1964) seuraavin sanoin: "Se oli vaihe, jolloin todenteolla ja kokonaisvaltaisesti perehdyit lastentarhanopettajakoulutuksen kaikkiin puoliin. Tilojen ja vähäisten määrärahojen lisäksi olit koulutuksen todellinen resurssi: olit johtaja, luennoitsija, askartelutöiden ohjaaja, kanslisti, taloudenhoitaja, harjoittelunohjaaja, tarvittaessa putki- ja lämmitysmies, kaikki yhdessä ja samassa persoonassa. Mutta se, mitä materiaaleista ja välineistä puuttui, sen korvasi palava innostus työtä kohtaan sekä Jyväskylän Kasvatustieteellisen Korkeakoulun positiivinen, tukeva asenne uutta toimintaa kohtaan." (Kaidesoja, M. Lastentarha 13/1977.)

TOIMINNAN LAAJENEMINEN

Alaan liittyvät erilaiset yhteistyömahdollisuudet olivat alussa varsin vähäiset. Aktiivisesti vaikuttamalla ja ennakkoluulottomasti osallistumalla seminaari sai vähitellen kohteita, jotka tarjosivat paitsi harjoittelupaikkoja opiskelijoille, myös mahdollisuuksia avartaa varhaiskasvatuksellista näkemystä. Todennäköisesti jo seminaarin pelkkä olemassaolo nopeutti varhaiskasvatustoiminnan kehittymistä ja laajenemista Jyväskylässä. Idea pienten lasten tutkimuslaitoksesta oli aikaansa edellä ja jäi toteutumatta. Sitä jossain mielessä korvaamaan aloitti toimintansa jo aikaisemmin mainittu Korkeakoulun lastentarhaluokka tammikuussa vuonna 1953. Lastentarha toimi psykologian ja silloisen suojelu- ja parantamiskasvatustieteellisen laitoksen valvonnassa kaupungilta saadun vaatimattoman määrärahan turvin. (Jyväskylän Sanomat 14.1.1953, Keski-Suomalainen 20.2.1953, Suomen Kuvalehti 18/1953.)

*****

Leena Lummelahti Korkeakoulun lastentarhaluokka

Kuusivuotiaiden lastentarhaluokka toimi vuokralaisena kasvatustieteellisen korkeakoulun tiloissa, nykyisessä H-talossa (Historian laitos). Se perustettiin 50-luvulla ja opettajina toimivat *Elina Sariola* ja vuodesta 1957 *Leena Lummelahti o.s. Pänkäläinen*. Lastentarha-apulaisena oli mm. *Suoma Mäkirinne* ja keittäjänä *Eila Manninen*.

Lastentarhaluokan välittömässä yhteydessä käytävän vastakkaisella puolella toimi Jyväskylän lastentarhanopettajaseminaari. Lastentarhaluokka käytti seminaarin luokkahuonetta varsinkin lauluhetkien ja voimistelutuokioiden pitämiseen, ja lastentarhaseminaarilaiset harjoittelivat lastentarhaluokassa.

Se, että lastentarhaluokka toimi lastentarhanopettajakoulutuksen yhteydessä, rikastutti molempien, sekä esikoulun että koulutuksen jokapäiväistä elämää. Luentojen aikana saattoi kuulua lasten ääniä ja mahdollisesti

häiritsevääkin hälinää, mutta se tietyllä tavalla yhdisti teorian ja käytännön. Kouluttajat ja opiskelijat saattoivat vaihtaa kuulumisia lasten kanssa, pistäytyä joskus lasten toimintojen parissakin ja kaikki lastentarhan materiaalit ja välineet olivat käden ulottuvilla, kun niistä luennoilla puhuttiin. Lapsille opiskelijoihin tutustuminen ja heidän kanssaan kommunikointi vaikutti vain katsetasollakin antoi kokemuksia aikuiskontakteista. Halua tutustua ja tunnetta yhteenkuuluvuudesta lisäsi tieto, että opiskelijoista tulisi lastentarhanopettajia. Lasten ja opiskelijoiden yhteistoimintaan kuului mm. myös ympäristön viihtyisyydestä huolehtiminen. Lapset ilostuttivat omilla töillään luokan ja käytävän seinä, opiskelijat huolehtivat juhlatilojen koristelusta ja saattoivat luoda luokasta esim. lumisen puutarhan, jossa joulujuhlat vietettiin. Lastentarhaluokan ja koulutuksen toimiminen yhdessä oli luonnollista, läheistä ja uusia mahdollisuuksia luovaa.

Vaikkapa tilat olivat kolkot ja talvisin melko kylmätkin, lapset viihtyivät. Korkeakoulun puisto tarjosi hyvät ulkoilumahdollisuudet; vaihteleva maasto, puut ja muu kasvillisuus antoivat virikkeitä monenlaiseen tutkimiseen, leikkiin ja liikuntaan vuodenaikojen vaihtelun mukaan. Puiston lukuisat linnut, oravat ja siilit sekä viereisessä talossa asustava ja Korkeakoulun päivittäisiä asioita toimittava Hupi-hevonen antoivat lapsille mahdollisuuden tutustua luontevasti myös eläimiin.

Ympäristön tietty alkukantaisuus antoi lapsille mahdollisuuksia tutustua myös työntekoon; keväällä kylvettiin kukansiemeniä portaiden viereen, syksyllä haravoitiin puiston lehtiä ja talvella kuljetettiin kelkalla halkoja, joilla luokkahuoneet lämmitettiin.

Se, että lastentarhaluokassa oli yleensä vain kuusivuotiaita lapsia, vaikutti toimintaan ja toteutusperiaatteisiin. Jo 50-luvulla tämän ryhmän lapset sanoivat opettajaa opettajaksi ja vain harvoin tädiksi kuten siihen aikaan yleensä oli tapana. Ehkä se, että ryhmä toimi Korkeakoululla ja kaikki menivät seuraavana vuonna kouluun, vaikutti tähänkin lasten reaktioon. Ryhmään oli vuosittain sijoitettu myös niitä lapsia, jotka eivät jostakin syystä aloittaneet koulunkäyntiään seisemävuotiaina. Yleensä lapset olivat vain yhden vuoden tässä ryhmässä, mutta samojen perheiden lapsista useat olivat vuorollaan lastentarhaluokassa. Näin lasten perheet tulivat tutuiksi ja yhteistyötä lastentarhan ja kotien välillä oli runsaasti. Siitäkin huolimatta, että suuri osa lapsista kulki kotimatkat yksin, tavattiin vanhempien kanssa usein. Kun moneen vuoteen ei ollut käytössä edes puhelinta, tulivat vanhemmat vartavasten puhumaan asioista lastentarhaan tai kirjeitse hoidettiin asioita. Myös kotikäynnit olivat yleisiä noina toimintavuosina, samoin vanhempieniltoja pidettiin usein.

Lapset olivat toiminnassa neljä tuntia päivittäin ja yleensä he olivat hyvin motivoituneita käymään lastentarhassa. Useat lapset eivät olleet päiväkään pois vuoden mittaan, ja poissaoloja oli vain todellisten sairauksien ja vastaavien vuoksi. Ilmeisesti sekin, että tämä vuosi oli ainoa lastentarhavuosi lapsen elämässä, teki siitä todella tärkeän.

Lastentarhan toiminta suunniteltiin keskusaiheiden pohjalta ja kaikkia lastentarhan työtapoja käytettiin lasten toiminnassa ja ohjaamisessa. Paljon käytettyjä olivat keskustelut, yhteiset pelit ja leikit, erilaiset talous-

työt, veisto, kertomukset ja kirjat. Esimerkiksi joka päivä luettiin jatkokirjaa. Vesivärimalaus, piirtely, pelit, rakentelut ja leikit olivat jatkuvasti valmiina lasten valittaviksi. Kun käytössä oli yksi suuri huone ja osa pitkästä käytävästä, oli toimintojen ja leikkien pakko olla aina esillä ja saatavilla. Pitkä käytävä antoi usein mahdollisuuden juosta ja purkaa liikkuamisen tarvetta.

Joka päivä oli yhteinen aamutuokio ja sen jälkeen erilaisia toimintoja, joko samaa toimintaa kaikille tai toimintoja, joista lapsi sai valita sen mihin hän sinä päivänä halusi osallistua. Joka päivä lapsilla oli yhteisen toiminnan jälkeen aikaa leikkiä tai tehdä, mitä halusivat.

Lapset olivat vuorollaan työapulaisina ja laittoivat päivän työt esille, he toimivat myös apuna töiden poiskorjaamisessa, vaikkakin jokainen huolehti omien henkilökohtaisten tavaroidensa paikalleen viemisestä. Ruoka-apulaiset olivat taas järjestelemässä ruokailutilanteita.

Toiminnan sisällöt ja käytetyt työtavat painottuivat vuosittain sen mukaan, millaiset asiat tai toiminta ryhmää kiinnostivat. Jos ryhmä oli poikavaltainen tai enemmistö oli tyttöjä, muodostui toiminta sen mukaan. Yleensä ulkoleikit olivat liikuntaleikkejä, pallon potkimista, puuhippasta, piilosilla oloa, rosvoa ja poliisia, ruutu- ja naruhyppyjä, eri aiheisia leikkejä, kuivissa lehdissä leikkimistä, mäenlaskua ja lumileikkejä.

Jonakin vuonna lastentarhaluokalla kokeiltiin lukemisen oppimista professoiri *Oiva K. Kyöstiön* johdolla. Kokeilua oli joissakin muissa lastentarhoissa ja opettajat saivat ohjausta tehtävän suorittamiseen. Materiaalina oli englantilainen 'The Janet and John Books' -sarja (James Nisbet and Company, Digswell Place) ja menetelmänä tässä ryhmässä käytettiin

Op. Leena Lummelahti (vas.) ja lastentarhaluokan iloiset kuusivuotiaat. Mukana harjoitteluvuorossa olevat opiskelijat

kokonaisopetusmenetelmää pienin kirjaimin. Päivittäinen lukemaan opettelun harjoitusaika oli parikymmentä minuuttia. Suurin osa lapsista sekä lasten vanhemmista oli varsin kiinnostuneita kokeilusta ja osa lapsista oppi myös lukemaan.

Yleensä kuusivuotiaiden ryhmät olivat hyvin toimivia, sopeutuvia ja lastentarhassa viihtyviä. Lapset osallistuivat ohjattuun toimintaan mielellään ja olivat omatoimisia ja kekseliäitä leikkien ja toimintojen järjestäjinä.

Joinakin vuosina suuri osa lapsista meni samalle luokalle harjoittelukouluun ja harjoittelukoulunopettajat antoivat palautetta hyvin toimivista, motivoituneista lapsista, joilla oli valmiudet koulunkäyntiin. He sanoivat, että lapset toimivat heti ryhmänä, sosiaaliset ja oppimiseen tarvittavat valmiudet olivat olemassa, tämä helpotti myös opettajan työskentelyä. Ilman tutkimuksen antamaa tietoa on vaikea päätellä, miksi ryhmistä tuli niin hyvin toimivia. Jo lastentarhassa nämä lapset olivat loistavia yksilöitä, mahtoi kuitenkin lastentarhassa olollakin olla jotain merkitystä.

Korkeakoulu laajeni 60-luvulla ja tarvitsi myös lastentarhan tilat omaan käyttöönsä. Näin päättyi vaihe, joka oli ollut eräänlaista jatkoa Uno Cygnaeuksen sata vuotta aikaisemmin toteuttamalle pienten lasten opetus-toiminnalle samalla kampusalueella.

Jyväskylän kaupunki kiinnostui kuusivuotiaiden opetusjärjestelyistä 60-luvun loppupuolella, nimesi esiluokkatoimikunnan (puheenjohtajina mm. *Oneroa Mäki* ja *Kalevi Kivistö*) ja aloitti uuden kuusivuotiaiden opetuspuolelta Lohikosken kansakoulun tiloissa 1968. Opettajana toimi Leena Lummelahti ja kun toimintaa laajennettiin 1969, tuli toisen ryhmän opettajaksi *Tuula Laaka*. Lohikosken esikoulun toiminta päättyi keväällä 1972.

*****

Vajaaliikkeisten Kunto ry:n CP-lastentarha

Helsingissä toimintansa aloittanut Vajaaliikkeisten Kunto ry:n päätehtävänä oli 'työskennellä aivovauriolasten huoltamiseksi'. Vuoden 1956 lopulla yhdistys päätti ulottaa toimintansa Keski-Suomeen. Professori Niilo Mäen johtamaan paikalliseen toimikuntaan kuului eräänä asiantuntijajäsenenä seminaariosaston johtaja Liisa Kasurinen.

Sen jälkeen kun vuonna 1957 Keskussairaalan yhteyteen perustettu CP-poliiklinikka oli kartoittanut alle kouluikäisten aivovauriolasten tilanteen Keski-Suomessa, voitiin erityislastentarhan perustaminen käytännössä aloittaa.

CP-lastentarha sijoitettiin samaan Korkeakoulun rakennukseen seminaariosaston ja 6-vuotiaiden lastentarhaluokan kanssa. Toiminta ajoittui iltapäiviksi, koska näin CP-ryhmä saattoi käyttää aamupäivisin toimivalta lastentarhaluokalta vapautuvaa tilaa. Lastentarhanopettajaksi valittiin *Ritva Särkkä* ja lääkintävöimistelijäksi *Marja Vasama*. Puheterapiasta vastasi Onera Nummelin, myöhemmin Mäki.

CP-lastentarharyhmän lapsia ohjaajineen. Seisomassa vasemmalla Marja Vasama, oikealla Ritva Särkkä

Vuonna 1958 toimintansa aloittanutta lastentarhaa tukivat ja kehittivät paitsi toimikunnan asiantuntijajäsenet, myös Korkeakoulun erityispedagogiikan laitos ja lastentarhaseminaari, jonka opiskelijat harjoittelivat sekä erityislastentarhassa että CP-lasten kesäleireillä. Vuonna 1962 erityislastentarha siirtyi Jyväskylän kaupungille ja toimii nykyisin Huhtarinteen päiväkodissa.

Erityislastentarhan ja seminaarin yhteistoiminta oli monin tavoin merkittävä. Harjoittelumahdollisuuksien laajentumisen lisäksi se loi päivittäin luontevan kanssakäymisen tilanteita lasten ja tulevien lastentarhanopettajien kesken yhteisissä toiminta- ja ulkoilutiloissa.

Opiskelijoiden toiminta Kinkomaan sairaalassa

Seminaarin opiskelijat järjestivät 50 - 60-luvuilla kerran viikossa toistuvia lasten toimintatuokioita Kinkomaan tuberkuloosiparantolan lastenosastoilla. Seminaariosaston johtaja ohjasi opiskelijoita toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä vapaaehtoinen työskentely tarjosi opiskelijoille tilaisuuden tutustua paitsi sairaalaopettajan työympäristöön, myös pitkäaikaista hoitoa tarvitsevan lapsen opetus- ja kasvatustarpeisiin.

Vava, Ilkka, Kimmo, Päivi ja Anna-Leena Tiinantuvan portilla hakijaa odottamassa

Lastentarha Tiinantupa

Vuonna 1959 seminaarin opiskelijat saivat käytännön kokemusta lastentarhan perustamisesta osallistumalla opetuksen puitteissa yksityisen lastentarha Tiinantuvan varustamiseen. Toiminnasta vastasivat yksityiset lastentarhanopettajat lasten vanhempien tuella. Lastentarha tarjosi seminaarille myös harjoittelupaikkoja vuoteen 1962, jolloin toiminta loppui.

TÄMÄN PÄIVÄN LAPSI - HUOMISPÄIVÄN KANSALAINEN

Vuosien 1947 - 1964 välisenä aikana valmistui Jyväskylän seminaariosastosta 162 lastentarhanopettajaa. Uusia opiskelijoita oli otettu joka toinen vuosi 20 - 25. Hakijamäärä kasvoi koko ajan. Lastentarhatoiminta oli laajentunut niin, että vuonna 1964 valtionapua nauttivia lastentarhoja oli Suomessa 263 ja niissä lapsia 17.070. Opettajatarvetta tyydyttämään perustettiin lastentarhaseminaari Tampereelle vuonna 1954 ja ruotsinkielinen seminaari Pietarsaareen vuonna 1958.

Kun Ebeneser-seminaari perusti ala-osastonsa Jyväskylään, sijoituksen eräänä perusteluna oli yhteistyö Korkeakoulun kanssa. Osaston johtajat toimivat alusta asti aktiivisesti lastentarhanopettajakoulutuksen liittämiseksi osaksi opettajakoulutusta.

Syksyllä 1964 Korkeakoulu purki vuokrasopimuksen Ebeneser-seminaarin kanssa. Korkeakoulun tiloja peruskorjattiin ja laajennettiin, eikä lastentarhanopettajakoulutus enää sisältynyt uusiin suunnitelmiin. Yhdistämishankkeet olivat kerran toisensa jälkeen kariutuneet opetusministeriön haluttomuuteen. Kun Korkeakoulun tiloista jouduttiin luopumaan, näytti Helsingistä käsin toiminnan lopettaminen todennäköisimmältä ratkaisulta. Seminaarin itsenäistäminen oli kuitenkin paikallisesti ollut mielessä jo pitkään, ja niinpä syksyllä 1964 perustettiin kannatusyhdistys, jonka varassa 17 vuotta aikaisemmin Ebeneser-kodin aloittamaa työtä voitiin jatkaa yksityisessä, valtionapua nauttivassa Jyväskylän lastentarhaseminaarissa.

Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin aikana, jota leimasi sodan jälkien korjaaminen, uskomaton jälleennakennustyö ja taloudellinen vaurastuminen. Vaikeat sisä- ja ulkopoliittiset kriisit ja kulttuurimurrokset kuuluivat myös ajan kuvaan. Naisten lisääntyvä opiskelu, työssäkäynti ja aktiivinen osallistuminen vaikuttivat päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta käytyyn keskusteluun. YK:n vuonna 1959 antama lasten oikeuksien julistus avasi sille laajempia näköaloja.

Elokuussa 1964 Suomen Lastentarhanopettajaliitto järjesti Jyväskylässä 10. pohjoismaisen lastentarhanopettajien kongressin. Tapahtuman järjestäminen ja sen onnistunut isännöinti oli Jyväskylän lastentarhaväelle ja myös seminaarille melkoinen voimannäyte. Samalla siitä muodostui juhlava päätös Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen ensimmäiselle vaiheelle. Luentojen, seminaarien, retkien ja iltatilaisuuksien lisäksi ohjelmaan liittyi laaja opiskelijoiden ja lastentarhalasten kuvaamataidon ja käsityön näyttely. Varsinkin lasten työt olivat tämän päivän näkökulmastakin katsoen erittäin luovia. Näyttelyssä kävijöitä ihastutti mm. helsinkiläislasten valmistama 60-luvun mäkikotkan, Veikko Kankosen laudanpätäkistä ja puupalikoista koottu kookas näköispatsas.

Kongressin teemasta 'Tämän päivän lapsi - huomispäivän kansalainen' professori Annika Takala piti alustuksen, jossa hän hahmotti lastentarhaikäisen mo-

dernia maailmankuvaa. Tuohon maailmankuvaan hän sisällytti kasvamisen sekä oman ja kansainvälisen ihmisyyhteisön jäseneksi että luonnon vaalijaksi, ettei ihmisen *teknillistämisen innossaan hävittäisi sellaisia arvoja, joita ei millään voi myöhemmin korvata*. Professori Takala puhui myös lapsen eettisen kehityksen tukemisesta ja sukupuolten tasa-arvosta. Kuusivuotiaiden esiopetuksesta käytyyn keskusteluun Takala otti kantaa esittämällä, *että mahdollinen alkeisopetus ja varsinaisen koulun alkeisopetus pitäisi saattaa läheisempään yhteistoimintaan keskenään*. (Takala, A. 1964.)

Lastentarhanopettajakoulutuksen lähitavoitteeksi kongressi asetti varhaisiän psykologisen ja pedagogisen tutkimuksen kehittämisen siten, että *lastentarhapedagogeille kuuluu keskeinen asema sekä suunnittelussa, tutkimuksessa että yhteisten tietojen hyönsikäytössä* (Svend Skym-Nielsen, 1964). Toimintakatsaukseen saan Suomen Lastentarhanopettajaliitto esitti tavoitteekseen mm. *enemmän lastentarhoja, erityislastentarhoja, niihin sijoituville opettajille erityiskoulutusta, pätevät opettajat ohjaamaan kaikkia esikouluikäisiä lapsia ja jatkokoulutusmahdollisuuksia koko opettajakunnalle*. (Suomen Lastentarhanopettajaliiton julkaisu, 1964.)

Lisääntyvän päivähoidon tarpeen ja vaativien koulutushaasteiden edessä Jyväskylän itsenäistyvällä lastentarhanopettajakoulutuksella oli nyt rohkeita tekoja vaativa näytön paikka. Olisiko 17-vuotiaasta 'huomispäivän kansalaiseksi'?

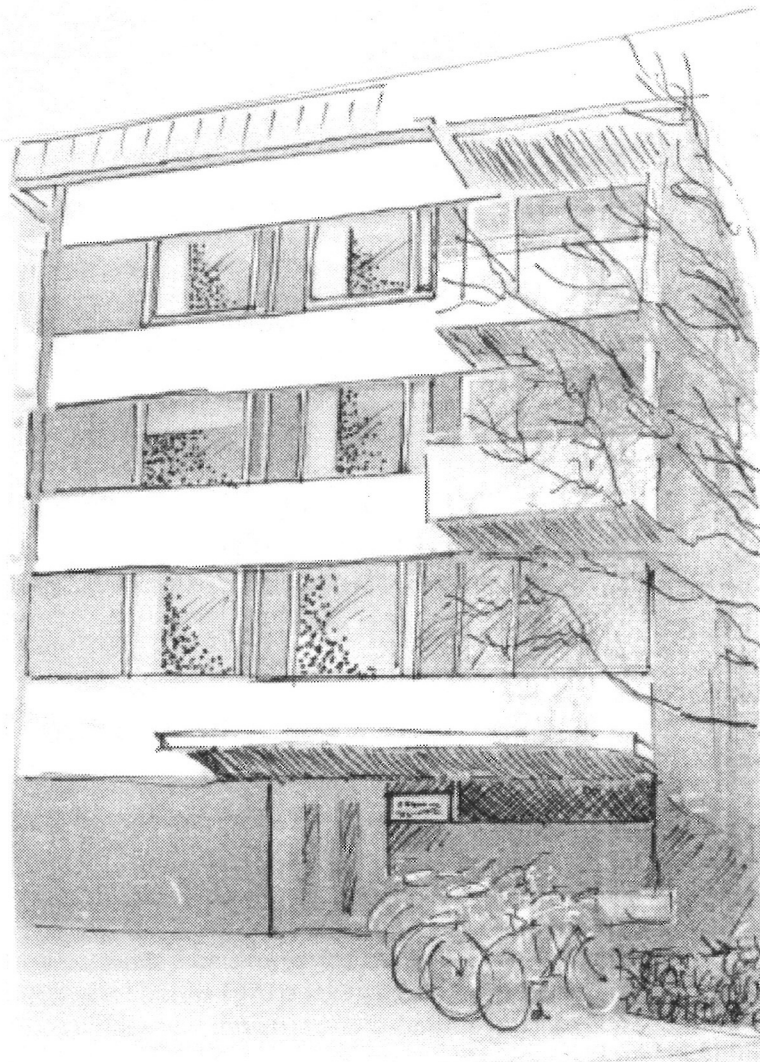
Kaikkien asioiden alkuperä on pieni

CICERO

ekä
ih-
nyö-
sen
yyn
var-
ään.

siän
ten-
i yh-
ses-
las-
tevät
koko

essä
a te-
ksi?

Jyväskylän lastentarhaseminaari

1965 - 1977

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARI 1965 - 1977

AKTIIVISUUDENAIKA

Maailmassa elettiin niin sanotun kylmän sodan aikaa, jolloin suurvaltojen asevarustelu takasi 'kauhun tasapainon'. Yhteiskunnallinen keskustelu oli kaikkialla, myös Suomessa vilkasta, joskin sitä häiritsi toisinaan puoluepoliittinen oikeaoppisuus.

Lapsen asema yhteiskunnassa oli vahvasti esillä. Peruskoulu-uudistuksen käynnistäminen vuonna 1970 ja laki lasten päivähoidosta vuonna 1973 aukaisivat lasta koskevien suunnitelmien ja päätösten suman. Päivähoitotoiminnan suunnitelmallisuutta lisättiin 1970-luvun alkupuolelta lähtien. Sosiaalihuolto laati valtakunnallisen suunnitelman lasten päivähoidon järjestämisestä viisivuotiskausittain ja kunnat tekivät vastaavat suunnitelmansa (Palonen 1992).

Päivähoitolain myötä perinteinen ja kansainvälinen *lastentarha*- (Kindergarten) nimike muuttui *päiväkodiksi* ja päivähoidon piiriin liitettiin kunnallinen perhepäivähoito ja leikkitoiminta. Päivähoidon laajentuminen muutti luonnollisesti myös lastentarhanopettajan toimenkuvaa sosiaalihuollollisen näkökulman avautuessa yhä enemmän pedagogisen rinnalle.

Vuoden 1972 alusta seminaarien lastentarhanopettajakoulutus siirrettiin sosiaalihuoltukselta kouluhallitukselle. Jyväskylän ja Joensuun yliopistossa vuonna 1973 alkanut uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus kuului hallinnollisesti suoraan opetusministeriölle. Kun taas päivähoitotoiminta oli sosiaalihuollon alasta, oli selvää, että yhteistyö koulutusten kesken ja päivähoidon kanssa vaati erityistä aktiivisuutta. Opettajainvalmistustoimikunta vuonna 1967, Kouluasiainneuvoston työryhmä vuonna 1968 ja Peruskoulun opettajakomitea

vuonna 1969 esittivät lastentarhanopettajakoulutusta siirrettäväksi peruskoulun luokanopettajakoulutuksen yhteyteen valtion periaatepäätöksen (v. 1979) mukaisesti.

Lastentarhanopettajatarpeen kasvaessa laajennettiin yliopistojen lastentarhanopettajakoulutusta Turkuun, Raumalle, Kajaaniin ja Savonlinnaan. Vuonna 1974 aloitettiin lastentarhaopettajien yksivuotinen poikkeuskoulutus HuK-tutkinnon suorittaneille ja lastenhoitajille. Erityislastentarhanopettajien koulutus alkoi Jyväskylän yliopistossa vuonna 1971.

Laudessa aloitetun esikoulukokeilun yhteydessä keskusteltiin myös koko päivähoitotoiminnan siirtämisestä peruskoulujärjestelmään. Myös Jyväskylän seminaarin työryhmässä asiaa pohdittiin ja siitä laadittiin erilaisia toteutusmalleja.

Valtakunnallinen esiopetuskokeilu käynnistettiin vuonna 1971 ja se päättyi vuonna 1984. Kokeilu toimi viidessä sosiaalihallituksen alaisessa päiväkodissa (mm. Jyväskylässä) ja kuudessa kouluhallituksen alaisessa koulussa. Opettajina toimivat sekä lastentarhanopettajat että luokanopettajat. Tutkimuksesta vastasi Jyväskylän yliopisto. Kokeiluun liittyi runsas täydennyskoulutus- ja kurssitoiminta lastentarhanopettajille.

Optimistinen oppimiskäsitys 'kaikki voivat oppia kaikkea' valtasi alaa. Varhaiskasvatuksessakin painopiste siirtyi vähitellen leikistä ja luovasta ilmaisusta kognitiiviseen toimintaan. Virikkeet ja rikastuttaminen olivat ajan iskusanoja. Päiväkotien toiminnassa korostuivat suora opettaminen ja arkirealismi. Prinses-sasatuja ei suosittu ja lasten vapaa fantasialeikki väheni. Koulutuksessa syvennyttiin muun muassa rauhan- ja kansainvälisyyskasvatukseen projekti-opiskelun keinoin.

Kun itsenäisen seminaarivaiheen aikaisiin haastaviin tapahtumiin lisätään vielä opiskelijamäärän nopea kasvu, vakinaisen opettajakunnan muodostuminen sekä miesopiskelijoiden tulo koulutukseen, voidaan todeta, että Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutuksen seminaarivaihe oli koulutuksen määrällisen ja laadullisen kehittymisen ohella 'täyttää elämää'.

MUSEOSTA LÖYLYKADULLE

Vuodesta 1964 tuli Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutukseen taitekohta, kun korkeakoulu ei voinut enää luovuttaa tilojaan seminaarin ja lastentarhojen käyttöön. Sen opiskelijamäärä kasvoi ja opintoalueita laajennettiin. Niinpä ulkopuoliset vuokralaiset sanottiin irti keväällä 1964.

Oppilaitoksella oli kaksi vaihtoehtoa: Koulutuksen lopettaminen 1963 aloitaneen kurssin valmistuttua keväällä 1965 tai jatkaminen itsenäisenä oppilaitoksena. Ratkaisun Ebeneser-kodin Säätö jätti Jyväskylälle, käytännössä seminaari-osaston johtajalle Liisa Kasuriselle; paikallista hallintoelintähän ei ollut.

Vuosittain valmistuvien lastentarhanopettajien määrä oli edelleen riittämätön ja koulutukseen hakeutuminen kasvoi jatkuvasti. Jyväskylä oli myös täytännyt hyvin ne toiveet, mitä sille sijaintipaikkana oli asetettu. Koulutuksen jatkamiselle oli olemassa sekä selkeä tarve että riittävästi kokemusta.

Erilaisten tunnustelujen jälkeen jäi parhaimmaksi vaihtoehdoksi paikallisen kannatusyhdistyksen perustaminen. Ratkaisevaksi muodostui Jyväskylän kaupungin valmius ryhtyä tukemaan hanketta. Kaupunginjohtaja *Veli Järvinen* antoi jo valmisteluvaiheessa henkilökohtaisen panoksensa kannatusyhdistyksen toiminnan suunnitteluun. Myös kaupungin lastentarhanopettajien ja muiden alan asiantuntijoiden sekä keskisuomalaisten kansanedustajien myönteinen suhtautuminen rohkaisivat kannatusyhdistyksen perustajia.

Museo väliaikaisena suojana

Väliaikaisesti toimintaa jatkettiin Keski-Suomen museossa. Luokkana oli museon luentosali, mutta erillissopimuksella voitiin käyttää muitakin tiloja muun muassa juhlien ja näyttelyiden järjestämiseen. Aivan lähellä olevaa Korkeakoulun veistosalia saatiin edelleen käyttää. Lastentarhaluokat oli siirretty Löylykadulle Mäki-Matin lastentarhan yhteyteen. Museossa opiskelu oli itseasiassa opiskelijoille varsin mielenkiintoista. Oltiinhan sekä kansantieteen että kuvataiteen rikkaassa vaikutuspiirissä. Opiskelijat aloittivat museovaiheen aikana muun muassa vapaaehtoisen lasten piirustuskerhon pitämisen.

Irtaantuminen Kasvatusopillisesta Korkeakoulusta oli kuitenkin haikea. Olihan Korkeakoulun psykologispedagoginen ilmapiiri vaikuttanut vahvasti lastentarhanopettajakoulutuksen sisältöön ja henkeen. Myös fyysisenä ja sosiaalisena ympäristönä se oli antanut aloittelevalle oppilaitokselle turvallisuutta, arvokkuutta ja hedelmällistä kasvualustaa.

Johtaja Liisa Kasurinen vaelsi korkeakoulun alueella jättämässä jäähyväiset seminaarinsa alkukodille. Viimeiseksi hän jätti vanhan juhlasalin, joka henkii cygnaeuslaista kasvatuksen ja opetuksen arvostusta. Salin friisiin kirjattuun lauseeseen: "Vaeltaja, sano Suomelle, että sen nuorison parasta tässä harrastetaan" tuntui kiteytyvän jotain sellaista, mitä johtaja Kasurinen halusi ottaa 'evääksi' tuleville päville.

Jyväskylän lastentarhaseminaarin kannatusyhdistys

Kannatusyhdistyksen perustaminen eteni ripeästi. Kaupunginsihteeri, varatuomari *Sirkka-Liisa Helin* laati mallisäännöt ja hoiti myöhemmin myös rekisteröinnin. Perustamiskokous pidettiin Keski-Suomen museossa 9. marraskuuta 1964. Puheenjohtajana toimi kaupunginjohtaja Veli Järvinen ja sihteerinä lastentarhanopettaja Meri Ahonen.

Kokouksessa tehtiin päätös Jyväskylän lastentarhaseminaarin perustamisesta. Kannatusyhdistyksen hallituksen jäseniksi kutsuttiin lastentarhanopettaja Meri Ahonen, varatuomari *Pentti Sillantaus*, kansanedustajat *Matti Koivunen*, *Mauno Pohjonen* ja *Arvo Ahonen*, maisteri *Heikki Juusela* ja johtaja Liisa Kasurinen. Puheenjohtajaksi hallitus valitsi kaupunginjohtaja Veli Järvisen ja varapuheenjohtajaksi maisteri Onerva Mäen.

Oppilaitos tarvitsi kaupungin taloudellista tukea ja sen lastentarhoja opetusharjoittelupaikoiksi. Kasvatusopillisesta Korkeakoulusta oli jatkossakin saatava opettajia ja pedagogista asiantuntemusta. Kansanedustajien arvovaltaista apua

Ensimmäinen Jyväskylän lastentarhaseminaarista valmistunut kurssi päättäjaisissään museon tiloissa v. 1965

tarvittiin, kun oli haettava valtionapua oppilaitoksen laajentamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Koulutusta koskevaa lainsäädäntöähän ei tuolloin vielä ollut.

Ensimmäisessä kokouksessaan 23.11.1964 kannatusyhdistyksen hallitus valitsi johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenet: Sosiaalijohtaja *Esko Haapala*, puheenjohtaja, lastentarhanopettaja *Meri Ahonen*, kaupungin lastentarhojen edustaja, opettaja *Elvi Jaakkola*, Jyväskylän kaupungin edustaja, sosiaalisihiteeri *Antti Peltonen*, Jyväskylän maalaiskunnan edustaja, apulaisprofessori *Annika Takala*, Kasvatusopillisen Korkeakoulun edustaja.

Ensimmäisessä kokouksessaan 1.12.1964 johtokunta valitsi johtaja *Liisa Kasurisen* tilapäisesti seminaarin rehtorin virkaan, joka vakinaistettiin vuoden 1967 alusta.

Itsenäisen seminaarin toiminta alkoi 11.1.1965. Seitsemäntoista vuoden ikäinen oppilaitos oli nyt valmis jättämään turvallisen alkukotinsa ja lähtemään rohkeasti uudelle taipaleelle. Opiskelijoiksi siirtyivät syyskuussa 1963 aloittaneet 25 ylioppilasta, jotka ensimmäisinä Jyväskylän lastentarhaseminaarista valmistuneina viettivät päätösjuhlaansa keväällä 1965 Keski-Suomen Museon tiloissa.

Ensimmäiset kuukaudet olivat taloudellisesti vaikeaa aikaa. Toiminnan rahoittamiseen tarvittavan valtionavun ensimmäinen erä suoritettiin vasta maaliskuun lopussa. Alkuvuoden ainoa tulo muodostui lukukausimaksuista.

Pitkäaikaisena tilienhoitajana toimi kaupungin sosiaalitoimiston virkailija *Maila Sappinen* (1965 - 1977). Kannatusyhdistyksen tilienhoitajana palveli koko toiminnan ajan pankkivirkailija *Sirkka Mattila*.

Lastentarhaseminaarin hallintoa säätelivät kannatusyhdistyksen säännöt, seminaarin ohjesääntö ja henkilökunnan johtosääntö. Ohjesäännön hyväksymis-

tä edelsi pitkä prosessi, jossa kiistakysymykseksi nousi pohjakoulutusvaatimus. Ylioppilastutkinto säilyi Jyväskylässä kuitenkin koulutus pohjana vuoteen 1976 asti.

Lastentarhanopettajakoulutuksen ylin päätävävalta vaihtui vuonna 1972 sosiaalihuoltokannalta kouluhallitukselle. Koulutusta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vasta, kun lastentarhanopettajakoulutus siirtyi kokonaisuudessaan valtiolle vuonna 1977.

Seminaarin rakentaminen

Kannatusyhdistyksen kiireellisin tehtävä oli toimintatilojen hankkiminen. Kun valmiita tiloja ei löytynyt, hallitus päätti kokouksessaan 29.3.1965 aloittaa omien opetustilojen suunnittelun. Arkkitehti *Raimo Halonen* saattoi tiedoksi, että asunto-osakeyhtiö Korttesuonkatu 5:een oli mahdollista rakentaa opetustilat 60 opiskelijan oppilaitokselle. Rakennustoimisto Arjatsalon rakennuttama kerrostalo sijaitsi Mäki-Matin kaupunginosassa, rauhallisessa Harjun takamaastossa - kuitenkin lähellä sekä korkeakoulua että keskikaupungin palveluja.

Rakennussuunnitelman tavoitteena oli aluksi 525 m², johon sisältyivät kaksi luokkaa, toimisto-, kirjasto-, kokous- ja saniteettitilat, kuvaamataidon luokka, keittiö, kahvihuone sekä lisäksi pohjakerrokseen veistosali ja opiskelijoiden vapaa-aikatilat. Sosiaaliministeriön kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena lopulliseksi huonetilaohjelmaksi tuli 415 m², jolle arkkitehti Halonen laati lopullisen suunnitelman. Siinä luovuttiin pohjakerrokseen suunnitelluista tiloista. Rakentamiseen otettiin lainaa, jonka kaupunki takasi. Rakennustyöt aloitettiin syksyllä 1965 ja vietiin poikkeuksellisen ankaran talven läpi onnelliseen päätökseen kesäkuussa 1966.

Opetustilat - kasvava ongelma

Seminaarin 56 opiskelijaa ja henkilökunta aloittivat syyslukukauden 1966 helpotuneina ja täynnä tulevaisuuden uskoa. Opiskelijat osallistuivat aktiivisesti seminaarin sisustustalkoisiin ja tilojen saattamiseen juhlakuntoon, niin että jo 15. lokakuuta voitiin pitää seminaarin vihkiäiset. Omissa, hyvinsuunnitelluissa tiloissa oli ilo opiskella, opettaa ja toimia. Kerrostalon muut asukkaat sopeutuivat ihmeen hyvin opiskelun arkiääniin - pianon kilkutukseen, lauluun ja nuorten äänen koko kirjoon. Seminaarin tiloista käytettiin lyhennettä *Semppu*. Nimi säilyi vielä senkin jälkeen, kun seminaarista tuli opisto.

Löylykadun tilat kattoivat kuitenkin vain perustarpeen. Liikunnan, teknisen käsityön ja kotitalouden opetusta annettiin edelleen korkeakoulun - vuodesta 1966 yliopiston - tiloissa. Opiskelijamäärän kasvaessa liikunnan tilat vuokrattiin kaupunkiseurakunnalta. Noin viiden vuoden toiminnan jälkeen oltiin sen tosiasian edessä, että myös perusopetustiloja tarvittiin lisää. Opetusmenetelmänä pienryhmätoiminta oli vakiintunut, mikä lisäsi tilatarvetta opiskelijamäärän kasvun ohella.

Opiskelija Matti Vanhatupa vetää 'letkaa' liikuntatunnilla Harjun maastossa v. 1977

Seminaaria vastapäätä sijaitsevasta Nyysösen talosta, Kenttätatu 9, vuokrattiin lisätiloja soiton- ja pienryhmäopetukseen. Vuonna 1975 kannatusyhdistys osti rakennuksesta 200 m² tilan, joista kunnostettiin kolme 16 opiskelijan luokkaa, kaksi opettajanhuonetta sekä varasto ja saniteettitiloja. Nämä olivat vuosina 1975 - 1976 lastentarhanopettajien yksivuotisen poikkeuskoulutuksen opetustiloina. Tälle yksikölle annettiin nimeksi *Nysä*, joka johdettiin talon omistajan nimestä ja kuvasi myös lyhyttä poikkeuskoulutusta. Myöhemmin Nysään keskitettiin kuvaama-aidon ja askartelun opetus. Aluksi tilat olivat kodikkaita ja kaunista sisäpihaa saattoi lämpimään vuodenaikaan hyödyntää opetuksessa. Koska tilat olivat osittain katusason alapuolella, ne enimmäkseen olivat päivänvalon ulottumattomissa. Asfaltoitu piha keräsi syksyin, kevään vettä, joka nousi joskus luokkiin sisälle. Kun syksyllä 1991 oppilaitos muutti Sammonkadulle, jätettiin Nysän tilat haikeudetta - niin ahtaiksi ja epäkäytännöllisiksi ne olivat käyneet.

Lukuvuodella 1975 - 1976 opiskelijamäärä oli kasvanut 192:een ja tiloja vuokrattiin lisää vakuutusyhtiö Fennia-Patrian talosta, Yliopistonkatu 34:stä. Seminaarin käyttöön saatiin talon neljännestä ja viidennestä kerroksesta 635 m²; luokkia luento- ja ryhmäopetuskäyttöön sekä opettajien työskentelytiloja. Lukuvuosina 1976 - 1978 oli käytössä myös pienluokkatiloja 136 m² Väinönkatu 28:ssa, *Väiskissä*.

Tilojen hajasijoitus takasi sekä opiskelijoille että opettajille päivittäistä kunto liikuntaa kaupunkia halkovan Harjun molemmin puolin. Sempun ilmoitustauluseinä muistutti Jerusalemin itkumuuria, jonka äärellä opiskelijat mumisivat luku järjestyksen tilakoodeja osatakseen suunnistaa oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Silti silloin tällöin saattoivat sekä opettajat että opiskelijat olla väärään aikaan väärässä paikassa.

OPETUS MUUTOSPAINAISIA

Koulutuksen teoreettinen perusta oli edelleen ankkuroitu fröbeliläiseen kasvatusfilosofiaan ja kehityspsykologiseen tutkimukseen, joka viimeksi mainittu painottui erityisesti Jyväskylän yliopistossa. Varhaiskasvatukseen suuntautunutta tutkimusta ja keskustelua rikastutti 70-luvulla esikoulukokeilu. Taide- ja ilmaisu-keskeisiä kokeiluja toteutettiin niinkään. Itäsaksalainen varhaiskasvatustutkimus ja pedagoginen kirjallisuus toivat aineksia kasvatuskeskusteluun ja opetus-kokeiluihin.

Erilaisia muutospaineita loivat lukuisat komiteamietinnöt, jotka käsittelivät paitsi koulutuksen rakennetta, kestoa ja tasoa, myös lastentarhanopettajan ammatti-identiteettiä.

Lasten päivähoitolaitostoimikunnan mietintö vuodelta 1967 (Kom. 1967:B) esitti, että koulutus on liitettävä muuhun opettajakoulutukseen.

Lasten päivähoitolaitostoiminnan säännöstoiminkunta (Kom. 1972:B) taas katsoi, että pohjakoulutukseksi riittää keskikoulu ja että jatko- ja täydennyskoulutusta voitaisiin antaa seminaareissa.

Esikoulukomitean mietintö (Kom. 1972:A) korosti lastentarhanopettajan työkuvaan pedagogista tehtävää. Vaadittiin myös opetus- ja toimintasuunnittelun järjestelmällistä toteuttamista. Päätavoitteeksi asetettiin tiedollisen koulutustason kohottaminen tasa-arvon hengessä.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean mietintö (Kom. 1974:15) esitti kaikille päivähoitossa työskenteleville yhtenäistä varhaiskasvattajaperuskoulutusta. Koulutus olisi keskikoulupohjainen, aluksi kaksi- myöhemmin kolmivuotinen.

Vilkasta keskustelua käytiin myös ammattinimikkeestä: lastentarhanopettaja, esikoulunopettaja vai varhaiskasvattaja. Komiteakielessä käytetty varhaiskasvattajanimike ei kuitenkaan vakiintunut käyttöön, varsinkaan, kun sitä tutkintonimikkeenä ei ollut olemassa.

Päivähoitolaki

Eniten sekä päivähoiton että koulutuksen kehittämiseen vaikutti päivähoitolain ja -asetuksen voimaantulo 1.4.1973. Velvoittaessaan kuntia huolehtimaan päivähoitosta, laki pakotti ne välittömästi toimimaan päivähoiton aluksi enemmän määrälliseksi, vähitellen myös laadulliseksi kehittämiseksi. Asetus määritteli myös lastentarhanopettajan kelpoisuusehdot. Sen mukaan lastentarhanopettajan toimintakenttä laajeni kattamaan myös perhepäivähoidon ja leikkitoiminnan ohjaustehtävät.

Yliopiston uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus

Vuonna 1972 seminaarin hallitus asetti johtokunnan esityksestä työryhmän, jonka tehtävänä oli lastentarhanopettajakoulutuksen niveltäminen Jyväskylän yliopistoon. Työryhmä jatkoi koulutuksen valmistelua toukokuusta 1973 yliopiston hallintokollegion asettamana toimikuntana, jonka työn tuloksena yliopistossa aloitettiin kokeiluna uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus syksyllä 1973. Koulutus toteutettiin opettajankoulutuslaitoksessa lastentarhanopettajien koulutuslinjana ja sai piankin lyhyemmän lempinimen ULO. Yhteistyö seminaarin ja ULO:n kesken oli varsinkin alkuvuosina luontevaa ja tiivistä, olihan aloite lähtenyt seminaarin taholta. Monet tuntiopettajat olivat yhteisiä ja ajankohtaisia koulutuksen haasteita pohdittiin yhdessä. Myöhemmin yliopistojen lastentarhanopettajakoulutuksen laajennuttua yhteistyön painopiste luonnollisesti muuttui. Jyväskylän ollessa ainoa paikkakunta, jossa oli kaksi lastentarhanopettajakoulutusta, oli selvää, että täällä käytännön yhteistyötä jatkuvasti kuitenkin tarvittiin. Muun muassa opetusharjoittelun käytäntöä kehitettiin yhdessä. Vaikka vuosien mittaan tietynlaista kilpailuasetelmaakaan ei aina voitu välttää, pyrittiin ainakin suurimpien koulutusmuutosten paineissa yhdistämään voimavaroja. Koulutuksen sisällön kehittämisessä yhteistyöllä on ollut merkittävä osuus.

Opetussuunnitelmat

1970-luvun alussa opetussuunnitelma oli perinteisesti ainejakoinen sisältäen esimerkiksi 75 tuntia uskontoa ja noin 600 tuntia ilmaisaineita. Yhteensä teoriaopetusta oli 1500 tuntia. Muista seminaareista poiketen Jyväskylässä aloitettiin jo vuonna 1969 yliopiston kanssa ns. yhteisopetuskokeilu, jonka puitteissa opiskelijat suorittivat yliopisto-opintoja. Kun lisäksi opetusharjoittelua oli 1200 tuntia, venyivät koulupäivät 7-8 -tuntisiksi. Kahden vuoden opiskelu muodostui todella tiiviiksi ja vaativaksi. Kesälukukaudet täyttyivät ensimmäisenä opiskeluvuonna kuuden viikon, vuodesta 1971 neljän viikon harjoittelusta pikkulasten hoitolaiteksissa ja toisena vuonna samanpituisesta harjoittelusta Jyväskylässä alle kouluikäisten lasten kesäsiirtolassa tai vastaavassa laitoksessa vuodesta 1967. Vuonna 1973 pikkulastenhoitoharjoittelu jäi pois antaen tilaa kesäyliopisto-opiskelulle.

Vuonna 1972 lastentarhaseminaarien siirryttyä kouluhallituksen alaisuuteen suoritettiin opetusohjelmien yhtenäistämistyö. Opetusohjelma sisälsi tällöin 2.640 tuntia opetusta, mistä 1.400 tuntia opetusharjoittelua. 1970-luvun puolivälissä varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean tekemän ehdotuksen mukaan opetusohjelma tarkistettiin, koulutukselle kirjattiin tavoitteet ja opetuksen kokonaistuntimäärä vähennettiin 2.400 tuntiin. Vähennys koski lähinnä taideaineita, joidenkin teoria-aineiden osuus sensijaan jonkun verran lisääntyi. Opetusohjelma jaettiin opintoalueisiin, jotka olivat psyykkinen kehitys (220 tuntia), fyysinen kehitys ja kasvatusta (120 tuntia), varhaiskasvatuksen perusteet ja menetelmät (360 tuntia), ympäristö ja yhteiskunta (230 tuntia), itseilmaisu ja kommunikatio (420 tuntia), opinto-ohjaus ja avoimet tunnit (50 tuntia) sekä opetusharjoittelu (1.000 tuntia).

Ajassa liikkuvat trendit näkyivät tiettyinä painotuksina paitsi opetussisällöissä myös menetelmissä. 1960-70-luvulla nousi voimakkaasti esille luovuuden vaatimus kasvatuksessa. Niinpä seminaarin opiskelijat saattoivat aloittaa tuntinsa luovilla harjoituksilla, työstää opettajan alustamaa aihetta pienryhmissä ja tuottaa tuloksen draaman, tanssin, musiikin tai kirjallisuuden muodossa. Seminaariesitelmät valmistuivat kypsyysnäytteinä toisen luokan kevään lopulla. Ryhmätöinä laadittujen töiden opponointitilaisuudet olivat värikkäitä, koska tuotteet purettiin kirjallisen raportoinnin lisäksi ilmaisun keinoin. Lopputyöt käsitelivät pedagogisten aiheiden lisäksi lapsen ja perheen asemaa yhteiskunnassa.

Projektiopiskelu tuli vähitellen tutuksi. Kun opetuksen sijoitus riippui usein lukuisten tuntiopettajien hankalasti lukujärjestykseen sopivista ajoista, tuli opetuksesta väkisinkin pirstaleista. Tällöin projektit toivat opiskeluun mielekkyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Vuoden 1976 keväällä toteutettiin kansanperinneprojekti, jonka päätöstapahtumasta tuli sittemmin jokakeväinen suosittu, värikäs juhla tai Hankasalmen ulkomuseoon suunnattu kevätretki kirkonmenoineen ja perinneleikkeineen museon pihanurmella.

Eriyistä vaihtelua toivat monet koti- ja ulkomaiset vierailevat luennoitsijat. Professori *Reijo Wilenius* ja tohtori *Jorma Heikkilä* olivat useana keväänä suosittuja ajattelun ravistelijoina valmistuvan vuosikurssin syventävissä opinnoissa.

Opintomatkoja tehtiin edelleen sekä kotimaahan että ulkomaille. Kurssikohtaiset kolmen päivän opintomatkat suunnattiin kotimaassa useimmi-

Vuoden 1975 perinnejuhlan väliajalla vertaillaan pitsejä

ten Helsingin, Tampereen tai Turun seudulle. Erityispedagogian opintojen vakiinnuttua tuli käytännöksi, että näihin opintomatkoihin sisällytettiin opintojen edellyttämiä käyntejä mahdollisimman paljon, koska Jyväskylän erityislaitokset olivat monien oppilaitosten käyntikohteina rasitettuja. Opintomatoilla hoidettiin myös suhteita kollegoihin ja opiskelutovereihin, silloin kun ne suunnattiin kaupunkiin, jossa oli lastentarhanopettajakoulutusta.

Viimeisen lukuvuoden ohjelmassa oli edelleen noin viikon pituinen ulkomainen opintomatka kurssinohjaajan kanssa. Matkakustannuksiin opiskelijat kokosivat rahaa koko kahden vuoden ajan myyjäisillä, toimimalla lapsenvahteina yms. keinoilla. Matkat suuntautuivat paitsi Länsi-Eurooppaan ja Pohjoismaihin, yhä enenevässä määrin Itä-Euroopan sosialistisiin maihin. Ensimmäinen opintomatka Neuvostoliittoon tehtiin v. 1969, kohteina Leningrad ja Moskova. Sosialistisen järjestelmän maissa matkasuunnitelmat saattoivat yllättävästi muuttua alkuperäisistä, mutta niitä suosittiin, koska matkat olivat hyvin edullisia ja ajan hengen mukaan niiden antia myös arvostettiin - jos kohta arvosteltiinkin. Edelleen Jyväskylän seminaarissa korostettiin ulkomaista opintomatkaa myös kulttuurimatkana. Konsertit, oopperat ja käynnit taidenäyttelyissä ja museoissa olivat tärkeä osa ohjelmaa. Mikäli osallistuminen perhe- tai taloudellisista syistä oli mahdotonta, korvattiin kyseinen opintojakso käytännön harjoittelulla.

Opetukseen kiinteästi liittyneet joului- ja kevätkuulat olivat edelleenkin vuoden kohokohtia. Aluksi niitä vietettiin Löylykadun tiloissa, joissa suurin luokka voitiin yhdistää opiskelijoiden vapaa-aikatilaan. Vuoden 1974 joulujuhla rakennettiin seminaarin käytävään, johon katettiin pöytäjono koko käytävän pituudelta. Opiskelijamäärän kasvaessa joulujuhlia vietettiin muun muassa viereisessä

Opiskelutöiden näyttelyistä siirryttiin toiminnan esittelyyn. Metodiikan opetuksen tuotoksena 'kokeile ja keksi' -työpaja

Löylykadun päiväkodissa ja seurakunnan kurssikeskuksessa Vesalassa. Joulujuhlista kehittyi vähitellen kaksiosainen: harras kirkkotilaisuus aamuhämärissä ja sitä seuraava hilpeä puurojuhla jossakin vuokratiloissa.

Tilaongelmien myötä jäivät kevätkuuhliin liittyneet oppilastöiden näyttelyt vähitellen pois. Sen sijaan erilaisiin teemoihin ja tapahtumiin liittyviä näyttelyitä järjestettiin useitakin. Laajin lienee ollut seminaarin 30-vuotisjuhlien näyttely vuonna 1977, jolloin esiteltiin enemmän toimintaa ja opetussisältöjä kuin valmiita tuotteita.

Opetusharjoittelu

Vuonna 1974 opetussuunnitelmien standardisoinnin yhteydessä opetusharjoittelu väheni 1.400 tunnista 1.000 tuntiin. Päivähoitolain (1973) jälkeen lastentarhanopettajan toiminta-alue kattoi myös perhepäivähoidon ja leikkitoiminnan. Niinpä harjoittelua tuli laajentaa sisällöllisesti. Tämä edellytti luonnollisesti eriytyvien harjoittelutavoitteiden selkiinnyttämistä, jaksosten tehostamista soveltuvilla tehtävillä sekä koulutuksen ja kentän jatkuvaa vuorovaikutusta harjoittelukäytännön kehittämiseksi. Itsenäisen seminaarivaiheen aikana tapahtuneissa harjoittelun muutoksissa heijastui myös laajeneva näkemys päivähoitosta yhteiskunnan sosiaalipalveluna. Koulutuksessa ei kuitenkaan tingitty

siitä käsityksestä, että lastentarhan/päiväkodin yhteiskunnallinen tukitoimi perheille oli tarjota pedagogista asiantuntemusta lasten kasvatuksessa. Hoitoa ei asetettu kasvatuksen ja opetuksen vastapooliksi. Teoreettisesti opetusharjoittelu nähtiin arvioitavina suoritteina, joissa opiskelija sovelsi teoretietojaan käytäntöön.

Vuoteen 1973 asti päivähoitolaitoksia olivat lastentarhat, seimet ja ns. laajennetut seimet. Viimeksi mainitut olivat 0 - 7-vuotiaiden lasten päiväkoteja, joissa pääasiallisesti toimivat sosiaalikasvattajat ja lastenhoitajat. Seminaarin opiskelijat harjoittelivat aluksi Jyväskylän lastentarhojen osapäiväryhmissä, myöhemmin myös kokopäiväryhmissä sitä mukaa, kun niitä kaupunkiin perustettiin.

Alle 3-vuotiaiden hoitoa harjoiteltiin vuoteen 1970 pikkulastenhoitolaitoksissa mm. Helsingissä, Kuopiossa ja Tampereella (Lastenlinnat, Joulumerkkikodit) kuusi viikkoa, vuoteen 1972 neljä viikkoa ensimmäisenä kesälukukautena. Tämän jälkeen kyseinen kesäharjoittelujakso muuttui seimiharjoitteluksi, joka vielä oli hoitotyöhön osallistumista ilman kouluttajan pedagogista ohjausta. Seuraavana vuonna seimissä jo harjoiteltiin osana muuta opetusharjoittelua. Päivähoitolain jälkeen lastentarhanopettajien sijoittuminen alle 3-vuotiaiden ryhmiin vähitellen eneni, jolloin myöskin harjoittelu pienten ryhmissä sai enemmän pedagogista sisältöä. Seimiharjoittelu sijoitettiin viimeiselle lukukaudelle, koska oletettiin, että opiskelijalla tuli olla riittävät kehityspsykologiset tiedot ja kokemusta varhaiskasvatuksesta yleensä voidakseen harjoitella hoidon lisäksi pedagogista toimintaa pienimpien ryhmissä.

Alle 3-vuotiaiden pedagogiikasta ei juuri ollut kotimaista tutkimustietoa. 70-luvulla DDR:ssä tehtyyn alan tutkimukseen tutustuttiin teoriassa, joissakin päiväkodeissa nähtiin myös sen käytännön soveltamista. Näissä opetustuokioissa korostuivat suora opettaminen ja mallioppiminen. Leikinomaista toimintaa opetuksen yhteydessä oli vähän. 70-luvun lopulla muun muassa Jyväskylän yliopistossa tehtiin 0 - 3-vuotiaiden pedagogiikasta soveltavaa tutkimusta (Munter, H., Kuvaja, T. & Viitanen, H. 1977). Seminaarinopettaja *Maila Eronen* perehtyi erityisesti alle 3-vuotiaiden kasvatukseen ja opetukseen. Hän kehitti opetusmenetelmiä opiskelijoiden käyttöön sekä organisoi ja valvoi kyseisen harjoittelujakson.

Päivähoitolain myötä seimi-nimike poistui ja toiminta jatkui päiväkodin alle 3-vuotiaiden ryhmissä. Alle 3-vuotiaita sijoitettiin myös ns. sisarusryhmiin.

Kesäsiirtolaharjoittelu Helsingin kaupungin siirtoloissa loppui vuonna 1967 ja opiskelijat harjoittelivat toisella kesälukukaudella Jyväskylän kaupungin ja Vajaaliikkeisten Kunto ry:n siirtoloissa ja vastaavissa kesätoimintapisteissä. Vähitellen siirtolaharjoittelu jäi pois kokonaan ja kesälukukaudet täytyivät yliopisto-opinnoilla ja myöhemmin myös leikkitoimintaan tutustumisjaksolla.

Lastenhoitolaitoksissa ja muissa lasten toimintayksiköissä vierailtiin edelleen koti- ja ulkomaisilla opintomatoilla. Vuodesta 1975 laitoksiin tutustuttiin ns. *erityisharjoittelun* yhteydessä, jolloin opiskelija sai itse valita kohteen. Tässä yhteydessä mainittakoon myös 70-luvulla aloitetut opintokäynnit vanhempien työpaikoille, erityisesti tehtaisiin (Valmet, Tutta Tuote, Fredriksonin lakkitehdas). Näillä käynneillä opiskelijat saivat tuntumaa siihen kasvutaustaan, joka päivähoitolapsella oli. Enenevässä määrin sekä opintokäynteihin että harjoitteluun sisällytettiin yhteiskunnallista tietämystä laajentavia tehtäviä.

Opetusharjoittelu lastentarhoissa/päiväkodeissa toteutettiin siten, että opiskelija sai mahdollisimman monipuoliset kokemukset kaikista ikäryhmistä. Harjoittelu-

jaksot olivat keskimäärin kuuden viikon pituisia ja kullekin annettiin omat tavoitteensa ja tehtävänsä.

Opiskelijamäärän kasvaessa harjoittelupaikat Jyväskylän lastentarhoissa eivät riittäneet, joten vuonna 1967 harjoittelua suoritettiin myös Jyväskylän maalaiskunnassa. Vuonna 1974 tehtiin ensimmäiset viralliset harjoittelusopimukset Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan sekä Jyväskylän Ylioppilaskunnan, Jyvälän työkeskuksen ja Syrjälän päiväkodin kannatusyhdistyksen kanssa. Harjoittelusopimuksen edellyttämä kaupungin, harjoittelunohjaajien, koulutuksen ja opiskelijoiden edustajien muodostama työryhmäkin perustettiin, mutta se lopetti piankin toimintansa, kun sen tehtäväkuva ei selkiintynyt. Vuonna 1975 harjoittelusopimuksia kuntien kanssa tehtiin lisää neljä, mm. Lahden kaupungin kanssa, ja vuonna 1976 sopimuksia oli jo 36. Opiskelijamäärä oli tuolloin 192.

Opiskelijoiden sijoittamiseen ulkopaikkakunnille liittyi mm. asunto-ongelma. Ei voitu lähteä siitä, että opiskelija voisi harjoitella kotikunnassaan, koska päivähoitolaitokset 70-luvulla olivat lähinnä kaupungeissa ja isommilla teollisuuspaikkakunnilla. Lahden kaupunki tarjosi opiskelijoiden käyttöön kunnan harjoittelija-asuntoja, myöhemmin myös Suolahti ja Mänttä tarjosivat niitä.

Lahdesta tulikin Jyväskylän jälkeen käytetyin harjoittelupaikka ja siellä kehittyi tiivis yhteistyö, johon sisältyi myös seminaarin järjestämää ohjaajien koulutusta.

Asuntojen hankkiminen saattoi olla joskus hyvinkin työlästä. Eräälle harjoittelujaksolle sijoitettiin Kuopioon kymmenisen opiskelijaa. Asuntoja ei löytynyt harjoittelun alkamispäivän aattoon mennessä. Niinpä ryhmä matkusti Kuopioon tietämättä, mihin yöksi päänsä kallistaisi. Mutta

Kokeilua ja tutkimista opiskelijan johdolla Lohikosken lastentarhassa

Joulupullan leivontaa Mäki-Matin lastentarhassa

Sormimaalauksen lumoisissa Lohikosken lastentarhassa

eipä hätää! Asemalla oli vastassa rehtori Kasurisen iäkäs täti, joka majoitti joukon kotiinsa ensimmäiseksi yöksi. Jatkossa asunnot toki kullekin löytyivät.

Kurssin ohjaajana toimivan seminaarinopettajan tehtäviin kuului harjoittelupaikkojen hankkiminen ryhmälleen. Puhe- linneuvottelut kuntien ja päiväkotien kanssa vaativat kärsivällisyyttä ja diplomatiaa. Kurssin ohjaaja kävi myös ohjauksikäynnillä kunkin ryhmänsä opiskelijan harjoittelupaikassa. Sen jälkeen, kun harjoittelu laajeni Jyväskylän ulkopuolelle, luovutettiin 10 päivän opetusnäytteistä. Opiskelijan suoritusta arvioi harjoittelun ohjaaja; kouluttaja toimi lähinnä työnohjaajana, joskin hän antoi opiskelijalle suullisesti arvioivaa palautetta. Yhä laajenevaa harjoittelukenttää kiertä-

vät kouluttajat saivat kattavan kuvan Suomen päivähoidosta yleensä, kuntien päivähoitokäytännöistä ja päiväkotirakentamisesta.

Perhepäivähoidon harjoittelu alkoi vuonna 1974 perhepäivähoitajan työn seuraamisella muutaman päivän ajan. Seuraavasta vuodesta lähtien harjoittelua kehitettiin yhdessä perhepäivähoitajien ja ohjaajien kanssa painopisteen siirtymässä vähitellen ohjaajan kanssa työskentelyksi.

Viikon mittainen *alkuopetusharjoittelu* peruskoulun ala-asteella ensimmäisillä ja toisilla luokilla liitettiin vuonna 1975 harjoitteluohjelmaan. Se sisälsi pääasiallisesti opetuksen seuranta Jyväskylän kouluissa, mutta opettajat antoivat mielellään opiskelijoiden kokeilla myös opettamista. Lyhyttä kosketusta käytäntöön täydennettiin teoriaopetuksessa perehtymällä alkuopetuksen menetelmiin ja kouluhallintoon.

Kaikkiin harjoitteluihin liittyi valmentavaa opetusta sekä harjoittelun jälkeinen palaute. Kokemuksista ja asenteista riippuen palaute vaihteli palavasta innostuksesta tyytymättömyyden purkauksiin. Kurssin ohjaajan tehtävänä oli palautteen koonti opettajakunnan käsiteltäväksi, jotta harjoittelukäytäntöä voitiin edelleen kehittää.

Jyväskylän kaupungin ja ympäristökuntien opettajat kokoontuivat kunkin harjoittelun edellä tiedotus- ja suunnittelukokoukseen. He muodostivatkin tärkeän koulutusyhteisön, jonka ohjaajakoulutustarpeisiin seminaari pyrki resurssiansa puitteissa vastaamaan. Harjoittelunohjaajien valtakunnallinen täydennyskoulutusohjelma aloitettiin vasta 80-luvulla. Todennäköisesti moni opiskelija sai ratkaisevan kimmokkeen lastentarhanopettajan tehtävään taitavan ja työstään nauttivan harjoittelunohjaajan ansiosta.

Harjoittelukentän ja koulutuksen yhteistyötä koetteli vuosina 1967-1970 käyty palkkiokiista. Oikeutetusti harjoittelupalkkioon tyytymättömät Jyväskylän lastentarhanopettajat tekivät useita tuloksettomia neuvottelupyynnöitä sosiaalhallitukselle. Viimein helmikuussa 1968 valtionvarainministeriö asetti työryhmän tutkimaan harjoituslastentarhanopettajien tehtäviä ja niistä maksettavaa korvausta. Työryhmään kuuluivat sosiaalhallituksen ylitarkastaja, puheenjohtaja *Niilo Kotilaisen* lisäksi valtionvarainministeriön kaksi edustajaa sekä rehtori Liisa Kasurinen seminaarin ja *Ilse Saares* lastentarhanopettajien edustajana. Kiistasta tuli odottamattoman pitkä ja värikäs. Lastentarhanopettajat kääntyivät työnantajansa, kaupungin, puoleen ja osoittivat sille selvityspyynnön. He katsoivat, että kaupunki oli asianosainen luovuttaessaan lastentarhansa harjoittelukäyttöön ja sitä kautta velvoittaessaan työntekijöitään ohjaajan tehtäviin. Tätä velvoitekiistaa lastentarhanopettajat kävivät kaupungin kanssa pitkään. Ja vaikka sillä ei suoraan ollut kytkentää harjoittelupalkkioasiaan, se osaltaan vaikutti siihen, että harjoittelunohjaajat menivät lakkoon syksyllä 1969. Seminaari palkkasi lastentarhanopettaja *Pirjo Mikolan* antamaan korvaavaa harjoittelun ohjausta syysluku-kauden ajaksi. Kannatusyhdistyksen hallitus pyrki myös paikallisella tasolla hoitamaan palkkioasiaa mm. asettamalla huhtikuussa 1969 työryhmän (Onerva Mäki, *Torsti Nousiainen*, Arvo Ahonen ja Pentti Sillantaus). Tukeakseen opettajia hallitus päätti kokouksessaan 23.4.1969 ottaa ainutlaatuisen riskin ja teki vekselin, jolla harjoittelunohjaajille maksettiin pieni lisäkorvaus kevätlukukaudelta. Vuonna 1970 asia siirrettiin seminaarin osalta Seminaarien neuvottelukunnalle. Lopullinen kaikkia seminaareja koskeva ratkaisu korjasi palkkiojärjestelmää, mutta oli määrältään varsin vaatimaton.

OPISKELIJAT

Opiskelijoiden valinta suoritettiin edelleen psykologisten soveltuvuuskokeiden perusteella, joita suunnitteli ja ohjasi apulaisprofessori *Carl Hagfors* ja myöhemmin psykologi *Antero Toskala*. Pääsykoe, johon hakijat kutsuttiin hakemuskirjojen perusteella tapahtuvan esivalinnan kautta, sisälsi ryhmätilanteen ja haastattelun sekä musiikki- ja laulukokeen. Myös kuvallista ilmaisutaitoa arvioitiin eri vuosina eri menetelmin. Esivalinnassa huomioitiin myös harrastukset, työkokemus ja alalla harjoittelu. Johtokunnan asettama valintaryhmä, johon kuului johtokunnan ja opettajakunnan edustajien lisäksi pääsykokeen suorittava henkilö, teki ehdotuksen valittavista. Lopullisesta valinnasta vastasi johtokunta. Tästä lähin uudet opiskelijat valittiin joka vuosi. Hakijamäärä kasvoi jatkuvasti.

Jyväskylän lastentarhaseminaariin haki vuosina 1965 - 1977 ja sinne otettiin opiskelijoita seuraavasti:

Vuosi	Hakijoita	Uusia opiskelijoita	Kokonaismäärä
1965	222	26	26
1966	225	30	56
1967	365	30	55
1968	435	30	60
1969	683	30	60
1970	640	30	60
1971	760	30	60
1972	1091	50	80
1973	1114	32	82
1974	864	32	64
1975	834	96	128
1976	1000	96	192
1977	1432	96	192

Hakijoiden taso oli hyvä. Paitsi vahvaa motivaatiota alalle, monilla oli myös musikaalista, kuvaamataidollista tai liikunnallista erityislahjakkuutta. Myös erityisesti yhteiskunnallisesti orientoituneiden hakijoiden määrä lisääntyi. Johtokunta päätti kokouksessaan 29.4.1969 pitää koulutuksen avoinna myös mieshakijoille, vaikka sitä ei hakuilmoituksessa erityisesti haluttu korostaa. Keskustelussa todettiin, että *lastentarhoissa, erityisesti kokopäiväosastoilla, tarvittaisiin mieskasvattajia ns. isähahmoina, koska lapset, niin tytöt kuin pojatkin joutuivat saamaan nyky-yhteiskunnassa usein vaikutteita vain naispuolisilta henkilöiltä, joten heidän kasvatuksensa ja samaistumismahdollisuutensa jäävät yksipuolisiksi ja usein puutteellisiksi. Toisaalta todettiin, että miespuolisen lastentarhanopettajan sijoittumisessa työmarkkinoilla voi vielä olla vaikeuksia ja todettiin myöskin, että koulutuksessa tulisi miesopiskelijoiden saaman opetuksen joiltakin osin eriytyä muusta opetusohjelmasta.* (Toimintakertomus, 1969.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstökomitea ehdotti miehille varattavaksi tiettyä kiintiötä opiskelupaikoista. Vuonna 1973 sekä Joensuun että Jyväskylän uudenmuotoisiin lastentarhanopettajakoulutuksiin otettiinkin miesopiskelijoita neljäsosa kaikista uusista opiskelijoista (Palonen 1992). Seminaareissa mieskiintiötä sovellettiin vain esivalinnoissa.

Ensimmäinen miesopiskelija *Keijo Hynynen* valmistui seminaarista keväällä 1973. Miesopiskelijoiden lukumäärä pysyi kuitenkin jatkuvasti alhaisena, eikä kiintiömenettelyä haluttu. Parhaimmillaan seminaarissa yhtä aikaa saattoi olla kymmenkunta miestä. Miesopiskelijat olivat vähemmistö, joka rikasti, jos kohta tuotti myös jännitteitä opiskelijayhteisöön. Identiteetin tuli olla todella vahva niillä pioneereilla, joilla oli rohkeutta tulla opiskelemaan perinteiselle naisten alalle. Johtokunnan ennakoimia ongelmia ei kuitenkaan esiintynyt - opetusta ei tarvinnut mitenkään eriyttää eikä sijoittumisvaikeuksia työmarkkinoilla ilmennyt. Päin vastoin mieslastentarhanopettajia valittiin alusta alkaen kunnallisen päivähoidon virkoihin erittäin halukkaasti.

*****

Rauno Pietiläinen

Kokemuksia Jyväskylän Lastentarhaseminaarista vuosilta 1972-1974

Pääsykokeet

Reppu pään alla nukuin Harjun puistikossa, kunnes Harjun kello kilkutti 8 kertaa. Piti kiirehtiä pääsykokeisiin. Olin tullut yöjunalla, joka oli Jyväskylässä aamuyöllä.

Pitkätukkainen, primitiivinen, reppuselkäinen Perämeren pohjukan poika oli aika outo ilmestys valitsijoille Hagfors, Toskala etc. Oppilaitos oli kuulemma harkinnut, kannattaako näin radikaalia ottaa koulutukseen. Ottivat kiusakseen.

Ensiviikot

Saavuin päivää ennen koulun alkamista Jyväskylän torille. Asuntoa eikä majapaikkaa ollut tiedossa tällä 18-vuotiaalla luonnonlapsella. Äidin serkun tuttu oli torikauppiaana Jyväskylän torilla ja kun kysyin häneltä asuntoa, hän tarjosi vapaana olevaa, varastona toimivaa ullakkohuoneistoa asunnokseni.

Kaksi viikkoa poljin noin 13 km:n päässä olevasta asunnostani seminaariin, kunnes opettaja Malla Eronen järjesti tuttavien kautta minulle koko opiskeluaikakseni öljylämmitteisen piharakennuksen, johon tuli kylmä vesi ja WC oli pihalla. Olin tyytyväinen ja ainakin asunnon vuoksi jäi itkut itkemättä. Sen sijaan koti-ikäväni oli aika suuri. Lähimmät ystävät jäivät Kemiin. Vaikka ensimmäisen kahden kuukauden aikana kävin Kemissä lähes jokainen viikonloppu, koko opiskeluaikana minusta kuitenkin tuli jyvaskyläläinen. Viihdyn Jyväskylässä hyvin. Kävin Kemissä ainoastaan lyhyillä kesäloma- tai talvimatkoilla.

Elämyksiä

Opiskelu seminaarissa oli hyvin käytännönläheistä ja monipuolista. Oli käytännön aineita: ompelua, soittoa, kuvaamataittoa jne sekä yliopistotason teoreettisia opintoja. Teoreettinen opiskelu teki minuun syvän vaikutuksen ja innosti myöhemmin jatkamaan yliopistossa.

Opiskeluilmapiiri oli hyvin kodinomainen, mikä sinänsä hieman häiritsti itsenäistyvää nuorta miestä. Äidilliset naisopettajat herättivät samantilaista vastarintaa kuin oma äitikin konsanaan. Vanhan poikalypseon käyneelle

Rauno Pietiläinen harjoittelemassa Tapiolan pihalla

oppilaitoksen naispaljous oli hieman hämmäntävä kokemus. Luulenpa, että me 5 miestä olimme 45 naisoppilaan silmätikkuina. Milloin meitä hemmoteltiin, milloin meitä arvosteltiin rimalalittamisesta. Yleisesti ottaen tytöt pitivät meistä pojista ja myös miehistä hyvää huolta. Kai he kouluttivat meidän pehmpuoltamme. Luulenpa, että itseäni on tästä kokemuksesta jäänyt jotakin tunnepuolen ilmaisemista rohkaisevaa, mihin en ollut urheiluja muissa vastaavissa yhteisöissä tottunut.

Jälkikäteen olen ajatellut, että seminaarissa syntyi itse asiassa hyvin luontevia ja läheisiä ihmissuhteita, mitä ei myöhemmin päässyt yliopistopiskelussani syntymään. Minun kokemusmaailmassani harrastuksieni kautta olen löytänyt vastaavanlaisia ihmissuhteita. Varsinaisesti opiskeluaikana ihmissuhdepuolta en osannut riittävästi arvostaa.

Irtaantumisen lastentarhaseminaarista

Kun aloitin seminaarin, lastentarhanopettajan työ oli hyvin arvostettua myös palkallisesti. Kahden vuoden aikana kuitenkin oli nähtävissä alan muuttuminen matalapalkka-alaksi. Jo ensimmäisen vuoden aikana mietin, että voiko mies elättää perhettään lastentarhanopettajan palkalla. Totesin, että voi. Koska tiedolliset ja suoritukselliset ambitioni olivat kasvaneet, hain vuonna 1973 yliopistoon musiikkitieteelliseen, liikuntatieteelliseen sekä yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan. Pääsin näihin kaikkiin. Aloitin opinnot yliopistossa, mutta suoritin tutkintoni loppuun seminaarissa. Runsaiden poissaolojeni vuoksi jouduin tekemään Liisalle korvaustehtäviä. Valmistuin kuitenkin kesällä 1974.

Uravaikutukset

Myöhemmin olen toiminut hieman lastentarhanopettajana, noin 3 vuotta päivähoitopsykologina, vuoden lastentarhanopettajaopiston psykologian vs. lehtorina sekä kouluttajana useilla päivähoidon sisällön kehittämisen kursseilla. Nyt työskentelen aikuiskoulutuskeskuksessa. Mielestäni päivähoitoalan työyhteisöjen ilmapiiri on kaikkine ristiriitoinen ollut inhimillisesti ottaen paras kokemistani työyhteisöistä. Se on empaattinen, sosiaalinen, luova ja erilaisuutta hyväksyvä. Siinä olisi oppimista eurokuntoon Suomea hiovalla teollisuudellakin.

Niin todellakin, jos aiomme inhimillistää työelämämme ja pitää ihmiset pitempään työelämässä ja pelastaa isänmaamme, menkäämme päiväkoiteihin oppiin.

(Rauno Pietiläinen suoritti myöhemmin psykologian lisensiaattitutkinnon.)

*****

Ajalle oli ominaista muutoshakuisten ja radikaalien aatteiden esiinmarssi, joka ilmeni eniten juuri opiskelijamaailmassa. Kaikkinaisen vaikuttamisen tarve ja aktiivisuus lisääntyivät 70-luvulla. Opiskelijat ottivat kantaa opetuksen sisältöihin

ja menetelmiin, sekä arvioivat kriittisesti koulutuksen yleistasoja. Myös koulutuksen hallinnollisiin asioihin haluttiin vaikuttaa.

Virallisia vaikutuskanavia avautui useita. Paitsi perinteistä suoraa keskusteluyhteyttä opettajiin, kurssin ohjaavaan opettajaan ja rehtoriin, opiskelijat saattoivat vaikuttaa asioihin edustajansa kautta puhevaltaisena jäsenenä kannatusyhdistyksen hallituksessa ja päätösvaltaisena johtokunnassa vuodesta 1974. Seminaarien yhteistyöelimessä, Seminaarien neuvottelukunnassa, opiskelijaedustaja valittiin vuorovuosina eri seminaareista.

Vuonna 1973 perustettiin seminaarineuvosto, johon kuului neljä opettajaa ja kuusi opiskelijaedustajaa. Alusta asti tämä elin oli erityisen aktiivinen käsitellessään seminaarin sisäisiä asioita.

Seminaariosaston perustamisesta 1947 lähtien opiskelijat kuuluivat kasvatustopillisen korkeakoulun, myöhemmin yliopiston ylioppilaskuntaan. Sama oikeus jatkui myös Jyväskylän lastentarhaseminaarin opiskelijoilla. Muun muassa ylioppilaskunnan terveydenhoitosäätiön palvelut kuuluivat seminaarin opiskelijoille ja he saattoivat osallistua ylioppilaskunnan monipuoliseen kulttuuri- ym. toimintaan. Pieni aktiivijoukko osasi käyttää ylioppilaskuntaa myös vaikutuskanavana opiskelijapoliittisissa kysymyksissä. Vuonna 1973 perustettiin Jyväskylän lastentarhaseminaarin ylioppilaskunta ry.

Oman yhteisen vaikutusryhmänsä opiskelijat saivat, kun Suomen lastentarhaseminaarien oppilaskuntien liitto SLOL perustettiin 8.4.1973 Jyväskylässä. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Jyväskylän seminaarin opiskelija *Jarmo Lounassalo*.

1960- ja 1970-luvulla koulujen oppilaitosten, erityisesti yliopistojen toimintaan pääsi vaikuttamaan myös puoluepolitiikka. Kouluneuvostojen vaaleihin mentiin porvari- ja toveriryhmätunnuksin ja aktivoitunut Teiniliitto koulutti jäseniään poliittiseen opiskelijatoimintaan.

Myös seminaarissa poliittisesti aktivoituneet opiskelijat valikoituivat usein edustustehtäviin. Parhaimmillaan ajan henki ilmeni spontaanisti, jopa kiihkeästi käytyinä keskusteluin luokissa ja käytävillä sekä vastuullisena yhteisten asioiden hoitamisena. Vahvat johtajajaksilöt saattoivat kuitenkin myös tukahduttaa 'toisinajattelua', joskaan tämäntapaiset ilmiöt eivät seminaariyhteisössä aiheuttaneet ylipääsemättömiä ongelmia. Tuona lukuisten komiteoiden ja työryhmien aikana opiskelijoiden kannanottoja tarvittiin ja arvostettiin Jyväskylän lastentarhaseminaarissa.

HENKILÖKUNTA

Toiminnan laajentuessa ja vakiintuessa tuli välttämättömäksi palkata sekä opetus- että muuta henkilökuntaa. Monista työsuhteista tulikin pitkäaikaisia, mikä erityisesti opetuksen kehittämisen kannalta oli erinomainen asia, kun kuitenkin suuri osa opetuksesta jäi vielä vaihtelevien tuntiopettajien varaan.

Oppilaskunnan jäseniä neuvonpidossa 70-luvulla

Kurssi 35 alkuopetuksen tunnilla. Taustalla opettaja Suoma Mäkipvirta

Opettajat

Ensimmäiseen vakituiseen seminaarinopettajan virkaan nimitettiin 1.9.1966 HuK, LTO *Airi Heikkinen* (myöhemmin *Peitsoma*). Seminaarinopettajan tehtäväalueena oli varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen metodiikka sekä opetusharjoittelun valmennus, ohjaus ja arviointi. Myöhemmin Airi Heikkinen perehtyi erikoisesti lasten liikennekasvatukseen. Maaliskuussa 1968 toiseen seminaarinopettajan virkaan nimitettiin HuK, LTO, myöhemmin KK Sinikka Rautakivi. Kun varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa käsittelevästä oppimateriaalista oli kova puute, julkaisivat Airi Heikkinen ja Sinikka Rautakivi ensimmäisen oppikirjan aiheesta (Heikkinen Airi - Rautakivi Sinikka, *Esikouluikäisten ohjaus*, 1972). Sinikka Rautakivi siirtyi kouluhallitukseen tarkastajaksi 15.8.1973. Ensimmäiseksi vastuualueekseen hän sai lastentarhanopettajien poikkeuskoulutuksen.

Oppilasmäärän yhä kasvaessa tarvittiin opettajia lisää nopeutuvassa tahdissa. Syksyllä 1972 tuli opettajaksi HuK, ELTO, myöhemmin YK Maila Eronen ja 1973 HuK, ELTO *Salme Laakso* Sinikka Rautakiven tilalle. Tp-virkoihin poikkeuskouluttajan tehtäviin valittiin HuK, ELTO Ilse Saares ja HuK, LTO Tuula Laaka. Syksyllä 1976 Ilse Saares jatkoi vakinaisena seminaarinopettajana poikkeuskoulutuksen päätyttyä.

Seminaarinopettajan tehtäväkuva muodostui vuosien mittaan hyvin monipuoliseksi. Varsinaisen opetusaineensa, varhaiskasvatuksen ja metodiikan (silloinen nimitys didaktiikalle/varhaiskasvatuksen pedagogiikalle) lisäksi kukin opettaja löysi vähitellen oman erityisalueensa, kuten Sinikka Rautakivi uskonto-kasvatuksen metodiikan, Salme Laakso kansainvälisyys- ja kulttuurikasvatuksen (erityisesti suomalainen perinnekulttuuri), Maila Eronen alle 3-vuotiaiden pedagogiikan ja Ilse Saares askartelun ja nukketeatterin. Suuren osan työajastaan opettajat käyttivät opetusharjoittelun suunnitteluun, käytännön järjestelyihin, harjoittelun ohjaukseen ja sen palautteen käsittelyyn yhdessä opiskelijoiden kanssa. Matkat harjoittelupaikoille, jotka seminaarivaiheen lopulla olivat jo aika hajallaan eri puolilla maata, vaativat opettajalta sekä aikaa että energiaa. Opettajalle lankesi myös niin sanotun kurssin ohjaajan (vrt. luokanvalvoja) tehtävä. Sen puitteissa hän paitsi huolehti oman ryhmänsä varhaiskasvatuksen opetuksesta ja opetusharjoittelusta, laati myös sille lukujärjestykset ja sopi tuntiopettajien kanssa opetuksen sisällöstä ja ajankohdasta. Kurssin ohjaajasta tuli helposti ryhmälle 'äitihahmo', jonka kanssa jaettiin ilot ja surut. Roolilla oli kääntöpuolensa sikäli, että ohjaaja saattoi ottaa kantaakseen tarpeettomiakin taakkoja. Aika ajoin yhdessä pohdittiin, missä määrin opettajat voisivat siirtää enemmän vastuuta opiskelijoille. Toisaalta läheinen vuorovaikutus kahden opiskeluvuoden aikana loi sosiaalisen tilanteen, jossa opiskelijoiden persoonallista kasvua voitiin seurata ja tukea.

Myöskin lehtorin virkojen perustaminen kävi ennen pitkää tarkoituksenmukaiseksi. Siirtyminen kouluhallituksen alaisuuteen 1972 vaikutti asiaan myönteisesti. Ensimmäinen lehtoraatti saatiin 1.2.1974 ja sen haltijaksi tuli KK *Elina Pajunen* (myöhemmin *Hirsikangas*). Hänen aineensa oli psykologia, yksi laajimmista opetusalueista. Seuraavana vuonna täytettiin liikunnan ja musiikin lehtorin virat. Niihin valittiin LitK *Riitta Vuorinen* ja musiikinopettaja *Maija Fredrikson*. Yhteiskuntatieteiden lehtoriksi valittiin YK *Anja-Riitta Lehtinen* syk-

syllä 1976 ja äidinkielen lehtoriksi FK *Sylvi Honkkila*. Viimeksi mainittu hoiti virkaa vuoden ajan.

Noina 70-luvun aktiivisina vuosina rakentui moderni lastentarhanopettajakoulutus. Lehtoreiden oli muokattava oman alansa asiantuntemus koulutuksen käyttöön, jonka alue, varhaiskasvatus, oli vähän tutkittua ja aliarvostettuakin. Heidän oli perehdyttävä paitsi varhaiskasvatukseen myös päivähoiton käytäntöön. Muun muassa liikunnanlehtori aloitti työnsä kartoittamalla Jyväskylän lastentarhojen liikuntatilat ja -välineet sekä valokuvaamalla lasten liikuntatuokioita. Yhteistyössä opettajien kanssa, joilla oli lastentarhanopettajapätevyys, sekä erilaisissa koulutustilaisuuksissa, lehtorit rakensivat oman aineensa opetustavoitteita, sisältöjä ja opetusmenetelmiä. Myös seminaarien kesken tehtiin kehittelytyötä eri opetusalueiden sisällä. Lisäksi ulkoiset kehittämis- ja muutospaineet vaikuttivat osaltaan siihen, että 70-luvusta tuli opettajayhteisössä dynaaminen prosessi. Erilaiset persoonallisuudet loivat opettajakunnan, joka vähitellen kasvoi eläväksi ja luovaksi yhteisöksi. Työnohjauksen tuella vaikeitakin ongelmia pyrittiin rohkeasti käsittelemään.

Vakituisia opettajia oli 70-luvun lopulla rehtorin lisäksi yhdeksän, neljä varhaiskasvatuksen opettajaa ja viisi lehtoria. Tuntiopettajia tarvittiin kuitenkin edelleen. Kuvaamataidon lehtoraattia ei yrityksistä huolimatta saatu, joten kyseistä opetusta hoidettiin tuntiopetuksella. Pitkäaikaisena kuvaamataidon opettajana toimi edelleen opettaja, taiteilija Pekka Kivikäs vuoteen 1972 asti. Jo 1947 aloittanut Tellervo Perälampi opetti musiikkia vuoteen 1971. Lehtori Erkki Tammissola hoiti teknisen käsityön opetusta yliopiston OKL:n tiloissa vielä vuoteen 1972, jol-

Henkilökuntaa v. 1977. Seisomassa (vas.) Varma Lennes, Riitta Vuorinen, Airi Peitsoma, Maila Eronen, Salme Laakso ja Sylvi Honkkila. Edessä (vas.) Anja-Riitta Lehtinen, Ilse Saares, Liisa Kasurinen, Maija Fredrikson ja Elina Pajunen

loin opetusta jatkoi opettaja *Ari Harju*. Yksi pitkäaikaisimmista tuntiopeettajista oli pianonsoitonopettaja Valma Laukama 1952 - 1973. FK *Leena Blom* opetti äidinkieltä vuosina 1963 - 1974. Lastentarhanopettaja, myöhemmin HuK, ELTO Ritva Särkkä piti koko seminaarin ajan vuosittain luentosarjan erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten päivähoidosta. Erityisluentojen pitäjistä mainittakoon muiden muassa professori *Veikko Anttila*, suomalainen kansanperinne, tohtori Jorma Heikkilä, luova ajattelu ja tekniikan lisensiaatti *Helena Kekkonen*, rauhankasvatus. Nämä erityisluennot kiinnostivat niin opettajia kuin opiskelijoita, ja ne herättivät usein vilkasta keskustelua. Professori Anttilan asiantuntemus ja opettaja Salme Laakson palava kansanperinteen harrastus saivat aikaan, että tämän alueen opetus muodostui eläväksi ja kehitti erilaisia vuosittain toistuvia tapahtumia.

Toimisto- ja siivoushenkilökunta

Seminaarin tilienhoitajana toimi oman päivätyönsä ohella toimistovirkailija Maila Sappinen koko seminaarivaiheen ajan (1965 - 1977). Kannatusyhdistyksen tilit hoiti pankkivirkailija Sirkka Mattila oman työnsä ohella myöskin alusta asti koulutuksen valtiollistamiseen saakka (1965 - 1977). Tilienhoitajat eivät kuuluneet henkilökuntaan, mutta pitkäaikaisina ja tunnollisina työntekijöinä he ovat merkittäviä henkilöitä seminaarin historiassa. Kolmen ensimmäisen vuoden ajan seminaarin rehtori vastasi yksin varsinaisesta toimistotyöstä. Käyttövarojen puuttuessa rehtori jopa kuljetti kokouskutsut perille iltakävelyllään. Löylykadun toimitilojen valmistuttua 1966, seminaari sai myös asianmukaiset toimistotilat. Ensimmäisen toimistoapulaisen seminaari sai syksyllä 1968. Tehtävää hoiti *Varma Lennes* ensin tilapäisesti 13.12.1971 saakka, sitten työsopimussuhteisena heinäkuuhun 1975 ja elokuussa 1975 hän siirtyi perustettuun kanslistin toimeen, jota hoiti eläkeikänsä saakka vuoteen 1984.

Varma Lennesellä oli taitoa, aikaa ja sydäntä hoitaa opiskelijoiden ja henkilökunnan asioita henkilökohtaiseen sävyyn. Kansliaan tuleva sai iloisen tervehdyksen pohjalaismurteella: "Tulit vaik et kirjootanu." Ja jos asiakas kysyi palvelua, josta ei ollut varma, voitaisiinko se kansliassa hoitaa, sanoi Varma Lennes: "Minä palvelen teitä tutista hautaristiin, katsotaanpa, mitä voin tehdä." Ja jos piti noutaa jotain muualta talosta, Lennes oli jo mennyt sitä juosten hakemaan. Varma Lennesellä oli myös uskomaton juttuvarasto; sieltä löytyi sopiva joka tilanteeseen ja päälle helähtävä nauru. Varma Lennes oli rehtorin oikea käsi, aina paikalla ja selvillä talon asioista. Hänellä oli kasvattava ote opiskelijoihin ja hän osasi myös kuunnella heitä. Myös opettajille hän tarjosi tarvittaessa 'Leelian lepotuolin'.

Sirkku Harjula hoiti siivoustehtäviä vuoteen 1976, jolloin jäi sairauslomalle. Hänen jälkeensä siivosi *Saara Niinimäki* ensin poikkeuskoulutuksen palkkalistoilla, vuodesta 1976 seminaarin siivoojana. Myöhemmin virkanimike muuttui siivooja-vahtimestariksi.

Sirkku Harjulalla oli iloinen nauru. Hän kaiketi loi myös sen perinteen, että viherkasvien tuli voida silmin nähden hyvin ja laittoiden kiiltää. Saara Niinimäki jatkoi näitä perinteitä tarkasti. Hän huolehti perusteellisesti myös siitä, että opiskelijat muistivat käyttäjä sisäkenkiä ja siivota jälkensä keittiössä ja oleskelutiloissa. Saaran korvat olivat yliherkät sille äänelle, joka kuului, jos joku siirsi luokan työpöytiä vetämällä niitä pitkin lattiaa. Joku opiskelija tapasi nimittää siivoojaa 'lattiakosmetologiksi'. Se nimike sopi hyvin Saara Niinimäelle. Hänen jäljiltään saattoi lattiassa

nähdä peilikuvansa. Rehtori Kasurisen aikana opiskelijoilla oli hallussaan talon avain voidakseen käyttää tiloja myös iltaisin. Kun siivooja työskenteli ajoittain myös silloin, kuului iltatunnelmaan pianonsoiton, mahdollisen iltaluennon tai muun opiskelutyön äänen lisäksi pölyimurin tai lattiankiilloittajan surina.

Seminaarin kahvihuone oli päivittäin eloisa koko henkilökunnan kohtaamispaikka. Lounastauolla ahtauduttiin pöydän ympärille syömään ja jakamaan eväitä. Tilanteesta muodostui usein äänekäs, olihan jokaisen tuotava ilonsa tai huolensa yhteiseen käsittelyyn.

LASTENTARHANOPETTAJIEN POIKKEUSKOULUTUS

Päiväkotien koulutetun henkilökunnan puutteen ollessa suurimpia esteitä päivähoitotoiminnan lisäämiselle Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitea esitti välimuistiossaan 30.4.1973 lastentarhanopettajien poikkeuskoulutuksen aloittamista vuoden 1974 alussa. Opetusministeriön päätöksellä koulutus alkoi Helsingin, Tampereen ja Jyväskylän lastentarhaseminaareissa sekä Porin ammatillisessa kurssikeskuksessa. Myöhemmin samana vuonna aloitettiin poikkeuskoulutus myös Helsingin kaupungin toimesta ja seuraavana vuonna Oulun ja Pietarsaaren lastentarhaseminaareissa sekä Lappeenrannassa Etelä-Karjalan kurssikeskuksessa.

Jyväskylän lastentarhaseminaarin poikkeuskoulutuksen HuK-pohjaiselle kurssille valittiin 16 opiskelijaa, joiden aineyhdistelmään tuli sisältyä käyttäytymistieteiden arvosanoja. Jatkossa koulutettiin kolmen kurssin (jokaisella 16 opiskelijaa) verran sellaisia lastenhoitajia, joiden pohjakoulutus oli vähintään keski-koulu ja joilla oli työkokemusta. Kaikkiaan Jyväskylästä valmistui 16 lastentarhanopettajaa HuK-tutkinnon pohjalta ja 47 lastenhoitajapohjalta. Poikkeuskoulutusyksiköstä vastasivat opettajat Ilse Saares ja Tuula Laaka.

Hallinnollisesti poikkeuskoulutus oli mielenkiintoinen. Kouluhallituksen ja ammattikasvatushallituksen keskeinen yhteistyö osoittautui yllättävän rikkaaksi ja hedelmälliseksi, kun sen koordinoitiin kouluhallitukseen palkattiin FM Sinikka Rautakivi, joka aikaisemmin oli toiminut Jyväskylässä seminaarinopettajana. Kouluhallituksen järjestämään tiiviiseen kouluttajien koulutukseen osallistuivat molempien hallinonalojen opettajat. Koulutuspäivinä laadittiin asiantuntijoiden opastuksella opetussuunnitelmia, tutustuttiin eri koulutuspaikkojen tiloihin, haisteltiin erilaista kulttuuri- ja hallintoilmastoa ja kuunneltiin ajan nimekkäitä kasvatustieteiden ja opetusteoreetikkoja. Alkuajan kouluttajista syntyi tiivis ryhmä, joka jakoi haastellisen tehtävänsä ilot ja surut ja perusti poikkeuskoulutuksen jälkeen *Aurora*-seuran. Nimi johtui siitä, että Helsingissä koulutuspäivien yöpymispaikkana oli edullinen Helsingin Diakonissalaitoksen *Aurora*-hotelli.

Kummankin pohjakoulutukseltaan eriävän ryhmän opetussuunnitelma laadittiin siten, että se mahdollisimman mielekkäästi liittyi aikaisempaan koulutukseen. Humanististen tieteiden kandidaattien osalta koulutus nähtiin kokonaisuutena, joka käsitti vähintään kaksi vuotta alalla käyttökelpoisia teoriaopintoja ja yhden vuoden käytäntöpainotteista ammattiopetusta. Lastenhoitajilla vastaavasti koulutus rakentui vuoden pituisesta käytännön koulutuksesta sekä työkokemuksesta, joihin teoriapainotteinen koulutusvuosi liitettiin. Koulutuksen

kesto oli kummallakin ryhmällä 1.250 tuntia teoreettista ja käytäntöön soveltavaa opetusta. Alunperin käytännön harjoittelujaksot oli tarkoitus suorittaa Jyväskylän ulkopuolella, koska harjoittelupaikkoja oli vain vähän jaossa vakinaisellekin koulutukselle. Tiivistähtisen opiskelun vuoksi harjoittelu oli kuitenkin pakko järjestää Jyväskylässä, mitä helpotti osaltaan se, että osa kursseista saattoi suorittaa osan harjoittelustaan kesällä, jolloin muita opiskelijoita ei kentällä ollut.

Lastenhoitajat olivat hyvin motivoituneita opiskeluun. Vuoden sisällä he ehtivät muun tiiviin opiskelun ohessa suorittaa kasvatustieteen approbaturin sekä erityispedagogian ja psykologian peruskurssit. He tuntuivat nauttivan kirjastotyöskentelystä ja erilaisista ryhmätöistä. Lopputyön he tekivät useinmiten kehityopsykologisesta tai pedagogisesta aiheesta. Pitkään sairaalatyössä olleiden lastenhoitajien oli ensin irrottauduttava erilaisista rutiineista, mutta vahva motivaatio ja sitkeä yrittäminen johtivat yleensä hyvään lopputulokseen.

HuK-pohjaisella ryhmällä oli vahva kriittinen asenne sekä koulutukseen että itseensä. Itseilmaisua ja luova toiminta koettiin hieman vieraaksi alueeksi. Toisaalta opiskelijoiden vahva teoriatausta ja opiskelutottumus takasivat sen, että heidän oli helppo nopeasti omaksua uutta ja liittää se osaksi kokonaisuutta. Kaikki 16 sijoittuivat alalle. Paitsi päiväkodeissa opettajina ja johtajina, he työskentelivät myös perhepäivähoidon ohjaajina, amanuensseina ja lehtoreina yliopiston lastentarhanopettajakoulutuksissa; eräs heistä siirtyi suoraan kouluhallitukseen tarkastajana Sinikka Rautakiven sihteeriksi.

Jyväskylässä jouduttiin käyttämään runsaasti tuntiopettajia, kuten poikkeuskoulutuksissa yleensäkin. Heitä voitiin palkata lyhyisiin opetusjaksoihin kauempaakin, joten monet 70-luvun vaikuttajapersoonallisuudet kiersivät opettamassa useissa poikkeuskoulutusyksiköissä. Kouluttajien lähes päivittäinen puhelin yhteys takasi, että tieto hyvistä tuntiopettajista välittyi nopeasti.

Poikkeuskoulutuksesta ensimmäisinä HuK-pohjalta valmistuneet lastentarhanopettajat kouluttajineen

Pitkiä opetusjaksoja toistuvasti eri kursseilla oli vakituisten opettajien Tuula Laakan ja Ilse Saareksen lisäksi seuraavilla tuntiopettajilla: rehtori Liisa Kasurinen, varhaiskasvatuksen pedagogiikka, lehtori Elina Pajunen, psykologia, KM *Ritva Salmela*, kehityspsykologia, YM *Anna-Liisa Rasinaho*, yhteiskuntatiede, FK *Hanna-Sofia Olli*, puheilmaisu, LitK *Pirkko Karvonen*, liikunta.

Poikkeuskoulutus toimi koko ajan Kenttädulla Nyysösen talossa eli Nysässä. Tilat olivat juuri uusitut opetuskäyttöön ja soveltuivat hyvin pienelle opetusyksikölle. Yhteistoiminta vakinaisen ja poikkeuskoulutuksen opiskelijoiden kesken oli aluksi varovaista, mutta luontui vähitellen yhä paremmin, jopa niin, että lastenhoitajakurssien ainoa miesopiskelija avioitui seminaariopiskelijan kanssa.

Poikkeuskoulutus, jota myös pikakoulutukseksi kutsuttiin, oli vaativa niin opiskelijoille kuin opettajillekin. Hengästyttävän työtahdin seurauksena lähes kaikki alusta asti mukana olleet koulutusyksiköiden vastaavat opettajat kertoivat valittaneensa lääkäriille erilaisista oireista urakan loputtua. Tuona aikana ei vielä yleisesti tunnettu 'burn out' oireistoa.

Poikkeuskoulutukseen kohdistettiin runsaasti kritiikkiä ja siitä käytiin keskustelua myös lehtien palstoilla. Koulutusta valvottiin kuitenkin huolella, eikä sitä turhaan jatkettu sen jälkeen, kun päivähoidon henkilöstötilanne selvästi tasa-painottui. Viimeinen kurssi valmistui heinäkuussa ja pikakoulutus Jyväskylässä päättyi elokuussa vuonna 1976.

MUUTA KOULUTUSTA

Kehittyvä lastentarhanopettajakoulutus edellytti lehtoreilta ja opettajilta jatkuvaa kouluttautumista. Myös harjoittelua ohjaavilla lastentarhanopettajilla sekä muilla päiväkotien työntekijöillä oli täydennyskoulutuksen tarvetta.

Kouluttajien koulutus

Joensuun korkeakoulussa käynnistettiin elokuussa 1974 opetusministeriön järjestämä kouluttajien koulutuskurssi. Koulutustilaisuuksia oli viikon ja viikonlopun pituisina jaksoina kevääseen 1975 asti, yhteensä 500 tuntia. Jyväskylän seminaarista koulutukseen osallistui opettajat Maila Eronen ja Salme Laakso. Vastaavan laajuista yliopistojen ja seminaarien kouluttajille suunnattua yhteistä koulutusta ei enää järjestetty, joten Joensuun kurssi jäi ainoaksi.

Harjoittelunohjaajien koulutus

Päiväkotien johtajille ja opetusharjoittelua ohjaaville lastentarhanopettajille järjestettiin tarpeen mukaan seminaarissa lyhytmuotoista täydennyskoulutusta kul-

loistenkin resurssien puitteissa. Tilaisuuksissa käsiteltiin opetusharjoittelun arviointia sekä kulloinkin ajankohtaisia varhaiskasvatuksen sisältöjä. Tavallaan koulutusta olivat myös harjoittelunohjaajien kanssa pidettävät kokoukset jokaisen harjoittelujakson edellä. Niissä perehdyttiin lähinnä kunkin jakson erityistavoitteisiin, mutta saatettiin avata uusia näkökulmia päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen. Aloitteet tulivat sekä koulutukselta että kentältä.

Lastenhuoltolaitosten apuhenkilökunnan peruskurssi

Lastentarhassa opettajan työparina oli lastentarha-apulainen, joka kuului lastenhuoltolaitosten apuhenkilökuntaan. Tällä työntekijäryhmällä ei ollut alalle minikäänlaista koulutusta. Apuhenkilökunnan omasta ja Jyväskylän kaupungin Viranhaltijat ry:n toimesta järjestettiin 70-luvulla ensimmäinen apuhenkilökunnalle suunnattu kurssi. Sen rahoittajina olivat ammattikasvatushallitus ja Jyväskylän kaupunki. Kurssi suunniteltiin Jyväskylän ammattikoulun kurssiohjelman puitteisiin. Apulaiskurssi toteutettiin Jyväskylän lastentarhaseminaarissa. Sen opettajina toimivat seminaarin opettajat ja kurssista vastasi rehtori Liisa Kasurinen. Koulutettavilta edellytettiin vähintään vuoden työkokemusta lastenhuoltolaitoksessa. Koulutus aloitettiin keväällä 1970 ja se jatkui seuraavana syksynä. Kurssi kesti 18 viikkoa ja sisälsi 160 tuntia ammattityötä ja ammattioppia. Ammattityö käsitti työkäytäntöä ja lasten kanssa toimimista sekä erilaisia työharjoituksia. Ammattiopissa tutustuttiin lapsen kehitykseen, hoitoon ja kasvatukseen sekä lainsäädäntöön ja työturvallisuuteen. Opetusryhmän maksimikoko oli 18 ja kurseja järjestettiin kaikkiaan kuusi. Lastentarhaseminaari näki apulaiskoulutuksen eräänä laitospedagogian tason kohottajana ja hoiti koulutuksen huolella. Koulutettavien motivaatio oli huomattava huolimatta siitä, että kurssi suoritettiin iltaisin normaalin työajan jälkeen.

YHTEYKSIÄ JA YHTEISTYÖTÄ

Monenlaiset yhteydet olivat kasvavalle seminaarille välttämättömiä. Se tarvitsi sekä konkreettista tukea, että ymmärtämystä toiminnalleen. Paitsi paikallisten yhteistyökumppaneiden, kaupungin ja yliopiston kanssa, oppilaitos teki yhteistyötä myös muiden seminaarien kanssa. Lisäksi henkilösuhdetoiminta oli tärkeää.

Jyväskylän kaupunki

Jyväskylän kaupungin tuki oli seminaarin elinehto. Kaupunki takasi Löylykadun toimitilojen rakennuslainan ja myöhemmin Kenttätatu 19:n tilojen ostolainan. Lisäksi kaupunki myönsi vuosittaisen avustuksen, mikä olikin alkuvuosina vält-

tämätön seminaarin toiminnan käynnistämiseksi. Rahaa kyllä anottiin muiltakin ympäristökunnilta, mutta kaupungin lisäksi vain Jyväskylän maalaiskunta tuki seminaaria alkuvuosina pienellä raha-avustuksella.

Kaupunki tuli itse asiassa avuksi jo aiemmin siinä vaiheessa, kun korkeakoulu sanoi seminaarin vuokrasopimuksen irti, luovuttamalla Keski-Suomen museon tiloja seminaarin käyttöön. Teko oli kaupungilta merkittävä kädenojennus siirtymävaiheessa, jossa nopeasti oli löydettävä paikka toiminnan sujuvalle jatkamiselle ja uuteen valmistautumiselle.

Kaupungin lastentarhojen/päiväkotien käyttäminen opetusharjoittelun paikkoina oli eräs yhteistyöalue, jossa oli molemmin puolin oltava aktiivisia. Kun esimerkiksi opiskelijamäärä 70-luvulla nopeasti kasvoi ja samalla keskikaupungin päivähoitopaikoista alkoi olla lisääntyntä kysyntää, perustettiin kaupunginjohtajan aloitteesta Gummeruksen päiväkotia sekä päivähoitoa että opetusharjoittelun tarpeisiin.

Alusta pitäen on kannatusyhdistyksen hallituksessa ja seminaarin johtokunnassa ollut kaupungin edustus. Lähes koko seminaarin olemassaolon ajan kannatusyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimi kaupunginjohtaja Veli Järvinen. Hänen asiantuntemuksensa ja vilpittömän kiinnostuksensa varhaiskasvatusta ja opettajakoulutusta kohtaan takasivat osaltaan seminaarille turvalliset puitteet kehittää ja laajentaa toimintaansa. Johtokuntaan kuuluva kaupungin päiväkotien edustus vahvisti vielä kaupungin osallisuutta seminaarin hallintoon.

Jyväskylän kaupungin lastenhoitolaitokset, sairaalat ja koulut tarjosivat opiskelijoille opintokäyntikohteita sekä materiaalia opinnäytetöihin. Kaupungin sosiaali- ja terveydenhoitopalveluita käytettiin koulutuksessa käytännön esimerkeinä kunnallisista ratkaisumalleista. Yhteistyö näiden alueiden viranomaisten kanssa oli tiivistä. Myöskin kaupungin kulttuuritarjontaa hyödynnettiin koulutuksessa.

Jyväskylän yliopisto

Seminaarin yhteydet yliopistoon olivat tärkeitä alusta asti: Kuten korkeakoulun aikana, niin nytkin tuntiopettajia saatiin yliopistosta. Myös yliopiston erityistiloja käytettiin edelleen mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi sekä kannatusyhdistyksen hallituksessa että johtokunnassa oli yliopiston edustus. Kuten aiemmin on mainittu, koulutuspoliittisia neuvotteluja oli yliopiston edeltäjän, Kasvatusopillisen Korkeakoulun, kanssa käyty jo vuosina 1948 (Korkeakoulun hallinnon esitys opetusministerille) ja 1951 (Ebeneser-kodin hallitus sosiaaliministeriölle). Näissä tähdättiin lastentarhanopettajakoulutuksen ja opettajakoulutuksen osittaiseen yhdistämiseen. Vuonna 1971 kannatusyhdistyksen hallitus asetti työryhmän, jossa yliopiston edustajien kanssa pohdittiin esikoulunopettajien kouluttamista Jyväskylässä. Työryhmän puheenjohtajana oli kasvatustieteen lisensiaatti *Olavi Hietala* ja jäsenenä *KM Kyllikki Röman*, lastentarhanjohtaja *Leena Lummelahti*, seminaarinopettaja *Sinikka Rautakivi* sekä rehtori *Liisa Kasurinen*. Kesäkuussa 1971 kouluhallituksen toimistopäällikkö *Pekka Kalaja* kävi keskustelemassa yli-

opiston hallinnonjohtaja *Matti Hietalan* kanssa mahdollisuuksista liittää seminaari-koulutus yliopistoon.

Valtiollistamisprosessin yhteydessä johtokunta perusti useitakin muutosta valmistelevia työryhmiä. Johtavaksi periaatteeksi muodostui lastentarhanopettajakoulutuksen siirtäminen osaksi opettajakoulutusta erityisluonteensa säilyttäen. Käytännössä yhteistyö alkoi kuitenkin jo vuonna 1969, kun seminaareista ensimmäisenä Jyväskylän seminaari aloitti yliopisto-opintojen sisällyttämisen lastentarhanopettajatutkintoon. Johtokunta ja kannatusyhdistyksen hallitus valtuuttivat rehtorin syksyllä 1964 tekemään aloitteen *teoriaopetuksen osittaiseksi järjestämiseksi kokeellisesti yhteistoiminnassa Jyväskylän yliopiston kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan kanssa* (Liisa Kasurisen kirje sosiaalihalitukselle 18.9.1969). Asiasta oli aikaisemmin neuvoteltu sosiaalihalituksen pääjohtaja *Alli Lahtisen* kanssa sekä yliopiston hallinnon ja tiedekunnan kanssa.

Niin sanottu *yhteisopetuskokeilu* aloitettiin heti samana syksynä. Opetusohjelmaan sisällytettiin kehityspsykologian, erityispedagogiikan ja sosiologian peruskurssit sekä kasvatustieteiden approbatur. Itseasiassa arvosanasuorittaminen oli alkanut jo vuonna 1964, jolloin professori Niilo Mäen suostumuksella opetusohjelmaan sisällytettiin erityispedagogiikan peruskurssi. Yhteisopetuskokeilussa uudeksi oppiaineeksi tuli sosiologia seminaarin opetusohjelmaan kuuluneen yhteiskuntatieteen osaksi. Yliopisto-opintoja perusteltiin mm. taloudellisuudella, koska tuntiopettajatarve vähenisi, uusimman tutkimustiedon välittymisellä sekä sillä hyödyllä, mikä arvosanasuorittamisella olisi lastentarhanopettajien jatko-, täydennys- ja erityiskoulutukselle. Kasvatustieteen approbatur-arvosanan suorittamisessa kokeiltiin 70-luvun alussa myös ns. esikoulukasvatuksen linjaa. Kokeilu jäi lyhytaikaiseksi. Yhteisopetuskokeilusta, sen tuloksista ja kehittämistarpeista raportoitiin sosiaalihalitukselle.

Lastentarhanopettajakoulutus sai kipeästi kaipaamansa jatkokoulutusmahdollisuuden, kun Jyväskylän yliopistossa käynnistyi erityislastentarhanopettajakoulutus syksyllä 1971. Jyväskylän seminaarin kannatusyhdistys oli toiminut erityisen aktiivisesti asian hyväksi. Kokouksessaan 11.8.1969 kannatusyhdistyksen hallitus totesi, että rehtori Liisa Kasurinen ja erityispedagogiikan assistentti Olli Hietala olivat laatineet opetus suunnitelma- ja tutkintosääntöehdotuksen sosiaalihalitukselle. (Kannatusyhdistyksen hallituksen pöytäkirja, 1969.)

Jatkokoulutusväylän avautuminen vaikutti luonnollisesti paitsi opetusselliseen orientaatioon, myöskin opiskelijoiden opiskelumotivaatioon. Kun uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus vuonna 1973 aloitettiin myöskin Jyväskylän yliopistossa, oli Jyväskylän seminaari hanketta tukemassa. Aluksi asiaa valmisteltiin seminaarissa vuonna 1971 perustetussa työryhmässä. Työryhmään kuuluivat yliopiston hallintojohtaja Matti Hietala, maisteri Kyllikki Röman, professori *V. J. Ihalainen*, rehtori Liisa Kasurinen ja opiskelija *Pirjo Nieminen*. Valmistelutyö jatkui toukokuussa 1973 yliopiston hallintokollegion asettamassa toimikunnassa, jossa seminaaria edustivat rehtori Liisa Kasurinen ja opiskelija Pirjo Nieminen. (Lastentarhanopettaja Pirjo Nieminen, nyk. Vehmasto, toimi sittemmin useita vuosia ULO-koulutuksen amanuenssina.) Lastentarhanopettajakoulutuksen sijoittuminen yliopistoon vaikutti varmasti siihen, että koulutuksen yleiset ongelmakohdat ja kehittämistarpeet välittyivät nyt suoraan yliopistolle. Kiinnos-

tus varhaiskasvatuksen tutkimiseen sekä varhaispedagogian kehittämiseen ei kuitenkaan yliopistotasolla merkittävästi vielääkään lisääntynyt.

Lastentarhaseminaarien yhteistyö

1960-luvun lopulla maassa oli kaikkiaan viisi lastentarhaseminaaria:

- Helsingin Ebeneser-seminaari v. 1892-
- Jyväskylän lastentarhaseminaari v. 1947-
- Tampereen lastentarhaseminaari v. 1955-
- Pietarsaaren ruotsinkielinen lastentarhaseminaari v. 1958-
- Oulun lastentarhaseminaari v. 1968-

Seminaarit järjestivät vuosittain opettajien yhteisiä koulutuspäiviä niiden ylläpitäjien tuella. Kukin oppilaitos huolehti vuorollaan koulutuspäivien ohjelmasta yhteisesti sovitun teeman mukaan. Kollegoiden tapaaminen, erilaisten ongelmien ja saavutusten käsitteleminen sekä uusien haasteiden vastaanottaminen yhdessä tekivät koulutustilaisuuksista odotettuja ja merkittäviä. Kouluhallituksen alaisuuteen siirtymisen jälkeen yhteiset koulutustilaisuudet järjestettiin vuosittain Heinolan kurssikeskuksessa asianomaisen hallinnon toimesta.

Seminaarien rehtorit kokoontuivat pari kertaa vuodessa omaan kokoukseen. Käsiteltävinä asioina olivat lähinnä seminaarien talous, opetuksen suunnittelu sekä opiskelijavalinnat. Päätöksillä haettiin ja tuettiin yhteisiä linjoja ja laajempia näkemyksiä, eivätkä ne yksityiskohdillaan sitoneet oppilaitoksia.

Edellämainituissa tilaisuuksissa oli keskusteltu tarpeesta luoda sellainen yhteistyömuoto, jossa myös seminaarien hallintokunnat olisivat edustettuina. Lokakuussa 1968 Oulun seminaari teki aloitteen tällaisesta yhteistyöelimestä ja perustava kokous pidettiin Tampereella 23.4.1969. *Lastentarhaseminaarien neuvottelukuntaan* osallistuivat seminaarien rehtorit ja johtokunnan puheenjohtajat, myöhemmin myös opettajakunnan ja opiskelijoiden edustajat vuorovuosin eri seminaareista. Lainsäädännön puuttuessa neuvottelukunta oli hyvin tärkeä elin, joka piti neuvotteluyhteyttä opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Talousarvioiden laadinnan linjaukset, opiskelijavalinnat, opiskelija-arvioinnin perusteet, opetusharjoittelu yms. asiat työllistivät neuvottelukuntaa. Vuonna 1972 lastentarhaseminaarien oppilaskunta jätti neuvottelukunnalle laajan muistion ja esitti samalla, että alle kouluikäisten lasten parissa työskentelevän henkilöstön koulutus on otettava välittömästi kokonaisvaltaiseen käsittelyyn.

Syksyllä 1969 Jyväskylän seminaarin kannatusyhdistyksen hallitus esitti neuvottelukunnalle lausunnossaan, että valtion on otettava vastuu lastentarhanopettajakoulutuksesta. Tästä alkoi seminaarien valtiollistamiseen tähtäävä työskentely. Neuvottelukunnan aloitteesta asetettiin 28.11.1974 virkamies-työryhmä valmistelemaan valtiollistamista. Neuvottelukunnassa seurattiin tarkasti työryhmän työskentelyä mm. kuulemalla sen jäseniä kokouksissa ja antamalla lausuntoja. Hallinnollisessa muutosprosessissa oli välttämätöntä, että seminaarit saattoivat neuvottelukunnan kautta yhdistää voimansa ja saada äänensä

kuuluville. Neuvottelukunnalla oli myös merkittävä rooli lainsäädännön puutteen esilletuomisessa. Se teki asiasta huomautuksia ja aloitteita.

Suhdetoimintaa ja vierailijoita

Nuorena ja itsenäisenä oppilaitoksena seminaari halusi osaltaan vakiinnuttaa lastentarhanopettajakoulutuksen paikkaa yhteiskunnassa myöskin suhdetoiminnan kautta. Yhteyksiä hoidettiin paitsi valtion hallintoon, myös läänin tason päättäjiin sekä lehdistöön. Ministeritason vierailut olivat varsinkin alussa piskuiselle oppilaitokselle hyvinkin merkittäviä. Paikallisen lehdistön välityksellä niistä tuli myös seminaarille mainosta. Sosiaaliministeri *Juho Tenhiälä* vieraili seminaarissa vuonna 1966. Ministerin ja sosiaalineuvos *Niilo Kotilaisen* kanssa rehtori ja seminaarin hallintokunta keskustelivat muun muassa päivähoitolaitosten ja seminaarien puuttuvasta lainsäädännöstä. (23.3.1966 sosiaaliministeriö asetti työryhmän tutkimaan kyseisten laitosten toimintaa ja tekemään ehdotuksia lainsäädäntöä varten. Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin Niilo Kotilainen.)

Sosiaaliministeri *Katri-Helena Eskelinen* oli seminaarin vieraana vuonna 1970. Sosiaalihallituksen pääjohtaja *Alli Lahtinen* kävi seminaarissa vuosina 1969 ja 1971. Hän oli aidosti kiinnostunut lastentarhanopettajakoulutuksen kehittamisestä ja vaikutti osaltaan muun muassa seminaarin ja yliopiston yhteistyökokeiluun. Seminaarien siirryttyä kouluhallituksen alaisuuteen vieraili opetusministeri *Ulf Sundqvist* seminaarissa marraskuussa 1972. Myös kouluhallituksen pääjohtajat *Reino Oittinen* (1971) ja *Erkki Aho* (1973) kävivät tutustumassa seminaarin toimintaan. Keskisuomalaisten kansanedustajien kanssa oltiin koko seminaarin ajan tiiviissä yhteistyössä. Olihan kannatusyhdistyksen hallituksessa neljä kansanedustajaa: *Arvo Ahonen* (SDP), *Matti Koivunen* (SKDL), *Pentti Sillantaus* (Kok) ja *Maurno Pohjonen* (Kesk.). Edustajat *Ahonen* ja *Koivunen* olivat mukana koko kannatusyhdistyksen toiminta-ajan. *Matti Koivunen* oli hallituksessa ministerin tittelillä toimintakauden 1967 - 1968. Lääninhallitusta edusti johtokunnassa läänin sosiaalitarkastaja *Pentti Korvenmaa*. Hän toimi seminaarin johtokunnan puheenjohtajana 1969 - 1977 ja jatkoi vielä opiston johtokunnassa valtiollistamisen jälkeen. 1980-luvulla läänien päätäntävalta koulutuspolitiikassa lisääntyi, joten läänistä tuli entistä tärkeämpi yhteistyökumppani.

Vierailuluentoja pitivät useat ulkomaiset asiantuntijat sekä USA:sta että niin sanotuista itäblokin maista. Muun muassa professorit *Keller* Unkarista 1973 ja *Koch* Tšekkoslovakiasta 1975 keräsivät kiinnostuneen yleisön. Erilaiset kaupungissa vierailevat henkilöt ja delegaatiot poikkesivat myös seminaarissa.

Huhtikuussa 1975 vieraili professori *Jaroslav Koch* Prahasta kertomassa tutkimuksistaan alle 3-vuotiaiden motorisesta kasvatuksesta. Luennon ollessa jo lopuillaan ryntää seminaarin aulaan hengästynyt nuori nainen. Kun hänelle selviää, että osallistuminen on myöhäistä, nainen vääntää melkein itkua ja sanoo: "Voi, nyt minun pieni poikani ei ehdikään kehittyä Kochin oppien mukaan."

SEMINAARIEN VALTIOLLISTAMINEN

Aikaa myöten kävi selväksi, että yksityisten kannatusyhdistysten ja säätiöiden taloudelliset rasitteet kävivät liian raskaiksi. Erityisesti sosiaaliturva- ja huoneistomenot kasvoivat Jyväskylän seminaarissakin vuosi vuodelta koetellen kannatusyhdistyksen kestävyys. Valtion seminaareille myöntämä avustus ei kattanut täysin edes välttämättömiä opetusmenoja. Niinpä Jyväskylän seminaarin hallintokunnissa keskusteltiin valtiollistamisesta vuodesta 1969 lähtien. Keskustelun johtavana periaatteena oli koulutuksen liittäminen yliopistojen ja korkeakoulujen opettajavalmistuksen yhteyteen. Myös opiskelijoiden kannanotot olivat samansuuntaisia. Lastentarhaseminaareja koskevaa lainsäädäntöä ei ollut. Yksityisten seminaarien saama valtionapu perustui vuosittaiseen harkintaan. Koulutusta säätelivät kannatusyhdistysten säännöt sekä jonkin verran kunkin seminaarin ohjesääntö. Sosiaaliministeriön asettama Lasten päivähoitolaitostoimikunnan mietintö (Kom. 1967:B 46) sisälsi toteamuksen, että lastentarhanopettajien perus- ja täydennyskoulutuksen tulisi kuulua valtiolle. 1970-luvulla valmisteltua seminaareja koskevaa laki- ja asetusehdotusta ei hyväksytty. Vastustettiin muun muassa 17 vuoden alaikäraja ja keskikoulupohjaa pääsyvaatimuksina. Valtiolistamista valmisteleva työryhmä aloitti työnsä vuonna 1974 Seminaarien neuvottelukunnan aloitteesta. Jyväskylän lastentarhaseminaarin johtokunta kävi huhtikuussa 1975 jättämässä opetusministeri Ulf Sundqvistille muistion koulutuksen siirtämisestä opettajavalmistulaitosten yhteyteen.

Ensimmäisen työryhmän mietintö vuodelta 1975 sisälsi lakiehdotuksen. Siinä työryhmä painotti, ettei valtiollistaminen ollut koulutuksellinen periaateratkaisu, vaan eräiden kaikkien ylläpitäjien vaihtuminen. Toisessa mietinnössä, joka julkaistiin 17.2.1976 oli säännösesitysten perustelut sekä asetus lastentarhanopettajaopistoista. Lastentarhaseminaarit siirtyivät valtiolle syyskauden alusta 1977.

Seminaarivaiheen aikana koulutettavien määrä oli nopeasti kasvanut. Opettajakunta oli vakiintunut ja paneutunut innolla päivähoitolain jälkeen käynnistyneeseen opetussuunnittelun uudistamiseen. Muutos, niin tervetullut kuin se olikin, ei ollut kuitenkaan vain ylläpitäjien vaihtuminen, vaan toi tullessaan monenlaisia ongelmia. Muun muassa ilmeni odottamatta, että valtio tulkitsi eri tavalla opettajien opetus- ja työvelvollisuuksia. Myös yksityiskohtiin menevä kontrolli ja byrokratia lisääntyivät. Oli tietysti myös pettymys, ettei koulutusta tässä vaiheessa saatu yliopistoon. Opisto-nimike ei sekään miellyttänyt kaikkia. Muun muassa opiskelijat olisivat säilyttäneet seminaari-nimikkeen. Valtiolistaminen oli kuitenkin välttämätön. Samalla kun se takasi lakisääteisen, yhteisen lastentarhanopettajakoulutuksen sekä taloudellisesti turvallisemman tulevaisuuden, se luonnollisesti toi koulutukselle uudet, innostavat haasteet.

SEMINAARIVAIHEEN PÄÄTÖS

Seminaarin muuttuessa valtion opistoksi oli aika arvioida paitsi koko 30-vuotisen taipaleen tapahtumia, myös erityisesti sen kahtatoista toimintavuotta yksityisenä oppilaitoksena. Seminaarivaihe oli ollut odottamattoman nopean kehityksen aikaa. Paitsi, että opiskelijamäärä lähes kahdeksankertaistui (25:stä 192:een), myös vakituinen henkilökunta muodostui. Koulutuksen siirtyminen kouluhallinnolle, päivähoitolain voimaantulo sekä ahkera valtakunnallinen komiteatyöskentely takasivat koulutukselle jatkuvan muutostilan. Kannatusyhdistys oli tehnyt mittavaa työtä oppilaitoksen hallinnon ja taloudellisten olojen vakiinnuttamiseksi. Johtokunnan, opettajien, harjoittelunohjaajien ja opiskelijoiden yhteistyöllä oli vaikutettu sekä opetuksen tasoon, että välillisesti myös päivähoiton kehittämiseen. Pienessä Jyväskylän kaupungissa oli lisätty opetustilaa harjuntakaisesta yksiköstä keskikaupunkiin ja opetusharjoittelukenttä oli laajentunut koko maan kattavaksi. Yliopistoon oli saatu 'jalka oven väliin' yhteisopetuskokeilulla ja myös uudenmuotoisen lastentarhanopettajakoulutusyksikön kautta.

Seminaarin päätös huipentui 26. toukokuuta 1977 vietettyyn 30-vuotisjuhlaan. Aamulla oli Löylykadun tiloissa lämminhenkinen tilaisuus, joka oli erityisesti omistettu rehtori Liisa Kasuriselle *tunnustukseksi hänen työstään lasten ja nuorten kasvattajana sekä päivähoiton ja lastentarhanopettajakoulutuksen kehittäjänä* (Marjatta Kaidesoja, Lastentarha 13/1977). Tilaisuudessa paljastettiin yliopiston

Seminaarin 30-vuotisjuhlassa onnitteluvuorossa kaupunginjohtaja Veli Järvinen.
Vieressä kansanedustaja Arvo Ahonen

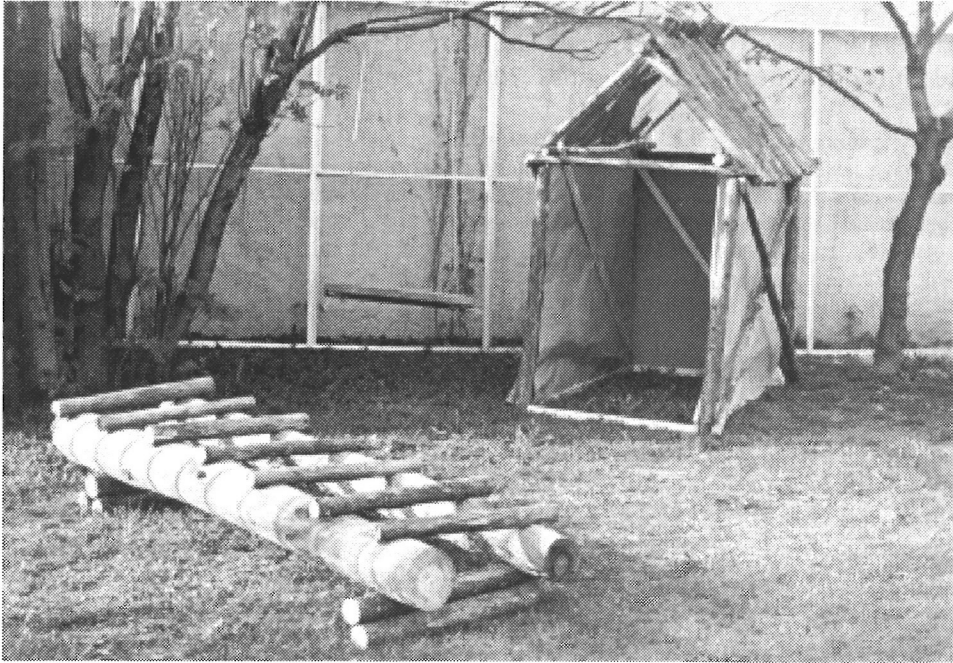
opettajavalmistuskoulutuksen kuvaamataidonlehtorin, taiteilija *Mikko Asunnan* maalama Liisa Kasurisen muotokuva, jonka opettajakunta ja kannatusyhdistyksen hallitus olivat maalauttaneet entisten oppilaiden ja työtovereiden tukemana.

Löylykadun ja Kenttädun tiloihin oli rakennettu oppilaitoksen historiaa ja nykyistä toimintaa kuvaava laaja näyttely. Aikaisemmat näyttelyt olivat olleet valmiiden oppilastöiden esillepääntä, nyt keskityttiin toiminnan esittelyyn. Historialliseen osaan kuuluivat valokuvien ja asiakirjojen lisäksi Kristiina Napan arvokas opiskeluaikaisten (Watum, Gotha, Bern 1861 - 1863) työnäytteiden kokoelma sekä Jyväskylän päiväkodeista kootut vanhat lastentarhakalusteet ja leikkivälineet. Moderni osa esitteli liikunnan, musiikin ja kuvaamataidon opetusta, vuoden keskeiseen luonto- ja leikkiprojektin tuloksia sekä nukketatteria ja piirakentelua. Esillä oli myös pienoismalleja toiminnallisista leikkiympäristöistä. Ääni- ja videonauhut sekä diasarjat muista opetusalueista täydensivät näyttelyn antia.

Pääjuhlaa vietettiin iltapäivällä yliopiston musiikkieteen laitoksen, Musican, uudessa konserttisalissa. Paikalla olivat seminaarin hallinnon ja henkilökunnan sekä valmistuvien lastentarhanopettajien ja heidän omaistensa lisäksi sosiaali- ja kouluhallinnon sekä Jyväskylän kaupungin arvovaltainen edustus. Erikoisvieraina juhlaan osallistuivat yli 20 vuotta opetusharjoittelua ohjanneet lastentarhanopettajat, jotka kukitettiin juhlan alussa. Kaupunkineuvos Veli Järvinen kuvasi tervehdyspuheessaan seminaarin 30-vuotista taivalta todeten muun muassa, että *koulutusvastuu on nähty täällä laaja-alaisena ja vaativaana. "Testamenttinaan" hän lisäsi, että uusi isäntä saa tärkeän tehtävän hoitaakseen. Toiveena olisi, että hallinnolliseen vakiinnuttamiseen liittyisi tässä koulutuspuolella jatkuvaa työn kehittämistä.* (Järvinen V. 1977.)

Johtokunnan puheenjohtaja Pentti Korvenmaa pitää rehtori Kasurisen muotokuvan paljastuspuhetta. Oikealla Liisa Kasurinen ja taiteilija Mikko Asunta

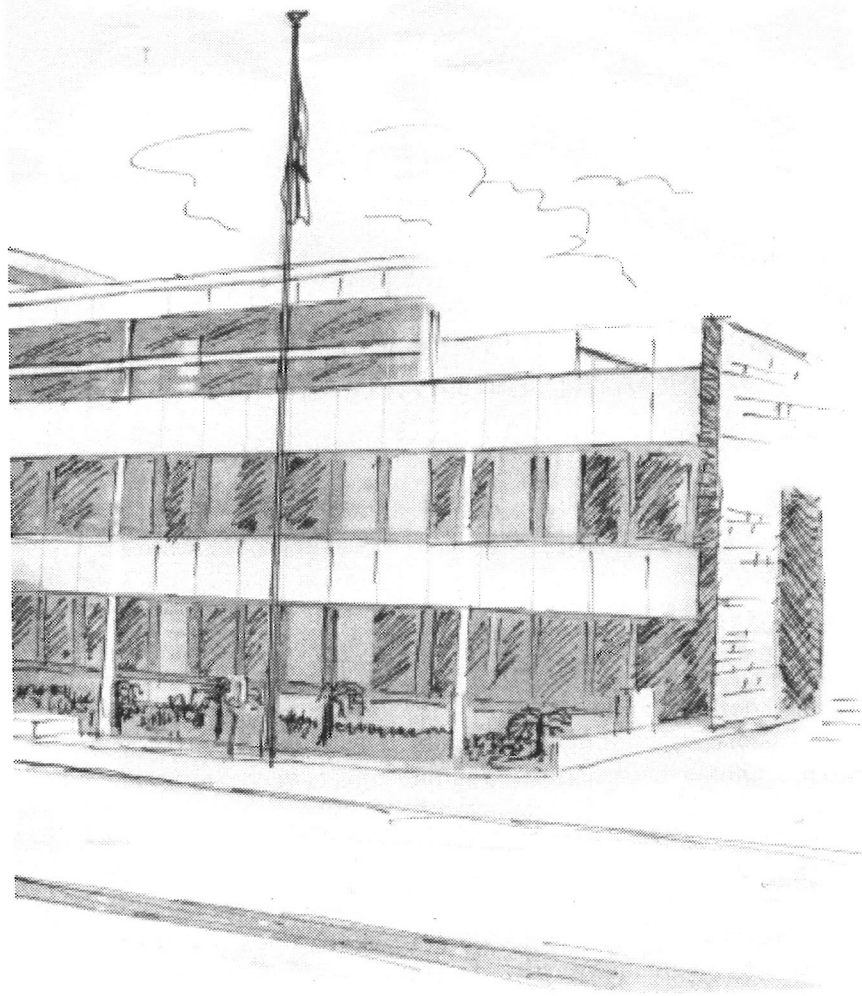

Piharakentelun ideoita 30-vuotisjuhlan näyttelyssä v. 1977

Seminaarin kannatusyhdistyksen lopettajaisia vietettiin ravintola Katinhännässä 3.1.1978 ja päättäjäiskahvit juotiin Löylykadun tiloissa 20.6.1978 kannatusyhdistyksen viimeisessä kokouksessa. Jäljelle jääneistä varoista 4.140 mk luovutettiin Jyväskylän kaupungille ja 500 mk pantiin tilille käytettäväksi historiallisen kansion koontiin. Löyly- ja Kenttäkadun opetustilat siirtyivät valtiolle.

Tiedämme, mitä olemme, mutta emme tiedä, miksi tulemme.

SHAKESPEARE

Jyväskylän lastentarhan-
opettajaopisto

1977-1995

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHANOPETTAJAOPISTO 1977 - 1995

MUUTOSVUODET

Ne parikymmentä vuotta, jotka oppilaitos toimi valtion opistona, leimautuivat paitsi Suomessa, myös koko maailmassa suurten muutosten vuosiksi. Monet pysyviksi mielletyt rakenteet ja järjestelmät murtuivat: Neuvostoliitosta tuli markkinatalouteen siirtyvä Venäjä, Saksat yhdistyivät ja Etelä-Afrikka luopui rotuerottelusta. Monet sodat järkyttivät maailmaa; eniten ehkä Euroopan sisällä käyty Bosnian sota. Tekninen kehitys nopeutui yhä ja tietotekniikasta tuli hämmästyttävän nopeasti myös tavallisen kansalaisen arkirutiinia. Suomessa presidentti Kekkonen poikkeuksellisen pitkä hallintokausi päättyi vuonna 1982. Kahdeksankymmentäluvun alussa vallinnut hyvinvointi painui syvään lamaan ja 90-luvulle siirryttäessä maassa kirjattiin ennätysellisiä työttömyyslukuja.

Päiväkotitoiminnan kehitys oli 80-luvulla melkoisessa myötätulessa. Vuonna 1988 päiväkoteja oli maassa noin 2.300. Valtakunnallinen päivähoitosuunnitelma sääteli toiminnan määrää, laatua ja kehittymistä aina vuoteen 1984. Tämän jälkeen uuden sosiaalihuoltolain mukaan päivähoidosta tuli virallisesti osa sosiaalihuoltoa, jolloin erillisiä päivähoidon valtakunnallisia suunnitelmia ei enää tehty. Päivähoidon kukoistuskautteen sisältyi myös kokeilu- ja tutkimustoimintaa, johon saatiin valtionapua. (Sosiaalihuoltolain teematiedote 4.1988.) Siirryttäessä 90-luvulle lama ja sen vaatimat säästötoimet tuntuivat myös päivähoidossa. Tapahtui toiminnan supistamista ja jopa päivähoidon virkojen lakkauttamista. Lastentarhanopettajille tarjottiin yrittäjäyyskoulutusta myöskin Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa.

Lastentarhanopettajaopistot toimivat kouluhallituksen alaisina vuoteen 1991, jolloin ne siirtyivät kouluhallituksen lakkauttamisen jälkeen opetushallitukselle. Vuonna 1983 koulutus piteni kolmivuotiseksi ja opetukseen sisällytettiin lisää yli-

opisto-opintoja. Koulutuksen sijoittamisesta joko sosiaalialan ammattikorkeakouluhin tai yliopistoon käytiin keskustelua aina vuoteen 1993, jolloin valtioneuvoston päätös varmisti koulutuksen siirtymisen yliopistojen kasvatustieteellisiin tiedekuntiin.

Oppilaitoksen pitkäaikainen rehtori Liisa Kasurinen siirtyi eläkkeelle vuonna 1982. Uudeksi rehtoriksi valittiin *Maarit Hult* (myöhemmin *Outakoski-Aho*). Haaveesta saada oma koulurakennus jouduttiin luopumaan. Sen sijaan sellaiset vuokratilat, joihin kaikki toiminta mahtui, saatiin Sammonkadulta syksyllä 1991. Näin oppilaitoksen viimeisistä vuosista tuli vireän toiminnan ja yhteisöllisen kasvun aikaa.

SEMINAARISTA OPISTOKSI

Elokuussa 1977 valtio otti haltuunsa lastentarhaseminaarit ja toiminta jatkui lastentarhanopettajaopistoissa. (Laki lastentarhanopettajaopistoista 80/77 ja asetus 6.5. 1977, Helsinki.)

Opiston hallintoa hoitivat johtokunta, opistolautakunta, opettajakunta ja rehtori. *Johtokuntaan* kouluhallitus kutsui viisi jäsentä kolmeksi kalenterivuodeksi ja nimesi kullekin varajäsenen. Edustettuina jäsenistössä olivat paikkakunnan kouluhallinto, korkeakoulu, sosiaalihalnto, kunnallishallinto ja lastentarhanopettajaammattikunta. Lisäksi johtokuntaan kuuluivat opiston rehtori, opettajajäsen, sekä opiskelijoiden keskuudestaan valitsema edustaja. Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa johtokunnan puheenjohtajana jatkoi läänin sosiaalitarkastaja Pentti Korvenmaa. Hänen puheenjohtajakautensa kesti kaikkiaan 15 vuotta, josta kahdeksan vuotta opiston johtokunnassa. Pentti Korvenmaa oli aidosti kiinnostunut oppilaitoksen kehittämistä. Hänen rauhallinen ja lämmin persoonansa takasi johtokunnan työskentelylle myönteisen ilmapiirin, joka varsinkin erilaisissa siirtymävaiheissa (esim. hallinnon muutos, rehtorin vaihdos, koulutuksen pidentyminen) osoittautui erityisen merkittäväksi.

Uuteen hallintoelimeen, *opistolautakuntaan*, kuului vähintään kaksi ja enintään neljä opettajakunnan keskuudestaan valitsemaa jäsentä sekä yhtä monta opiskelijajäsentä ja lisäksi yksi muun henkilökunnan edustaja. Lautakunnan toimikausi oli kalenterivuosi. Opistolautakunnan tehtävät määritteli asetus (365/77) sekä ohjesääntö. Tällä lautakunnalla oli todellistakin päätösvaltaa, jota sen edeltäjällä, seminaarineuvostolla ei ollut. Muun muassa opiston tulo- ja menoarviokäsittely sekä henkilövalinnat edellyttivät opistolautakunnan lausuntoa. Opiskelijat oivalsivat alusta alkaen opistolautakunnan heille tarjoaman vaikutuskanavan. Niinpä lautakunnan toiminta oli vireää ja kokoukset olivat värikkäitä, joskus jopa kiihkeitä. Opistolautakunnan kautta aktiiviselle osalle opiskelijoita välittyi myös paremmin opiston hallinnollinen kokonaisuus sekä päätöksentekoon liittyvä vastuu.

Opettajakunta päätti asetuksen (365/77) mukaan opiskelijoille annettavista arvosanoista, antoi lausuntoja, teki esityksiä sekä käsitteli muut sille asetuksen ja ohjesäännön määräämät asiat. Opettajakunnan puheenjohtajana toimi rehtori ja

sihteerinä opettaja vuorolistan mukaan. Myöhemmin edellytettiin lisäksi niin sanotun *yhteistyötoimikunnan* perustamista. Toimikunnan jäsenet edustivat kukin omaa ammattiliittoaan. Siihen kuuluivat myös henkilökunnan työsuojeluvaltuutettu sekä luottamusmies. Asialistalla olivat lähinnä henkilökunta-asiat ja virkistystoiminta. Työsuojelusta vastasi *työsuojelutoimikunta*: työsuojelupäällikkö, -valtuutettu ja -varavaltuutettu.

Kouluhallitus oli aktiivinen ja puuttui hallintoon varsin yksityiskohtaisesti. Vuonna 1991 lakkautetun kouluhallituksen tilalle tullut opetushallitus ja 1993 tapahtunut siirto opetusministeriön alaisuuteen merkitsivät väljempiä toimintamahdollisuuksia opiston hallinnolle. Ajan hengen mukaisesti koulutusyksikkö saattoi päättää määrärahojen käytöstä itsenäisemmin. 90-luvun syvenevän laman myötä rahaa saatiin käyttöön vähemmän. Opistokohtainen harkintavara takasi kuitenkin, että niukat määrärahat voitiin kohdentaa joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Käytännössä jouduttiin kuitenkin toteuttamaan rankkojakin säästötoimenpiteitä. Tuntiovetusta vähennettiin ja suurimpaan hätään opettajat lainasivat lomarahansa tai vaihtoivat ne vapaapäiviin.

OPINSAUNASTA SAMMON TAONTAAN

Valtiolle siirtyminen ei tuonut helpotusta tilaongelmaan. Opetustilat olivat edelleen hajallaan ympäri kaupunkia: Löylykatu 10, Kenttätie 9, Yliopistonkatu 34 ja Väinönkatu 28 (viimeksi mainitusta luovuttiin 1982). Vuonna 1979 johtokunta esitti kouluhallitukselle, että omien tilojen saaminen oli välttämätöntä. Vuodesta toiseen jatkuva vuokratilojen etsiminen vei voimia, eikä niissä toimiminen ajanpitkään ollut taloudellista.

Kun muut opistot toinen toisensa jälkeen saivat oman rakennuksensa, ruvettiin Jyväskylässäkin ajamaan hanketta. Keski-Suomen piirirakennustoimiston ja kaupungin rakennustoimen edustajien kanssa neuvoteltiin ja kaupunki osoitti useitakin hyviä tonttivalintoja opistorakennukselle. Tällä välin, opiskelijamäärän kohottua lähes kolmeen sataan, tilaa oli vuokrattu lisää Jyväskylän Työväenyhdistykseltä, Kaupunkitie 30:stä. Opetustiloiksi saatiin iso tanssisali, ns. A-sali, luentotila ns. B-sali sekä pari ravintolan kabinettia, yhteensä 1096,5 m². Opetus- ym. välineille oli niukasti lukittavaa tilaa, joten opettajat kuljettivat opetusmateriaalin paljolti mukanaan. Myös opiskelijat järjestöjensä (SLOL, SYL) tuella vetosivat kouluhallitukseen omien tilojen saamiseksi. Keväällä 1985 opisto järjesti informaatiotilaisuuden, johon kutsuttiin Keski-Suomen kansanedustajat, kaupungin rakennustoimen ja piirirakennustoimiston edustajat, lehdistö ja alueradio. Yhä pahenevalle tilaongelmalle haluttiin nyt julkisuutta.

Opiskelua A-salin kabinetissa. Edessä opettajat Matti Koistinen ja Leena Tauriainen

Opiston ensimmäisen leirikoulun raportista löytyi myös kirje kouluhallituksen pääjohtaja Erkki Aholle.

Hyvä Eki,

Syksyiset terveiset täältä Mattilan kesäsiirtolasta! - Ei, emme ole vielä perustaneet Jyväskylässä lastentarhanopettajiksi opiskelevien pakolaisleiriä tänne Laukaaseen, vaikka lähellä oli sekin mahdollisuus, vaan vietämme täällä viikon opiskellen leirikoulussa.

Oleskelemme luonnonhelmassa kuin Paratiisissa konsanaan, tosin vaatteet päällä. Käärmeikin on mukana aivan omasta takaa: Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston tilaongelma on lähes räjähdyspisteessään!

Kuten varmasti tiedät, on opistollamme vahvat perinteet. Tänä syksynä laitos aloitti jo 39. toimintavuotensa. Lastentarhanopettajakoulutuksen muuttuessa v. 1983 pituudeltaan 3-vuotiseksi on opistossamme tällä hetkellä n. 250 opiskelijaa. Henkilökuntaan kuuluu 15 viran/toimenhaltijaa, kolme työsopimussuhteessa olevaa ja kolme määräaikaisessa työsopimussuhteessa olevaa henkilöä. Tuntiopettajia ja luennoitsijoita on vuosittain n. 60.

Nykyisin opisto toimii osittain valtion omistamissa ja osittain vuokratuissa tiloissa, jotka sijaisevat eri puolilla kaupunkia. Päivämme saattavat olla täynnä Harjun ylitystä. Saamme opetusta jopa Teatteriravintolan kabineteissa. (Tarjoilu ei toimi...) Lisäksi käymme 'haistelemassa akateemisuutta' yliopistolla ja jumpalla Keskusseurakuntatalolla.

Koko olemassa olonsa aikana ei Jyväskylän lastentarhanopettajaopistolla ole ollut täysin omaa, juuri sille rakennettua opistorakennusta. Nykyinenkin 'päämajamme' (rehtori, kanslia yms.) sijaitsee asuinkeuhkon päätyhuoneistossa.

- Miten pitkään pitää meidän 'pinnamme' vielä venyä?
- Eikö olisi jo vihdoin aika rakentaa opistollemme sen arvonmukainen oma opistorakennus?
- Emmekö me - opettajat ja opiskelijat, tulevat opettajat - ole sitä ansainneet?

Mattila 5.9.1985 Kaarina

Seuraavana vuonna myönnetyn suunnittelumäärärahan puitteissa perustettiin rakennustyöryhmä, johon kuuluivat kouluhallituksen, piirirakennustoimiston ja opiston edustajat. Tarkoitukseen valtio osoitti omistamansa tontin Kyllössä. Paikalla sijaisevaa terveydenhoito-oppilaitosta aiottiin laajentaa ja lastentarhanopettajaopisto saisi sen yhteyteen sekä omia että yhteisiä tiloja. Kouluhallituksen yllättävä ratkaisu oli yhteydessä avoimeen koulutuspoliittiseen tilanteeseen. Lastentarhanopettajakoulutusta oltiin ajamassa sosiaalialan koulutuksen yhteyteen. Keskustelussa tuli esiin sellainenkin ratkaisumalli, jossa terveydenhoito- ja sosiaaliala yhdistettäisiin ammattikorkeakouluksi. Tässä yhdistelmässä uuden opiston sijainti olisi ollutkin luonnollinen. Rakennussuunnitelma herätti opiston väessä ristiriitaisia tunteita, olihan yliopistokoulutus ollut koko koulutuksen olemassaolon ajan selkeä tavoite. Jyväskylän opisto oli kuitenkin ainoa opistoista, jolla ei ollut omaa koulurakennusta. Kun nyt sellainen näytti mahdolliselta, ruvettiin opiston puolelta haavetta innolla toteuttamaan. Rakennustyöryhmän ja opettajakunnan yhteistyönä laadittu opiston perustava tilasuunnitelma hyväksyttiin 8.1.1988. Vähitellen monista merkeistä osattiin kuitenkin päätellä, ettei suunnitelmaa koskaan toteutettaisi. Kun koulutuksen siirtäminen yliopistoon kävi yhä ilmeisemmäksi, suunnittelumäärärahaa ei enää myönnetty. Omasta rakennuksesta ei myöskään enää ollut tarvetta keskustella, ettei terveydenhoito-oppilaitoksen rakennusprojektin etenemistä vaarannettaisi. Jyväskylän opisto olisi kyllä maan toiseksi vanhimpana koulurakennuksensa ansainnut. Olisi koulutusratkaisu ollut mikä tahansa, rakennus olisi toiminut alan koulutusikäytössä kuten muiden opistojen kohdalla on käynytkin.

Tilaongelma ratkaistiin vuonna 1991 vuokraamalla kiinteistö Sammonkatu 6:sta. Alunperin se oli rakennettu Paulig Oy:n toimisto- ja varastotiloiksi. Kevyen pintaremontin jälkeen opisto sai syksyllä käyttöönsä 2.441 m² opetus-, toimisto-, työ- ja sosiaali-tilaa. Rakennus sijaitsi ydinkeskustassa ja oli opetustarkoitukseen sopiva. Pääsisäänkäytävän aulatiloista päästiin teorialuokkiin, musiikin, liikunnan ja kuvaamataidon opetustiloihin. Kerrosta ylempänä sijaitsivat toimistotilat ja kirjasto. Kolmannessa kerroksessa olivat opettajien kokous- ja työtilat. Pohjakerroksesta löytyivät oppilaskunnan laaja toimialue keittiöineen, seurustelu- ja työtiloineen, luontoluokka, ns. Ekokammari, kaunis Sininen Sali, soitonopettajien työhuoneet, soitonharjoitteluhuoneet, pukuhuoneet sekä valtava kylmävarastoista luotu toimitila. Sinisessä Salissa, jonka nimi johtui sinisestä laattalattiasta, pidettiin pienimuotoisia juhlia sekä luentoja. Myöhemmin sinne sijoitettiin ATK-opetus. Isossa toimitilassa vuorottelivat lukukausittain teatterikasvatus ja lapsiryhmien kanssa toteutettu demonstraatio-opetus. Varsinaista juhlatilaa ei ollut. Suurimpaan teorialuokkaan mahtui noin 100 henkeä. Koko opiston juhlasta tai tapahtumasta kehitettiin monimuotoinen toimintapäivä tai jopa -viikko, jolloin yleisöä ja ohjelmaa hajautettiin ympäri taloa. Rakennus oli kuitenkin huonossa kunnossa. Ensin kiusasivat hajuhaitat, sitten vesivahingot. Vaikeimmiksi muodostuivat kuitenkin veto, ilmastointi- ja viimeiseksi todettu homepölyongelma. (Kun opisto syksyllä 1995 lakkasi, toiminta yliopiston varhaiskasvatusyksikkönä jatkui Sammonkadun tiloissa, joissa ennen pitkää oli ryhdyttävä perusteellisempaan remonttiin.) Pitkään jatkuneen tilahajaannuksen jälkeen yksi yhteinen opistorakennus oli kuitenkin mieleinen sekä opiskelijoille että henkilökunnalle. Korvaukseksi menetetyistä rakennushankkeista talon kalustamiseen ja

välinehankintoihin saatiin varoja, ja sisätilat alkoivat saada ilmettä. Tiedottaminen, suunnittelu ja kaikki toiminta oli nyt helpompaa saman katon alla. Itseasiassa aluksi tiivistä yhteiseloä jouduttiin opettelemaan eikä yhteentörmäyksiltäkään vältytty. Kolme viimeistä vuotta lienevät olleet opistoyhteisön parasta aikaa. Koulutusta kehitettiin ja työstä iloittiin, vaikka samanaikaisesti käytiin läpi vaikeata murrosvaihetta, johon kuuluivat niin luopumisen tuska kuin työläs muutokseen valmistautuminen.

KOULUTUKSEN MUUTTUVAT KUVIOT

Koulutuspoliittisessa keskustelussa lastentarhanopettajakoulutuksen uudistamisen tarve tuli 70-luvulla yhä voimakkaammin esille. Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttivat lastentarhanopettajien ammattikuvaan ja oppimiskäsitysikin sai uutta tulkintaa. Koulutuksen rakenteen ja sisällön uudistaminen oli vaativa, mutta myös innostava prosessi koko henkilökunnalle.

Koulutuksen pidentyminen

Lastentarhanopettajakoulutusta oli jo kauan pyritty kehittämään korkeakoulututkinnon suuntaan. Opettajankoulutustoimikunnan mietinnöstä (KOM 1975:75) annetuissa lausunnoissa sosiaali- ja kouluhallitus, AKAVA ja OAJ esittivät, että lastentarhanopettajakoulutusta tulisi pidentää 70-luvulla kolmivuotiseksi ja 80-luvulla nelivuotiseksi. Lastentarhanopettajaliitto, kouluttajat sekä opiskelijat järjestöineen yhdistivät voimansa ja esittivät opetusministeriölle koulutuksen pidentämistä ja siirtämistä korkeakouluihin. Yhteisen kirjelmän asiasta jättivät myös kuusi maakuntaliittoa ja korkeakoulukuntien edustajat. Asiasta tehtiin myös eduskuntakysely.

Opetusministeriön 2.5.1983 tekemän päätöksen mukaan koulutus piteni 15.4.1983 annetulla asetuksella (379/83) kolmivuotiseksi. Opistoissa pidennetty koulutus aloitettiin syksyllä 1983 ja yliopistojen lastentarhanopettajakoulutuksessa vuotta myöhemmin. Pidentämisen yhteyteen opetusministeriö liitti velvoitteen 30 opintoviikosta yliopisto-opintoja. Tämä edellytti luonnollisesti entistä tiiviimpää yhteistyötä yliopiston kanssa. Koulutuspoliittinen kokonaisratkaisu lastentarhanopettajakoulutuksen paikasta koulutusjärjestelmässä oli yhä avoin ja siitä käytiin jatkuvasti keskustelua.

Eräänä mahdollisuutena esitettiin, että korkeakoulujen lastentarhanopettajakoulutus muutettaisiin 160 opintoviikon laajuiseksi kasvatustieteen kandidaattitutkinnoiksi ja se olisi samalla lastentarhanopettajatutkinnon jatkoväylä. Tämän jälkeen peruskoulutusta annettaisiin vain opistoissa. Irrallista kandidaattikoulutusta vastusti mm. Lastentarhanopettajaliitto. Vedottiin myös valtioneuvoston periaatepäätökseen (1.2.1979), jonka mukaan lastentarhanopettajakoulutusta kehitettäisiin osana muuta opettajakoulutusta korkeakoulujen yhteydessä. Ha-

luttiin myös seurata kolmivuotistamisprosessia siten, että samalla kehitettäisiin opetusta korkeakoulukelpoiseksi. Aika-ajoin keskustelussa tuotiin esille eräänä mahdollisuutena koulutuksen sisällyttäminen sosiaalialan koulutussuunnitelmiin.

Opetusministeriön asettama toimikunta valmisti ehdotuksen uudeksi opetussuunnitelmaksi vuonna 1979. Jyväskylän opiston rehtori Maarit Hult (myöhemmin Outakoski-Aho) toimi opetussuunnitelmatoimikunnan pääsihteerinä. Pidentyneen koulutuksen opinnot ryhmitettiin edelleen yleis-, aine- ja syventäviin opintoihin. Opetuksen laajuus ilmaistiin sekä tunteina että opintoviikkoina. Lastentarhanopettajatutkintoon johtava koulutus luettiin kasvatustieteellisiksi opinnoiksi, jotka otettaisiin huomioon kasvatustieteen perustutkinnossa. Opintoihin sisältyvät 30 opintoviikkoa yliopistollisia opintoja merkitsivät koulutuksen opintojen integroimista kasvatusalan koulutusohjelmiin. Aluksi yliopisto-opintojen järjestämisestä yhdessä opiston kanssa vastasi ao. tiedekunta tai laitos, myöhemmin yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Koulutuksesta tuli 120 opintoviikon kokonaisuus, jossa opetuksen osuus oli 2.935 tuntia (yleisopinnot 23,5 opintoviikkoa, aineopinnot 61,5 opintoviikkoa, syventävät opinnot 35 opintoviikkoa). Uusia aineita olivat ruotsi ja englantia, joissa perehdyttiin ammattisanastoon ja hiottiin kommunikointitaitoja. Samoin uudeksi oppiaineeksi tuli tietotekniikka, joka vuosi vuodelta tuli yhä tärkeämmäksi. 1990-luvulla kontaktiopetusta vähennettiin 300 tunnilla. Itseopiskelun eri muotoja sekä ryhmätyöskentelyä lisättiin vastaavasti. Jyväskylän opiston ensimmäisen kolmivuotisen opetussuunnitelman kouluhallitus vahvisti 29.6.1983 ja sen jälkeen vuosittain kuultuaan asiasta sosiaali- ja terveyshallitusta. Vuodesta 1991 opetussuunnitelman vahvisti opiston johtokunta ja yliopisto-opintojen osalta kasvatustieteiden tiedekunta.

Opetuksen jatkuva kehittäminen

Yhteiskunnalliset muutokset heijastuivat myös lastentarhanopettajakoulutuksessa. Perhepolitiikka ja lapsitutkimus muokkasivat osaltaan lastentarhanopettajan ammattikuvaa. Kun päivähoidosta tuli virallisesti osa sosiaalihuoltoa, lastentarhanopettajan työn pedagoginen puoli jäi taka-alalle. Kun esiopetus, 5-8-vuotiaiden opetus sekä oppivelvollisuuskoulun aloitussiän muuttaminen nostettiin keskustelunaiheiksi valtakunnallisella tasolla, päivähoidon pedagogiikka ja sen kehittäminen korostuivat jälleen. Koulutuksen puolella varhaiskasvatuksen pedagogia oli aina ollut keskeistä ja opistokauden aikana kasvatustieteelliset opinnot sekä syvenivät että laajenivat. Oppimiskäsityksen muuttuessa oli koulutus-käytännölle, opetusmenetelmille ja -suunnittelulle asetettu jatkuvasti uusia kehittämishaasteita. Yhä enemmän korostui oppimisen yksilöllinen kasvuprosessi, jossa aikuisopiskelija oli itse vastuussa oppimisestaan. Opettaja ei ollut vain tiedonjakaja, vaan ennenkaikkea hän oli opiskelijan tukija oppimistapahtumassa. Opettaja oli myös työnsä tutkija; samoin opiskelijalla oli oltava tutkiva ote opiskeluun. Irrallisen tiedonomaksumisen sijasta korostuivat projekti- ja teemaoppiminen menetelmänä monimuoto-opiskelu, jonka ydin oli itsenäinen tiedonhankinta. Toisaalta ryhmäoppimisen ja vuorovaikutukseen perustuvat menetelmät myös kehittyivät.

Koulutuksen oli luonnollisesti myös seurattava, mitä päivähoidon kasvatuskäytännössä tapahtui. Eräänä esimerkkinä tällaisesta päiväkotipedagogiaa muokanneesta tekijästä mainittakoon päivähoidon kasvatustavoitteiden määrittely 80-luvulla. Päivähoitolain 1973 jälkeen sosiaalihallitus käynnisti kasvatustavoiteprojektin, jonka työn tulos Päivähoidon kasvatustavoitekomitean mietintö (KOM 1980:31) vaikutti suoraan päivähoidon käytäntöön. Komitea oli työskennellyt parlamentaariselta pohjalta ja se rauhoitti poliittisella kinastelulla hämmennettyä keskustelua. Ns. 'Keltainen kirja' oli 80-luvun alkupuolella lastentarhapedagogian oppikirjana niin tärkeä, että jokainen opiskelija hankki sen itselleen. Sen avulla analysoitiin kasvatuksen eri tavoitealueita teoriassa ja havainnoitiin niitä käytännön tilanteissa. Tavoitemuistiona mietintö tuki toiminnan suunnittelua päiväkodeissa ja näin vahvasti tavoitteellista kasvatusta. Koulutuksessa kirjaa tarkasteltiin luonnollisesti myös kriittisesti.

Kurssi 41 lauloi potkijaisissa pitkän jäähyväislaulun, jossa nuoremmalle kurssille jätettiin kaikki, paitsi:

"Kun mä lähden, kirjaa keltaista et saa.

Kun mä lähden, kirjaa keltaista et saa.

Se on mukanani aina

arkena ja sunnuntaina,

kun mä lähden, kirjaa keltaista et saa!"

Projekti- ja teemaopiskelua oli harrastettu toki aikaisemminkin, mutta opistokaudella projektit kehittyivät sekä määrällisesti että laadullisesti. Jokaiselle vuosikurssille vakiintui oma projektinsa. Ensimmäisellä vuosikurssilla toteutettiin lähes syyslukukauden mittaista 'Suomalainen yhteiskunta, lapsuus ja varhaiskasvatus' teemaa, jonka puitteissa opiskelijat mm. perehtyivät syvemmin jonkin lähikunnan väestö- ja elinkeinorakenteeseen, hallintoon ja erityisesti sosiaalihuoltoon. 90-luvulla vakiintuivat kolmannen vuosikurssin perheprojekti ja päivähoitohallinnon teema harjoittelujaksoineen. Teeman nimenä oli 'Päivähoiton haasteet', ja siinä käsiteltiin työyhteisön kehittämistä, johtajuutta, yrittäjyyttä sekä päivähoidon verkostoitumista. Toisen vuosikurssin laajimmaksi muodostui kuukauden mittainen teatterikasvatusjakso.

Uniikkeja projekteja toteutettiin kaikkien oppiaineiden sisällä. Yhteiskunnallinen osallistuminen ja itsenäinen tiedonhankinta kokemuksellisenä kokonaisuutena tähtäsi syvälliseen ja kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Monet projekteista kytkettiin tavalla tai toisella opetusharjoitteluun, jolloin opiskelijalla oli tilaisuus suhteuttaa oppimansa tulevaan työhönsä.

Yksittäisistä projekteista mainittakoon ns. *Pupuhuhtaprojekti*, jonka kesto, kokonainen lukuvuosi (1978 - 1979), oli poikkeuksellinen. Se lienee ollut myös opiston historian laajin ja osallistuvin. Erityinen oli myös sen konkreettinen tuotos: Jyväskylän kaupungin Pupuhuhdan asutusalueen leikkipuistosuunnitelma. Suunnitelma työstettiin integroimalla se lähes kaikkeen opetukseen. Erilaisten kilpailujen, asiantuntijaluentojen, monimuotoisen ryhmätyöskentelyn sekä tiiviin yhteistyön kaupungin ao. lautakuntien kanssa syntyi lopullinen leikkipuistosuunnitelma, jonka kaupunki pääosin toteuttikin. Projektin aikana muodostui pieni innostuneiden opiskelijoiden ja opettajien ydinryhmä, jolle aukeni uudella ta-

valla leikkitoiminnan mahdollisuudet lastentarhanopettajan tehtäväalueena. Osa opiskelijoista ehti vuoden mittaan kyllästyäkin näin kattavaan teemaan.

Nukketeatteriprojekti laajeni opistossa vähitellen. Se alkoi varsin pienestä alusta 50-luvun lopulla, jolloin Ilse Saares askartelun tuntiopettajana otti ohjelmaan nukenteon. Aluksi vaatimattomat teatterinuket jäivät käyttöä vaille, mutta vähitellen niihin liitettiin improvisointiharjoituksia. 70-luvun lopulla äidinkielen lehtorin *Katja Lahden* tultua taloon, varattiin askartelun ja äidinkielen tunneista lyhyt opetusjakso nukketeatterille. 80-luvun lopulla jakso oli jo kuukauden mittainen ja sen ajalta poistettiin mahdollisuuksien mukaan muu opetus. Näin opiskelijat saattoivat syventyä yksinomaan teatterintekemiseen. Vuodesta 1991 projektiin sisällytettiin aikaisemmin erilliset teatterikasvatuksen tunnit; myös musiikin ja kuvaamataidon osuus vakiintui.

Nukketeatterin maailma on kiehtova

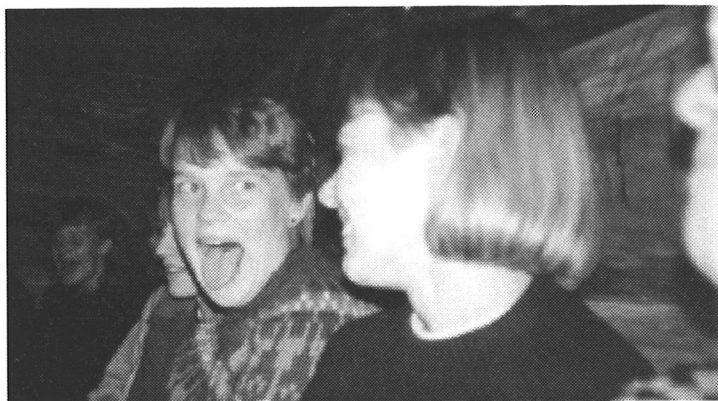
Nuken tekoa

Opettajatiimissä toimivat Lahden ja Saareksen lisäksi musiikin lehtori *Raija Kuokkala* ja kuvaamataidon lehtori *Leena Närhi-Sundgren* sekä tuntiopettajat *Jari Mäntyvaara*, *Ari Laiho* ja *Rainer Kaunisto*. Näyttelijä Rainer Kaunisto antoi toistakymmentä vuotta asiantuntija-apuaan sekä opetuksen suunnittelijana ja luennoitsijana että alkuvuosina myös nukunteon ohjaajana. Teatteripedagogina ja ohjaajana toiminut lastentarhanopettaja Jari Mäntyvaara vaikutti voimakkaasti opetuksen muotoutumiseen viimeisten viiden vuoden aikana. Lastentarhanopettaja Ari Laiho, joka neuvoi teatterivalojen käytössä oli yksi niistä entisistä opiskelijoista, jotka 80-luvun lopulla perustivat oman harrastajateatteriryhmänsä. (Ryhmä V:n nimellä esiintynyt ryhmä voitti sittemmin Seinäjoen harrastajateatteripäivien ensipalkinnon.) Nukketeatteriopetuksen kehittämiseksi merkitsi paljon 20 vuotta kestänyt tiivis yhteistyö nukketaiteilija *Eevaliisa Holma-Kinnusen* kanssa. Nukketeatterista tuli vuosien mittaan opiston 'väriläiskä', jonka puitteissa opiskelijat kouraantuntuvasti kokivat luomisen tuskan ja riemun.

Sammonkadun opistorakennuksen pohjakerroksen toimintatilaan on rakennettu joukko erilaisia näyttämöitä. Vuorossa oleva teatteriryhmä on omalla näyttämöllään nukkettaja-asuissaan odottamassa yleisöään. Lyhdyin valaistulla ovella seisoo joku roolihahmoista: Saapasjalkakissa, Todellinen Prinsessa tai Nalle Puh. Ilmassa on jännitystä ja sadun lumoa. Lapset opastetaan paikoilleen pimennettyyn katsomoon. Yksinäinen huilun ääni johdattaa yleisön metsäiselle aukiolle tai hilpeä orkesteri keskelle sirkusareenaa. Tahi sulkahattuinen trubaduuri kitaroineen loihitti keskiaikaiseen ritarilinnan aidon tunnelman. Vilkkainkin lapsiryhmä hiljenee ja elää vahvasti mukana noidan, prinsessan tai hupsun kaniinin seikkailuissa. Kun näytös on ohi, istahtavat uupuneet, mutta useimmiten tyytyväiset nukkenäyttelijät hetkeksi opettajien kanssa palautekeskusteluun. Rankka luovan työn rupeama on takana. On tehty itse kaikki: käsikirjoitus, nukket, lavasteet, musiikki ja valot. On maalattu julisteet, valmistettu kutsukortit ja informoitu yleisö etukäteen. Vasta nyt, yleisön kanssa yhdessä, on hahmottunut kokonaisuus: viesti tai ajatus, joka on haluttu konkretisoida, omaksua ja jakaa. Mielelön taidemuoto, siitähän on vaikka mihin! Tässähän on voitu toteuttaa nukeilla myös sellaista, mikä elävillä näyttelijöillä olisi mahdollonta: nopeat muodonmuutokset, maagiset ihmeet! Eturivissä kuusivuotiaat pojat päättävät sel-

vittää, miten Aladinin taikalampun henki seuraavalla kerralla loihitti esiin herkkupöydän. Taika tapahtuu taas, ja pojat ovat kiihdyksissään: miten kummassa se tehtiin?

Leirikoulut tulivat suosituiksi 80-luvulla. Ensimmäinen toisen vuosikurssin leirikoulu toteutettiin syyskuussa 1985 Laukaassa Jyväskylän kaupungin Mattilan leirikeskuksessa viikon mittaisena. Myönteisten kokemusten rohkaisemina leirikouluja jatkettiin joitakin vuosia, tosin lyhyempinä, mm. Pieksämäen Partaharjulla, Keuruulla sekä Kiponniemen ja Vesalan leirikeskuksissa. Teemat ja tavoitteet vaihtelivat toteuttamisajankohdan ja -paikan sekä kontekstin mukaan. Eräänlaisia leirikouluja olivat myös ensimmäisen vuosikurssin päivän tai parin mittaiset aloitus- ja tutustumisjaksot em. leirikeskuksissa, samoin opettaja *Raija Raittilän* alkuunpanemat ympäristökasvatuksen luontoretket telttayöpymisineen ja monipuolisine harjoituksineen.

Leirikoulun iloja Laukaassa syksyllä 1985

- ja myöhemmin Selänpohjassa

Kansainvälistä toimintaa oli toteutettu eri muodoissa oppilaitoksen koko toiminnan ajan. Sitä edustivat mm. ulkomaiset luennoitsijavierailut sekä opettajien ja opiskelijoiden opintomatkat. Aluksi matkoja tehtiin Keski-Eurooppaan, 60- ja 70-luvuilla Itä-Eurooppaan ja Neuvostoliittoon. 80- ja 90-luvuilla opiskelijat suuntasivat matkansa myös Englantiin, Italiaan ja Kreikkaan. Opettaja Salme Laaksolla (1973 - 1989) oli poikkeuksellisen paljon ulkomaisia kontakteja, ja hän hyödynsi opetuksessaan yhteyksiään Pohjoismaihin, Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. Kansainvälisyys tuli luonnollisesti esille myös teoriaopetuksessa, erityisesti varhaiskasvatuksessa, jossa varsinkin ruotsalainen alan materiaali oli jatkuvassa käytössä. Varsinaisen säännöllisen kansainvälisen toiminnan voi katsoa kuitenkin alkaneeksi vasta vuonna 1992, jolloin vuosittainen opiskelija- ja opettajavaihto Tukholman opettajakoulutuslaitoksen lastentarhanopettajakoulutuslinjan kanssa aloitettiin.

Ensimmäinen opettajien opintomatka yllämainitulle Tukholman lastentarhanopettajakoulutuslinjalle tehtiin kuitenkin jo vuonna 1982. Tällä matkallaan opettajat aiheuttivat entiselle opiskelijalle hänen elämänsä järkytyksen. Opettajat näes erehtyivät soittamaan väärän päiväkodin ovikelloa, kun tutustumiskohteeksi saatu suomalaislasten päiväkotiki oli aivan naapurissa. Hiljattain opistosta valmistunut lastentarhanopettaja avasi oven - ja voi kuvitella hänen järkytystään, kun aivan tavallisena työpäivänä sisään pyrki lähes koko opettajakunta. Siinäpä sitten tutustuttiin tähänkin päiväkotiin ohjelman ulkopuolella.

Yhteistyötä tehtiin myös Petroskoin Pedagogisen Instituutin kanssa sekä opettaja- että opiskelijavaihtoina. Muutama opiskelija harjoitteli Pietarin suomalaisessa päiväkotiki Taimessa. Ruotsin- ja englanninkielisiä opetuskokonaisuuksia toteutettiin opistossa sekä omin opettajavoimin että ulkomaisten vierailuluentojen muodossa. Kansainvälistymistä tuettiin myös siten, että osa opinnoista oli mahdollista suorittaa kansainvälisissä vaihto-ohjelmissa. Kahdeksan opiskelijaa ehtikin suorittaa viiden kuukauden pituisen englanninkielisen kansainvälisen Pre-School Teacher Training Education-kurssin Tukholmassa. Kansainväliseen yhteistyöhön kuuluivat myös Erasmus- ja Nordplus-verkostot. Opettajat tekivät opintomatkoja mm. Belgiaan, Hollantiin, Pohjoismaihin ja Yhdysvaltoihin. Useimpiin niistä sisältyi seminaareihin osallistuminen tai kurssin suorittaminen. Viimeisenä keväänä opiston henkilökunta matkusti Italiaan, jossa mm. tutustuttiin Agazzi-menetelmään Brescian kaupungissa - jos kohta matka oli samalla eräänlainen loppukaronkka.

90-luvulla pyörähtivät käyntiin päivähoidon *yrittäjäkurssit*, joihin saatiin Keski-Suomen lääninhallituksen tukea. Kurssseja järjestettiin päivähoitohenkilöstölle useita ja pääasiallisesti niistä vastasi päiväkodinjohtaja *Riitta Rajala*. Tietoa yrittäjyydestä tarjottiin myös opiskelijoille.

Opistossa toteutettu monipuolinen opetus sai lisäväriä syksyllä 1992, kun kasvatustieteen approbaturin suorittaminen *monimuoto-opetuksena* aloitettiin yhteistyökumppanina Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Sen rakentamaa mallia opiskelusta, jossa yhdistyivät *lähi- ja etäopetus*, toteutettiin vuosina 1992-1995. Etäopetuksen koordinaattorina toimi täydennyskoulutuskeskuksessa työskentelevä etäohjaaja, joka vieraili kussakin opiskeluryhmässä noin viisi kertaa lukuvuoden aikana. Käyntiin sisältyivät mm. informaatio, materiaalin jako ja ohjaus. Tämän lisäksi opetukseen liittyivät audioluennot, jotka välit-

tiin puhelinlinjaa pitkin iltaisin eri puolille maata kaikkiin monimuoto-approbaturtoimipisteisiin. Erilaisia toimipisteitä saattoi olla jopa 16 yhtäaikaaisesti yhteydessä täydennyskoulutuskeskukseen ja toisiinsa luentojen aikana. Lähiopetuksen perustan loi ryhmissä (32 opiskelijaa/ryhmä) tapahtunut tutoropetus, jota varten approbaturopetuksesta vastaavat opistonopettajat saivat koulutuksen. Suurryhmäopetuksen lisäksi opetukseen kuului pienryhmäopiskelua (3 - 5 opiskelijaa). Lähiopetuksen tavoitteena oli käsitellä sisältöihin liittyviä teemoja ja antaa opiskelijoille valmiuksia tehtävien suorittamiseen.

Seminaarityö opiskelijan kypsyysnäytteenä oli jatkuva kehittämisen kohde. Kolmivuotisen koulutuksen aikana sen luonne muuttui siten, että sen tuli täyttää tieteellisen tutkimuksen periaatteet. Tätä tukevaa opetusta lisättiin tuntuvasti. Töiden aihealueet eivät juuri muuttuneet. Yhteiskunnalliset ja psykologiset painotukset vaihtelivat.

Eri oppiaineiden sisällöt ja menetelmät luonnollisesti kehittyivät tutkimustiedon, erilaisten kokeilujen sekä opettajien täydennyskoulutuksen myötä. Myös opetuksen painotukset vaihtelivat, sillä jokaisella ajankohdalla oli sille ominaiset haasteensa, joiden pyrittiin vastaamaan sillä väline-, materiaali-, sekä tieto-taitokapasiteetilla, mikä kulloinkin oli käytettävissä. Kun opistokauden lopulla muutettiin Sammonkadulle, sen tilat tarjosivat aivan uusia mahdollisuuksia mm. demonstraatioiden ja integroinnin käyttöön opetuksessa.

Opiskelijat tuskin oivalsivat, miten suuresti opetuksen kehittämiseen vaikutti juuri heiltä saatu välitön tai epäsuora palaute. Jokainen uusi opiskelijapolvi kohtasi toisaalta samat, toisaalta uudet haasteet, joihin oli vastattava. Opetuksen kehittämisessä oli huomioitava molemmat. Opetussisältöjen tarkistaminen, opetusmenetelmien uudistaminen ja uuden tutkimustiedon soveltaminen ovatkin jatkuvaa liikettä, jolla ei ole loppua.

Viimeinen opetussuunnitelma, opetuksen järjestelyt ja opintojen arvioinnit suunniteltiin noudattamaan mahdollisimman pitkälle Jyväskylän yliopiston periaatteita jo lukuvuonna 1994 - 1995, niin että siirtyminen yliopistoon sujuisi joustavasti.

Opetusharjoittelu

Opetusharjoittelu oli edelleen lastentarhanopettajakoulutuksen merkittävä osa. Kaksivuotisessa koulutuksessa 1.000 tuntia opetusharjoittelua oli yli 40 % opetuksen kokonaistuntimäärästä (2.400 t). Kolmevuotisessa koulutuksessa harjoittelua vähennettiin asteittain aina 15 opintoviikkoon (opintoviikko on 40 tunnin työkokonaisuus, joka sisältää myös itsenäisen työskentelyn), mikä 120 opintoviikkokokonaisuudesta oli vain 12,5 %. Määrän vähetessä tavoitteita täsmennettiin ja tehoa lisättiin monipuolisten tehtävien avulla. Opiskelijan aikaisempi tieto ja kokemus alalta vaikuttivat siihen, minkälaiseksi harjoittelun tavoitteet muotoutuivat. Kunkin harjoittelujakson alussa opiskelija arvioi aikaisemmin oppimaansa ja määritteli sen pohjalta harjoittelunsa tavoitteet. Harjoittelunohjaajan

ja kouluttajan antaman arvioinnin lisäksi opiskelija suoritti itsearviointia. Harjoittelussa, niinkuin muussakin opiskelussa, pyrittiin lisäämään itseohjautuvuutta ja tutkivaa otetta.

Käsitys siitä, että opiskelija harjoittelussa etupäässä testasi teoriassa oppimaansa, kasvoi näkemykseksi harjoittelukentästä paikkana, jossa opiskelijan tuli osallistua siihen työyhteisön prosessiin, jossa perheiden ja lapsen todellisuus kohdataan. Kasvatusteorian ja käytännön yhdistyminen saattoi tapahtua vain oman tietoisien kasvun kautta. Pääasiallisesti harjoittelua suoritettiin edelleen 0 - 7-vuotiaiden päiväkotiryhmissä. Alkuopetuksen viikon mittainen tutustumisjakso säilyi samoin koko opistokauden. 70 - 80-luvuilla tehostui perhepäivähoidon ja leikki-toiminnan harjoittelu. 80-luvun loppupuolelle asti jatkui ns. erityisharjoittelu, jonka kohteen opiskelija itse valitsi muualta kuin päivähoidon alueelta. Kohteena sai olla lasten tai nuorten hoito-, huolto- tai kulttuurikasvatuksen yksikkö. Tämän varsin pidetyn jakson jäätyä pois tilalle tuli hallinnon harjoittelu, jossa opiskelija hahmotti päivähoidon pedagogisen ohjauksen, hallinnon ja esimiestehtävien kokonaisuutta. Hallinnon harjoittelu oli lisäksi osa laajaa projektia.

Kaikkiin harjoittelujaksoihin liittyivät praktikum-kurssit. Yhä enemmän harjoittelua integroitiin etupäässä kasvatustieteen, mutta tarkoituksenmukaisesti myös muihin opintoihin. Harjoittelua tukivat myös demonstrointi päiväkotien lapsiryhmillä opistossa. Sammonkadun väljässä tiloissa musiikin, liikunnan ja äidinkielen demonstraatiot kehittyivät vakiintuneempien varhaiskasvatuksen domonstratioiden ohella.

Harjoittelupaikkojen löytäminen kasvavalle opiskelijajoukolle oli ongelma. Muunmuassa lukuvuotena 1982 - 1983 harjoittelukuntia oli 69. Kun sijainti pahimmoillaan oli hajallaan ympäri maata, oli kouluttajan urakka melkoinen. Opistossa harjoittelun ohjaukseen ja arviointiin osallistuivat vain varhaiskasvatuksen opettajat, joiden työajasta ko. tehtävä veikin suuren osan.

Kouluttajan ohjauksenkäynnit olivat paitsi antoisia, useimmiten myös varsin uuvuttavia. Matka saattoi kestää yhtäjaksoisesti esimerkiksi viikon. Aika oli käytettävä taloudellisesti ja tehokkaasti. Matkasuunnitelmassa tuli huomioida bussi- ja junayhteydet, sekä yöpymiset myös niillä paikkakunnilla, joista ei löytynyt hotelleja. Ohjauspäivän suunnitelma saattoi olla esimerkiksi seuraava:

9.3. juna, Jyväskylä 16.05 - Vaasa 20.42, yöpyminen (hotelli)

10.3. bussi, Keskusta - Ristinummi, jossa harjoittelunohjaus päiväkodissa klo 8 - 12

taksi, Ristinummi - Klemettilä, jossa harjoittelunohjaus klo 12.30 - 15.30

bussi, Sepänkyläntie - Lastenkodinkatu, jossa osallistuminen Inkerinpuiston päiväkodin 90-vuotisjuhlaan

juna, Vaasa 18.25 - Jyväskylä 22.50.

Taksin käyttö tuli erikseen perustella (esimerkiksi bussivuorot eivät soveltuneet kiireiseen aika-tilaan).

Opettaja Salme Laakso kuvaili kirjeessään lokakuussa 1985 kokemuksiaan seuraavasti:

'Siltä varalta, että teilläkin ois joskus olo alamaissa, niin kerron muutamia omia 'mokia' tähän alkuun. Kas ei mikään piristä niin kuin toisten surkeudet, jos itsellä on vaikeaa:

- selkä on kipeä
- kädet ja pää palelevat, kun ei ole pipoa eikä käsineitä
- väsyttää pahuksenmoisesti
- iskin aamulla kantapääni uima-altaan portaisiin ja se sattuu kävellessä

- ulkona on niin kylmää, että on pakko poiketa kauppoihin lämmittelemään. Ja siellä, kun näkee itsensä peilissä, niin totisesti mieliala laskee entisestään.
- ohuen kultaketjun lukko irtosi ja menin WC:iin paremman valon ääreen panemaan sitä kiinni - ja SITTEEN huonomotoriset sormeni pudottivat sen lukon lavoireen ja se kilahti iloisesti reiästä alas
- otin idioottimaisen utopistisesti töitä mukaan, kun on koko viikko aikaa! - Ja mitään ei ole vielä tehty, vaikka on jo tiistai-ilta (opiskelijoiden arviot, luento, Tanskan raportti + tilitys, matkalasku, pari kasettikirjettä, muita kirjeitä, 'Alussa oli kasvatusta' jne.)
- rahaa menee, jotta hurisee. Opiston ennakko on kohta jo vain muisto.

Jos vaikka mukavampiakin asioita ennen lopetusta. Upea kuu paistoi pyhänä, kun ajelin Kuusankoskelle. Lapset ovat olleet ilo edelleen, eikä opiskelijoillakaan ole ollut varsinaisia ongelmia. Tänäpäin selvisin suuressa talossa (150 lasta) pahemmin eksymättä. Minusta on ihan jännääkin se paikkojen etsintä. Hotellissa annetaan hyvin apua. Onnellista kiertelyä teille molemmille siellä jossakin

toivoo Salme'

(Otteet opettaja Salme Laakson kirjeestä työtovereilleen 29.10.1985.)

Ratkaiseva parannus harjoittelukäytäntöön saatiin 80-luvun lopulla, kun Jyväskylän kaupungin kanssa päästiin sopimukseen uusista järjestelyistä. Tämän jälkeen ulkopaikkakunnissa harjoittelu väheni merkittävästi. Muualle kuin Jyväskylään saattoi sijoittua harjoittelemaan lähinnä perhesyistä. Uuden järjestelyn myötä palautettiin ns. teoriapäivät harjoitteluviikkojen sisälle. Tällöin voitiin pureutua tuoreeltaan harjoittelun haasteisiin. Opetusharjoittelun kehittämiseen ja arviointiin osallistuivat harjoittelun ohjaajat yhdessä kouluttajien kanssa. Opistokauden alussa kouluttajat toimivat kentällä enemmän työnhajaajan roolissa, myöhemmin he osallistuivat myös numeeriseen arviointiin. Arviointilomakkeita hiottiin jatkuvasti, sanallisen ja numeroarvioinnin painotuksista väiteltiin aina. Kouluttajat pyrkivät mahdollisuuksien mukaan käyttämään ns. jatkuvan näytön periaatetta.

Täydennyskoulutus

Opiston lehtorit ja opettajat hakeutuivat kukin oman alueensa täydennyskoulutukseen, josta johtokunnan päätöksellä sai matkakulujen lisäksi myös muuta kulkorvausta rahatilanteen mukaan. Niukkojen varojen jaossa pyrittiin tasapuoliseen vuorotteluun. Myös opistossa järjestettiin vuosittain useita koulutustilaisuuksia. Työnohjaukseen varattiin aina mahdollisuus sitä haluaville. ATK-koulutus tuli välttämättömäksi henkilökunnalle sitä mukaa, kun koneita ja järjestelmiä otettiin käyttöön. Päivähoitohenkilöstölle järjestettiin täydennyskoulutusta ajankohtaisista aiheista mm. yhteistyössä kaupungin kanssa. Viimeisenä lukuvuotena harjoittelunohjaajille tarjottiin ns. juhlaseminaarisarja, josta opiston opettajat vastasivat.

OPISKELIJAT

Opistovaiheen aikana hakijamäärät vaihtelivat paljon. Aloitusvuonna 1977 kirjattiin 1432 hakijaa, vuonna 1990 hakijoita oli 307, joista valittiin 96 uutta opiskelijaa. Koulutuksen pidentyessä kolmeen vuoteen sisäänotto oli poikkeuksellisesti 64 opiskelijaa vuonna 1983. Kymmenen vuotta myöhemmin vähennettiin uusien opiskelijoiden määrä taas 64:ään, mikä johtui sekä työllisyystilanteesta että edessä olevasta koulutuspoliittisesta muutoksesta. Opistovaiheen alussa opiskelijoiden kokonaismäärä oli 192, kolmivuotistamisen alkaessa 160 (1983-1984) ja suurimmillaan 288 (1986-1992). Viimeisenä opistovuotena opiskelijoita oli 219. Miehiä oli eniten vuonna 1979, 190 opiskelijasta 13, lukuvuotena 1988-1989 oli vain 2 miesopiskelijaa.

Viimeiset 2-vuotiselta kurssilta valmistuneet lastentarhanopettajat juhlassaan A-salissa

Pääsyaatimukset pysyivät samoina: ylioppilastutkinto tai päivähoitoalan ammatillisella koulutuksella täydennetty keski- tai peruskoulututkinto. Valintamenettely säilyi rakenteellisesti ennallaan käsittäen esivalinnan ja pääsykokeen. Ulkopuolisen psykologiasiantuntijan käytöstä valintatapahtuman johtajana luovuttiin ja opiston omaa asiantuntemusta tehostettiin. Sisällöllisesti pääsykokeissa oli vuosittain erilaisia painotuksia, menetelmissä vaihtelivat yksilö- ja ryhmäkeskeisyys.

Viimeisissä soveltuvuuskokeissa ryhmässä toimimista tarkkailtiin 'pakkaamistehtävällä'. Idea löytyi opiston (seminariosaston) ensimmäisistä soveltuvuuskokeista. Tehtävässä hakija joutui pakkaamaan matkalaukkuun hyvän joukon erilaisia tavaroita. Alkuperäinen tehtävä mittasi yksilön käytännöllistä lahjakkuutta. Nyt se suoritettiin ryhmässä ja mitattavina olivat hakijan kommunikaatiotaidot. Koe osoittautui toimivaksi: konkreettinen tekeminen laukaisi ryhmän jännitteet ja sai aikaan luontevan vuorovaikutustilanteen. Suoritusta oli kuulemma myös erityi-

sen hauska seurata. Soveltuvuuskokeiden historiassa tällainen ajallisten ääripäiden pieni näyttö paljasti myös jotain lastentarhanopettajan ammatti-imagon muuttumisesta.

Opiskelijat kuuluivat edelleen Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston *oppilaskuntana* Suomen Lastentarhanopettajiksi opiskelevien liittoon (SLOL) sekä Suomen Ylioppilaskuntien Liittoon (SYL). Oppilaskunta osallistui vuosittain vuotuisille talvipäivilleen sekä erilaisiin koulutustilaisuuksiin. Oppilaskunta kantoi vastuun myös uusien opiskelijoiden informoinnista sekä monipuolisesta virkistystoiminnasta. Syksyisin vietettiin ensimmäisen vuosikurssin kastajaisia; valmistuvien potkijaiset kuuluivat toukokuun ohjelmaan. Viimeksi mainitut pidettiin tavallisesti ylioppilaskunnan ravintola Ilokivessä, mutta viimeisenä keväänä potkijaiset alkoivat *yhteisillä leikeillä Harjulla, mistä siirryttiin kaupungille yön sykkeeseen*. (Toimintakertomus 1994 - 1995). Viimeisenä toimintavuonna oppilaskunta lakkautettiin ja opiskelijat siirtyivät yliopiston Alvarin jäseniksi. Ainejärjestön nimi haluttiin kuitenkin luoda itse. Nimikilpailun tuloksena oppilaskunta siirtyi yliopistoon nimellä *Varka*at (*varhaiskasvattajat*).

Sammonkadun opistorakennuksessa opiskelijoilla oli runsaasti omaa toiminta- ja vapaa-aikatilaa, joissa he myös tapasivat toisiaan yli kurssirajojen toisin kuin entisissä hajautetuissa tiloissa. Oppilaskuntatoiminta vilkastui, samoin kuin muukin aktiviteetti opistoelämässä. Puffetteja järjestettiin lähes joka päivä myös henkilökunnan virkistykseksi - jos kohta perimmäinen tarkoitus olikin matkarahojen hankkiminen yhteistä kurssimatkaa varten. 1980-luvulla luovuttiin perinteisestä kurssin ohjaaja-järjestelmästä, jossa kullakin opiskelijaryhmällä (32 opiskelijaa) oli varhaiskasvatuksen opettaja 'luokanvalvojana'. Tilalle tuli kunkin kurssin lukukausittain keskuudestaan valitsemat kaksi vastuuhenkilöä, jotka joka toinen viikko kokoontuivat rehtorin kanssa tiedotus- ja neuvottelutilaisuuteen. Muutos lisäsi luonnollisesti opiskelijoiden omaa vastuuta tiedonkulusta sekä yhteisten asioiden hoidosta. Ulkomaisen opintomatkan opiskelijat järjestivät itse, eivätkä opettajat enää osallistuneet niihin. Sen sijaan johtokunnan oli hyväksyttävä matkasuunnitelma sovellettuna syventävien opintojen sisältöihin ja matkasta raportoitiin sekä kirjallisesti että suullisesti.

*****

Kirsi Hukkanen o.s. Kauppinen, kurssi 45

KOKEMUKSIA OPISTOSTA VUOSINA 1984 -1987

Pitäisi suunnitella kurssitapaamista. Orhan siitä toukokuussa 1997 jo 10 vuotta, kun rehtori Outakoski sanoi minua ensimmäistä kertaa lastentarhanopettajaksi. Olimme kaupungin teatterin suurella näyttämöllä ja tuntui juhlavalta.

Kun pyrin opiskelemaan vuonna 1984 kolmevuotiseen lastentarhanopettajakoulutukseen, pyrkijöitä oli muistaakseni noin 1000, joista 300 kutsuttiin pääsykokeeseen. Näistä onnekkaita 96 pääsi aloittamaan opiskelun. Tuntui uskomattomalta päästä edes kokeisiin asti. Kokeissa aakkosjärjestyksen mukaan viereeni istunut tyttö on siitä asti ollut ystäväni.

Joskus kun istuimme
 ääneti vierekkäin,
 yritin lähettää sinulle
 ajatuksia ja kysymyksiä
 telepaattisesti.
 Silloin sinä käänsit päätäsi
 ja sanoit:
 Onko sun pää kipeä?
 tai: Virnistä vähän!
 Ainakin huomasit
 lujan yritykseni.

Elokuussa opinnot alkoivat ja kolme vuotta kuluttivat erityisesti kengänpohjia. Päivät kuljimme kaupunkia ristiin rastiin: Löylykadulta Fennialle, Keskuseurakuntatalolle, A- ja B-salille kabinetteihin - ruokaa välillä! Opiskelutilat olivat usein epätarkoituksenmukaisia, mutta eniten toivoi, että olisi voinut pysytellä edes suunnilleen saman katon alla yhden koko päivän. Joskus tuntui, ettei koko opistossa ollut muita opiskelijoita kuin kurssi 45, koska muita ei juuri tavannut. Lisäksi omakin kurssi oli jaettu kahteen demopuoliskoon.

Lopulta
 mä vaan huomasin,

Kurssin 45 päätösjuhla pidettiin 40-vuotisjuhlien yhteydessä kaupunginteatterissa.

että tästä
 kahtiajakautuneesta tumasta
 oli muodostunut
 suht identtinen kimppu
 hyvin erilaisia ihmisiä,
 yhtenäinen -
 vaikka sinne oli joskus
 raivostuttavaa tulla,
 musta tuli silti osa
 niitä jokaista.
 Ja mä itkin vähän
 ihan silkasta ilosta.

Jo ensimmäisestä vuodesta alkaen tulevaisuutta oli pakko ajatella ainakin kolmen vuoden päähän, koska kaukana hämöttävää opintomatkaa varten oli syytä varustautua myös taloudellisesti. Rahankeruuta harrastettiin enemmän tai vähemmän pakonomaisesti mm. myyjäisillä ja ohjelmallisella illanvietolla Raatikellarilla. Kyproksenmatkan aika koitti ja erittäin hyvät opintokohteet käytiin auringosta huolimatta.

Mitä sitten painui mielen sopukoihin itse opiskelusta? Demotunnit olivat aina mieluisempia kuin teorianpänttäys. Pienryhmissä syntyi aina jotain rohkeampaa. Erilaisissa harjoituksissa kaikki aistit olivat käytössä, sanat eivät välttämättä olleet tarpeen. Syntyi ahaa-elämyksiä, joita on kuljetettu mukana työelämäänkin. Opintokäynnit kevensivät päiviä ja pääsi tutustumaan kohteisiin, joihin ei muuten olisi päässyt. Varsinainen kenraali-harjoitus työhön oli päättöharjoittelu, jonka jälkeen kaikki tuntui olevan sekä mahdollista että mahdotonta. Hirvitti, että nytkö sitä pitäisi osata.

Kuljen vielä
 portaat
 alas
 avatakseni oven.
 Lasioven takana
 odottaa tulevaisuuteni
 suurena ja meluisana
 kuin ala-asteen voimistelusalissa,
 jossa aina ensin paleli.
 Odotan vielä vähän,
 jos yhdessä lähtisimme.
 Vihellyksesi kuuluu
 betoniseinistä
 kuin kanjonin
 kaiku.

Mutta niinpä se työkin tekijäänsä opetti. Kauan meni aikaa siihen, että sillä omalla persoonalla uskalsi toimia - ehkä eri tavalla kuin muut, mutta ihan hyvin silti. Kymmenessä vuodessakin on jo moni asia muuttunut päivähoitossa, niin itse työ kuin sen tekijäkin. Tavoitteet ovat ehkä joustavampia, samoin kuin työtavat ja roolitkin. Ympäröivä maailma on nyt erilainen ja tarkoitus on yrittää kasvaa ja muuttua tarpeen mukaan. Päiväkodin pienin

pakertaa omaa työpäiväänsä - toivottavasti jatkossakin ammattitaitoisten lastentarhanopettajien huomassa.

Kun aamuilma tulee
vastaani, lävitse
ja ohi,
ymmärrän, ettei meiltä
mikään lopu.
Antaa vain tilaa
uuden tulla.

(Runot olen kirjoittanut kurssiaikani 'elävissä tilanteissa'.)

*****

HENKILÖKUNTATAPAHTUMIA JA JUHLIA

Opiston pitkäaikainen rehtori Liisa Kasurinen siirtyi eläkkeelle 31. heinäkuuta 1982. Lähes 30 vuotta oppilaitosta palvelleen rehtorin lähtö oli luonnollisesti iso muutos.

Opiskelijat juhlivat eläkkeelle lähtevää rehtoria mm. kevään 1982 potkijaisissaan. Tradition mukaan nuorempi kurssi teki kullekin valmistuvalle opiskelijalle persoonallisen ja mahdollisimman mielikuvituksellisen hatun, joka sitten asetettiin päähän erilaisin rituaalein. Rehtori Liisa Kasurisellekin luovutettiin hattu, joka oli tehty maulla ja rakkaudella. Se oli väriltään rehtorin lempiväri lila ja peitetty kauttaaltaan suloisilla orvokinkukilla. Myöhemmin opiskelijat ojensivat rehtorille kauniisti sidotun kirjan, jonka sisältö muodostui jokaikisen opiskelijan henkilökohtaisesta viestistä kuvineen ja piirroksineen.

Virallista läksiäisiltaa vietettiin kansalaispäivällisillä hotelli Priimuksessa toukokuun 26. päivän iltana. Keväinen ilta oli kauneimmillaan, lämmin, kirkas ja tyyni. Vastapuhjennut vehreys sai ilman tuoksumaan. Tilaisuudesta muodostui herkkä ja lämmin. Ohjelmassa oli runsaasti musiikkia ja lukuisia sydämellisiä tervehdyksiä. Juhlan päähenkilö kiteytti ajatuksensa Dag Hammarskjöldin sanoilla: "Menneille päiville: Kiitos, tuleville: Tulkaa!" Seuraavana päivänä Löylykadun tiloissa vietettiin avoimien ovien päivää, jolloin erityisesti päiväkotien henkilökuntaa ja lapsia kävi tervehdyksikäynnillä.

Rehtori Kasurinen loi ympärilleen luovan ilmapiirin, jossa niin opiskelijat kuin henkilökuntakin saivat toteuttaa itseään. Velvollisuudentunnossaan hän ei kuitenkaan ollut alaisilleen helppo malli, eikä toki jäljittelyä kaivannutkaan. Opettaja Malla Eronen, Liisa Kasurisen oppilas (1957 - 1959) ja pitkäaikainen työtoveri (1972 - 1988) kuvasi rehtoria seuraavasti: "Määrätietoiset askeleet kaikuiivat Sempun käytävällä, Jyväskylän Löylykadun tiloissa jo kello seitsemän jälkeen joka arkiamu. Kanslisti Varma Lenneksen kertoman mukaan rehtori oli aina jo paikalla hänen töihin tullessaan. Rehtori tuuletti, kulki ympäri koulua katsoen, että kaikki oli kunnossa ennen opetuksen alkua: kuihtuneet kukanlehdet nypittiin pois, ilmoitustaulut laitettiin ajan tasalle. Tämän jälkeen rehtori syventyi vielä oman opetuksensa valmisteluun. Kanslistin tultua alkoivat monet hallinnon työt. Ja kun henkilökunnan ruokatunti alkoi, höyrysi kahvihuoneessa Varman keittämä vahva kahvi - joskus puurokin. Pöytä odotti kauniisti katettuna opetustyöläisiä, jotka saapuivat kuka minkinlaisen eväskassin kanssa virkistämään ruumistaan ja sieluaan. Rehtori pöydänpäässä näytti nauttivan katsellessaan ja kuunnellessaan, miten iloisesti puhe pulppusi ja huolia jaettiin. Enimmäkseen puhe oli varhaiskasvatuksesta...! Liisa Kasurisen voimanlähde

Rehtori Liisa Kasurisen viimeistä työpäivää juhlimassa Löylykadun päiväkodin lapset

oli rakkaus lapseen ja sitä hän työssään pyrki välittämään opiskelijoille ja työtovereilleen. Omalla esimerkillään hän myös opetti kanssaihmistien huomioonottamista." (M. Eronen, 1997.)

Uudeksi rehtoriksi tuli FK, ELTO Maarit Hult, sittemmin Outakoski, myöhemmin Outakoski-Aho. Rehtori Hult oli aiemmin toiminut Oulun lastentarhanopettajaopiston rehtorina ja Joensuun yliopiston varhaiskasvatuksen lehtorina. Pirteä, siro ja tarpeen vaatiessa tiukka uusi rehtori sai johtaakseen koulutusyksikön, jossa oli jo oman kulttuurinsa luonut työyhteisö, tilaongelma sekä edessä koulutusmuutoksen (kolmivuotistamisen) uudet, vaativat haasteet. Tarvittiin henkilökunnan työnohjausta, johtokunnan määrätietoisuutta ja molemminpuolista joustavuutta muutosprosessin läpiviemiseksi.

Rehtori Maarit Hult, myöh. Outakoski-Aho

Opettajakunta vuonna 1981. Seisomassa (vas.) Maila Eronen, Elina Hirsikangas, Paula Eerola-Pennanen, Riitta Vuorinen, Airi Peitsoma, Katja Lahti ja Salme Laakso. Istumassa (vas.) Anja-Riitta Lehtinen, Liisa Kasurinen, Ilse Saares ja Maija Fredrikson

Opiston opettajakuntaa Anja-Riitta Lehtisen syksyisessä puutarhassa v.1983. Seisomassa (vas.) Elina Hirsikangas, Maija Fredrikson, Airi Peitsoma, Paula Eerola-Pennanen, Maarit Hult, Riitta Vuorinen ja Maila Eronen. Edessä Katja Lahti, Ilse Saares ja Anja-Riitta Lehtinen

Työn ohella Maarit-rehtori oli alusta asti valmis kaikenlaiseen hauskanpitoon. Ensimmäisenä syyslukukautenaan hän sai muun opettajakunnan kanssa kutsun opiskelijoiden pikkujoulunaamiaisiin ylioppilaskunnan ravintola Ilokiveen. Yhdessä sovittiin naamiaispuvuksi lakana eli kummituksen kaapu ja päätettiin esiintyä yhtenä ryhmänä. Jottei äänestä tunnistettaisi, ei puhuttu mitään koko aikana. Vain rehtorilla oli mukanaan ääni: pieni 'naurukone', joka aina sopivassa taukopaikassa päästi ilmoille kaamean naurunräkätyksen. Haamujen henkilöllisyys kiinnosti opiskelijoita kovasti, mutta yrityksistä huolimatta salaisuus ei paljastunut. Myöhemmin opiston joulujuhlissa rehtori piti traditioon kuuluvan puheen, jonka lopulla hän otti 'naurukoneen' esille ja antoi taas kaamean naurun kaikua. Lyhyen ällistyneen hiljaisuuden jälkeen opiskelijat tajusivat viestin ja yhtyivät yleiseen riemuun.

Kun Maarit Outakoski-Ahon läksiäisjuhlaa vietettiin jo Varhaiskasvatuksen yksiköksi muuttuneen entisen opiston Sinisessä Salissa syksyllä 1995, luonnehti lehtori Elina Hirsikangas puheessaan rehtorin kolmetoistavuotista työtaivalta muun muassa seuraavasti: "Sinun johdossasi olemme työyhteisönä kokeneet monenlaisia vaihteita, eikä se aina ole ollut - ei Sinulle eikä meille - ihan helppoa. Rehtorin paikalla olit usein yksin saamatta meiltä tarvitsemaasi tukea. Taitosi olla eri mieltä ja jopa riidellä kantamatta kaunaa jälkeensä oli ihailtava piirre Sinussa ja se selkeytti vähä vähältä työyhteisömme toimintaa. Menneet yhteiset kasvukivut ovat muuttuneet kasvuvoimaksi, josta tekee mieli kiittää Sinua. Ominta itseäsi Sinä annoit meille usein kutsumalla meidät kotiisi Jyväskylään ja Ilomantsiin. Vieraanvaraisuutesi on koskettanut syvältä." Läksiäislahjana rehtorille luovutettiin omenapuu, yliopistossa jalostettu Oppio-omenapuu. Elina Hirsikangas jatkoi vielä: "Tämä omenapuu symbolisoi meille Sinua. Sinä olet ollut kasvun malli. Annoit myös tilaa ja rohkaisit meitä kasvamaan yksilöinä ja työyhteisönä. Taitavana johtajana et myöskään sitonut meitä itseesi. Olet viime vuodet vakuuttanut meille, että olemme upeaa joukkoa - taidamme jo itsekkin uskoa, että pärjäämme tulevaisuudessakin. Tässä Oppio-omenapuu on kolme omenaa. Kuvatkoot ne Sinut kolmea keskeistä paikkaasi: opistoa, yliopistoa ja Ontroahon kotiasi Ilomantsissa. Niille olet antanut paljon itsestäsi ja niissä Sinua rakastetaan." (Hirsikangas, E. 1995.)

Liisa Kasurisen jälkeen eläkkeelle siirtyi 20 työvuoden jälkeen kanslisti Varma Lennes. Hänen läksiäisiään vietettiin kodikkaasti iltatilaisuudessa työtoverien kesken. Varma Lennesen persoonalla oli perustava osuutensa siihen hienoon ilmapiiriin, joka opiston kansliassa vallitsi koko oppilaitoksen toimiajan.

Opettaja Salme Laakso jäi yllättäen sairauseläkkeelle vuonna 1989. Hän kutsui työtoverinsa kokoon pari vuotta myöhemmin läksiäisjuhlaansa viettämään. Ohjelmassa opettajatoverit kuvasivat Salmen kansainvälistä elämäntapaa varjoteatterin avulla. Neljäntenä toukokuuta 1991 Salme Laakso kuoli. Hänet haudattiin kotiseudulle Porvooseen.

Rehtori Maarit Outakoski-Aholle luovutetaan Oppio-omenapuu

Salme Laakso oli tehnyt opettajan työtään harvinaisella antaumuksella. Erityisesti hänet muistettiin tinkimättömästä oikeudentajustaan ja taidostaan hienovaraisesti tukea vaikeuksissa olevia opiskelijoita.

Opiston ensimmäinen vakituinen opettaja Airi Peitsoma (o.s. Heikkinen) jäi sairaseläkkeelle 1.3.1990 kaaduttuaan opiston iljanteisella pihalla. Kuvaavaa Airi Peitsoman aidosti vaatimattomalle luonteelle oli, että hän läksiäisten sijasta tarjosi henkilökunnalle ruhtinaalliset kahvit ihan tavallisena arkipäivänä ilman päähenkilöä.

Vuonna 1987 jäi eläkkeelle siivooja-vahtimestari Saara Niinimäki, tarkka järjestyksen valvoja ja lämminhenkinen ihminen. Seuraavat eläkkeelle siirtyvät olivat laitossiivoojat *Ritva Masalin*, tarmokas ammattiyhdistysihminen, joulukuussa 1993 ja *Anja Salminen*, iloinen aamuhyräilijä, keväällä 1994. Viimeisen toimintavuoden siivouksesta huolehti ulkopuolinen yritys.

Musiikin lehtori Maija Fredrikson jätti työnsä opistossa ja siirtyi yliopiston palvelukseen. Hänen tilalleen tuli FK, musiikinopettaja Raija Kuokkala vuonna 1989. Opettaja Malla Eronen siirtyi erityisopettajan tehtäviin peruskoulun puolelle vuonna 1988. Uusia opettajia saatiin vähitellen opiskelijamäärän noustessa: äidinkielen lehtori FK Katja Lahti 1977, varhaiskasvatuksen opettajat YK, LTO *Paula Eerola-Pennanen* 1981, KK, ELTO *Anna-Maija Erämaa-Lätti* 1985 ja FK, LTO *Leena Tauriainen* 1987. 1990-luvulla opettajiksi saatiin vielä KK, LTO Raija Raittila ja KK, LTO *Päivi Kupila* sekä KK, LTO *Tarja Liinamaa-Pihlajamäki*. Kuvaamataidon lehtoraatti myönnettiin opistolle 80 - 90-lukujen taitteessa, mutta sen haltijat vaihtuivat aluksi vain lyhyin toimikausin. Syksyllä 1991 virkaan valittiin HuK, kuvaamataidonopettaja Leena Närhi-Sundgren, joka jäi taloon pysyvästi.

1980-luvun lopulla voitiin palkata myös päätoimisia tuntiopettajia. Sellaisina toimivat muiden muassa soitonopettajat *Leena Pyylampi* 1989 - 1994 ja *Tiiu Tuominen* 1994 - 1995 (piano) ja *Keijo Rantanen* 1989 - 1995 (kitara). Varhaiskasvatuksen päätoimisia tuntiopettajia palkattiin 80 - 90-luvuilla tarpeen mukaan. Heitä olivat *Pirkko Laine* ja *Raili Ruoppila* (kädentyöt ja varhaiskasvatuksen pedagogiikka) sekä *Kirsi Kivirikko* (varhaiskasvatus). Pitkäaikaisina opettajansijaisina toimivat muiden muassa *Matti Koistinen*, *Pirkko Puromäki*, *Riitta Salmijärvi-Korhonen*, *Päivi Lehtonen*, *Taru Volanen* ja *Satu Kurki*. Yhteiskuntatieteiden lehtorin sijaisena oli useamman lukuvuoden ajan *Tuomo Vainio*. Tuntiopettajia tarvittiin edelleen. Monet seminaarikauden opettajista jatkoivat työtään opistossa. Viimeisenä lukuvuotena tuntiopettajia oli 39. Vuodesta 1984 toimistohenkilökuntaa johti taloudenhoitaja TTM *Sirkka Aho-Laitinen*, joka jo opiskeluvuosinaan oli ollut lyhyitä jaksoja opiston toimistotehtävissä. Toimistosihtheeri, merkonomi *Raija Kanninen* tuli virkaansa vuonna 1978 ja *Aini Roivainen-Malchar* työskenteli toimistovirkailijana useita vuosia viransijaisena kunnes opistokauden lopulla virka vakinaistettiin. Vahtimestari, sittemmin kiinteistönhoitaja, laboratoriomestari *Jarmo Heiskanen* palveli useita vuosia työsopimussuhteisena ja vakinaisena vuodesta 1991. Aika ajoin opistossa toimi työsopimussuhteisia henkilöitä toimistossa, kirjastossa tai vahtimestarin apuna.

Paitsi edellä mainittuja eläkkeelle siirtyville tai muille lähtijöille järjestettyjä juhlia henkilökunnan kesken juhlittiin aina kun vain aiheita löytyi. 50- ja 60-vuotisjuhlia vietettiin ja jopa 80-vuotisjuhliakin silloin, kun kaksi 40 vuotta täyttävää

opettajaa yhdistivät syntymäpäivänsä. Juhlien muodot olivat moninaiset aina hattujuhlista purjehduksiin.

Rehtori Outakosken 50-vuotispäivää juhlittiin syksyisessä aamupimeässä ennen opetuksen alkua Löylykadun opistotiloissa. Isoimpaan luokkaan oli luotu kappale Lapin maisemaa. Vanhaan kelohongan runkoon sytytettiin 50 kynttilää ja nurkassa 'paloi' nuotio. Lapin noita, rummut ja sikäläiset herkut kuuluivat ohjelmaan, olivathan rehtorin sukujuuret Lapissa.

Kumpaakin ansioitunutta rehtoria juhlittiin vielä. Liisa Kasuriselle luovutettiin opetusneuvoksen arvo ja nimi joulukuussa 1993 ja Maarit Outakoski-Aholle Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan ansiomerkki vuonna 1994. Molemmat tilaisuudet pidettiin opiston Sinisessä Salissa.

Henkilökuntajuhlien lisäksi koko opiston yhteisiä vuosittaisia juhlia oli monia. Lukuvuosi aloitettiin avajaisilla, joiden vakiopaikaksi oli jo seminaariaikana tullut yliopiston vanha juhlasali.

Avajaisten ohjelman rakensivat vanhimman kurssin opiskelijat yhdessä opettajien kanssa päivän, parin varoitusaajalla. Tunnelma olikin useimmiten improvisoinnista johtuen melko hilpeä. Kun Työväenyhdistyksen A-sali tuli käyttöön, pidettiin avajaiset siellä. Sammonkadulle siirryttyä uudet opiskelijat otettiin vastaan banderollein ja laulutervehdyksin opiston aulassa.

Eräänä syksynä opiston alkuaikoina rehtori kutsuttiin kouluhallitukseen kokoukseen juuri avajaispäivänä. Opettaja Salme Laakso toimi tällöin rehtorin sijaisena ja jännitti tilannetta aika tavalla. Mukana ollut johtokunnan puheenjohtaja Pentti Korvenmaa rauhoitti Salmen täysin oman avajaispuheensa ensi lauseella: "Kyllä me Salme Laakson kanssa yhdessä aina yhtä rehtoria vastataan!"

Joulujuhlien muoto, joulukirkko ja sen jälkeen puurojuhla, säilyi aina Sammonkadun tiloihin siirtymiseen saakka. Kirkkotilaisuus oli useimmiten Kaupunginkirkossa, kerran Taulumäen kirkossa ja kerran Vesalan riihikirkossa. Puurojuhlaa vietettiin monessa paikassa: yliopiston ruokalassa, Musica-rakennuksen konserttisalissa, Suolahden opistossa, Sulkulan kristillisellä opistolla, hotelli- ja ravintolakoulussa. A-salista tuli sittemmin juhlien pitopaikka, kunnes siirryttiin Sammonkadulle. Joulujuhlien ohjelma vaihteli aina opiskelijoiden taitojen ja ympäristön antamien mahdollisuuksien mukaan. Sammonkadun tiloista puuttui juhlasali ja niinpä joulua vietettiin syyslukukauden viimeisen viikon ajan erilaisen tapahtumien muodossa. Viikon avasi Lucia-kulkue, joka aamuhämärissä vaelsi laulaen läpi kynttilöin valaistun talon. Viikon muuhun ohjelmaan kuului esimerkiksi nukketeatteria, joululeikki tai liikuntatapahtuma ja suosituimpana yhteislaulutilaisuus Sinisessä Salissa. Jouluinen musiikkihartaus Kaupunginkirkossa oli iltatilaisuutena viikon huipennus.

Yksi koskettavimmista joulusaarnoista koettiin, kun nuori lastentarhanopettaja-pastori nousi saarnatuoliin pieni vauvansa sylissänsä. Tämä kun ei suostunutkaan olemaan opiskelijoiden hoiivissa saarnan ajan, kuten oli sovittu. Jouluevankeliumi konkretisoitui kuulijoille; olihan joulun lapsi heidän keskellään.

Opettajat osallistuivat silloin tällöin ohjelmatekoon. Rehtori Kasurisen mielirooli oli joulupukki. Opiskelijoiden kutoma toista metriä pitkä raidallinen hiippalakki päässä ja huopatöppöset jalassa hän tanssi, lauloi ja jakoi lahjaksi jouluisia ajatuksia. Suosiota saivat myöhemmin myös

opettajien värivalo- ja tanssiperformanssi Musicassa, sekä koko henkilökunnan musiikkiliikuntaesitys 'Tonttukellopele' ja opiskelija-opettajasuhdetta kritisoiva sketsi 'Volgan lautturit' A-salissa.

Lukuvuoden päättäjäiset pidettiin muun muassa yliopiston juhlasalissa ja Keski-Suomen ammattioppilaitoksen juhlasalissa. Viimeksi mainittu olikin 80-90-luvuilla useimmiten päättäjäisten juhlatilana. Kaksi kertaa juhliittiin Jyväskylän kaupunginteatterin uudella näyttämöllä, toinen niistä oli opiston 40-vuotisjuhla vuonna 1987. Mukana oli silloin runsaasti arvovaltaista kutsuvierasjoukkoa tavanomaisen yleisön lisäksi. Juhlapuheen piti professori Annika Takala. Rehtori Maarit Outakoski-Aho esitti opiston historiikin, johon oli liitetty opiskelijoiden esittämä sketsisarja. Juhlan jälkeen oli Löylykadun tiloissa vastaanotto näyttelyineen ja kahvituksineen. Tavallisten kevätjuhlien ohjelmaan kuuluivat traditionaalisten puheiden ja suvirren lisäksi aina jonkun päiväkodin lasten esitys. Samoin uusien lastentarhanopettajien kukitus sekä heidän laulutervehdyksensä opiston väelle.

Erityisjuhlista mainittakoon itsenäisyyspäiväjuhla vuonna 1977 yliopiston Musica-salissa, jolloin ensimmäistä kertaa opiston nukketeatteri esiintyi julkisesti Kalevala-näytelmällään noin 60 opiskelijan voimin. Kalevalan juhluvuonna 1985 nukketeatteria esitettiin jälleen, tällä kertaa Huhtaharjun koulun auditoriossa. Rinnakkaiskurssit esittivät kukin Kalevala-kohtauksensa, joista koostui eräänlainen 'triptyykki'. Juhlapuheen piti opiston kansanperinteen luennoitsijana tuttu professori Veikko Anttila. Sammonkadun tiloissa järjestettiin ensimmäisenä toimintavuotena pääsiäisviikolla 1992 avoimet ovet. Kaikkialle taloon oli pystytetty näyttelyitä ja toimintapisteitä, joissa esiteltiin koulutusta mahdollisimman monipuolisesti. Päivän mittaan oli lisäksi mahdollista osallistua konserttiin, tehdä kädentöitä, tutustua opiston historiaan ja nauttia kahvit opiskelijoiden puffetissa.

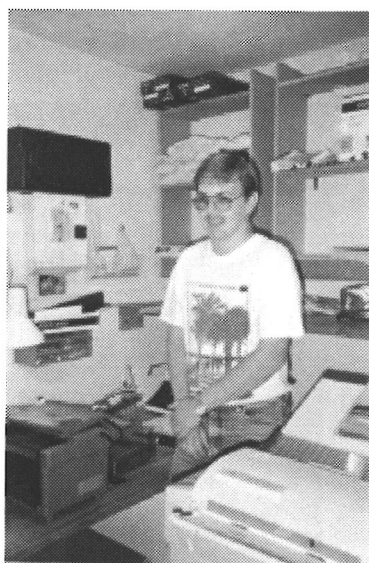
Kahvitauolla Kenttämädun Nysän opettajanhuoneessa

Rehtori Outakoski-Aho ja didaktiikan opettajat Taru Volasen (toinen vasemmalta) pihamaalla

Opettaja Anna-Maijan Erämaa-Lätin ja opettaja Leenan Tauriaisen '80-vuotispäiväkakku'

Ilman vahtimestaria talo ei toimi. Jarmo Heiskanen työhuoneessaan

Juhlakahvilla Sammonkadun sinisessä salissa

Yhteiskuva siivooja Anja Salmisen viimeisenä työpäivänä

Kanavaristeilylle lähdössä keväällä 1994

Italiassa tutustuttiin keväällä 1995 Instituto Pasquali-Agassin monipuoliseen toimintaan. Pihan teatteria kokeilemassa taloudenhoitaja Sirkka Aho-Laitinen (oik.) ja toimistos sihteeri Raija Kanninen

*****

OPISTOSTA YLIOPISTON VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖKSI

Maarit Outakoski-Aho
Pitkä valmistelukausi

1970-luvun suunnitelma

Jyväskylän lastentarhanopettajakoulutus on olemassaolonsa alusta lähtien ollut tavalla tai toisella keskellä suomalaista opettajankoulutuskeskustelua. Alusta alkaen se on ollut myöskin hyvin läheisessä yhteistyössä aluksi Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulun, sittemmin Jyväskylän yliopiston, lähinnä sen kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa. Ei siis ollut ihme, että Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean esityksen mukaisesti vuonna 1973 aloitettiin Joensuun korkeakoulun lisäksi Jyväskylän yliopistossa kokeiluluontoisena ns. uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus. Kokeilun tuli kestää kolme vuotta, jonka jälkeen em. korkeakouluissa lastentarhanopettajakoulutus vakiintuisi. Kokeilulla ei kuitenkaan ollut mitään mahdollisuuksia päättyä suunnitellulla tavalla uuden päivähoitolain tultua voimaan 1973 velvoittaen valtiota ja kuntia lisäämään päivähoitoa ja päivähoiton henkilöstöä. Uusia kokeilupisteitä lisättiin korkeakouluissa ja poikkeuskoulutustakin tapahtui muutaman vuoden ajan. Oli selvää, etteivät keskustelut koko lastentarhanopettajakoulutuksen siirtämisestä yliopistoihin ja korkeakouluihin olleet tuolloin yhteiskunnallisesti ja poliittisesti kovin ajankohtaisia. Vaikka yhdistäminen monien työryhmien yrityksistä huolimatta ei onnistunut, yhteistyö lastentarhanopettajakoulutusten välillä Jyväskylässä oli hyvää ja jatkuvaa jopa sillä tasolla, että koulutuksen edustuksellisuus valtakunnallisissa ja paikkakunta-kohtaisissa työryhmissä pyrittiin sopimaan yhdessä.

Lastentarhanopettajakoulutus kolmivuotiseksi

Sitkeästi ajatus yhtenäisestä lastentarhanopettajakoulutuksesta opettajankoulutuksen yhteydessä kuitenkin eli ja sitä ajettiin niin, että vuonna 1979 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen päivähoiton koko henkilöstön koulutuksen kehittämiseksi. Päätöksen mukaan lastentarhanopettajien koulutus tuli kehittää kolmivuotiseksi ja myöhemmin selvittää mahdollisuus sen liittämiseksi opettajankoulutuksen yhteyteen. Samalla veloitettiin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnat ottamaan lastentarhanopettajakoulutuksen opinnot huomioon kasvatustieteellisiä opintoja suunnitellessaan. Päivähoiton henkilöstön opetussuunnitelmatoimikunnan mietintöön (Komiteamietintö 1981:13) sisältyneiden opetussuunnitelmien runko-ohjelmien mukaisesti aloitettiin jokaisessa lastentarhanopettajia kouluttavassa yksikössä laa-

jamittainen runko-opetussuunnitelman tarkennustyö oppimissuunnitelmiksi. Opetusministeriö määräsi vielä erikseen toukokuussa 1983, että lastentarhanopettajakoulutuksen opintoihin tulee sisältyä noin 30 opintoviikkoa korkeakoulutasoisia - lähinnä kasvatustieteellisiä ja psykologisia - opintoja. Neuvottelut Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan ja kasvatustieteen laitoksen kanssa aloitettiin välittömästi ja ne johtivat nopeasti hyvään tulokseen. Yliopistotasoisia opintoja lastentarhanopettajakoulutusten opetussuunnitelmissä on vuosittain tarkistettu.

Vaikka lastentarhanopettajien kouluttajat olivat vuosien mittaan totuneet opetussuunnitelmien ja koulutuksen kehittämistyöhön, alkoi kolmivuotisen lastentarhanopettajakoulutuksen myötä kehittämisen syväluotaus arvo- ja asennekasvatukseen ja uudenaikaisiin tavoitteenäkemysineen. Yhteistyö vuonna 1977 lastentarhanopettajaopistoiksi muuttuneiden seminaarien kanssa keskenään ja yliopistojen lastentarhanopettajia kouluttavien yksiköiden kanssa näkyi mm. erilaisten toimikuntien ja työryhmien jäsenyyksinä ja osallistumisina seminaareihin, joita kouluhallitus, myöhemmin opetushallitus järjesti Heinolan kurssikeskuksessa vuosittain. Lisäksi yliopistojen lastentarhanopettajakoulutusyksiköt järjestivät kukin vuorolaan keskustelu- ja koulutustilaisuuksia vähintään kerran vuodessa. Opetusministeriön tärkeä tehtävä oli kolmivuotisen lastentarhanopettajakoulutuksen yliopistotasoisia opintoja suunniteltaessa järjestää seminaari yliopistojen päättäjille. Jyväskylässä yhteistyö kahden erillisen koulutusyksikön välillä oli jatkuvaa ja tiivistä kehitettäessä opetussuunnitelmia ja sovittaessa käytännön järjestelyistä mm. opetusharjoittelun osalta.

Päätöksiä yliopistoon siirtymiseksi

Sen jälkeen, kun hallitus oli 20.5.1990 ottanut kantaa mm. lastentarhanopettajakoulutuksen kehittämisestä ja eduskunta vastauksessaan hallituksen selontekoon todennut, että lastentarhanopettajakoulutuksen tulee olla kiinteässä yhteydessä muuhun opettajankoulutukseen samanlaisen tieto- ja asennepohjan turvaamiseksi kasvatusjärjestelmässä, valtioneuvosto päätti 18.6.1993 tarkistaa vuosiksi 1991 - 1996 hyväksymäänsä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa. Suunnitelman liitteessä olevassa kasvatustieteellistä alaa koskevassa tekstissä todetaan: *Lastentarhanopettajien koulutus kehitetään 120 opintoviikon laajuiseksi alemmaksi korkeakoulututkinnoksi. Lastentarhanopettajien opistokoulutuksesta luovutaan. Koulutus toteutetaan yliopistojen kasvatustieteellisissä tiedekunnissa vuoden 1996 loppuun mennessä. Varhaiskasvatuksen opetusta ja tutkimusta vahvistetaan Joensuun yliopistossa, Oulun yliopistossa (Kajaani) ja Jyväskylän yliopistossa.*

Opetusministeriö varhensi valtioneuvoston päätöksen aikataulua siten, että *alempaan korkeakoulututkintoon johtava koulutus aloitetaan jo 1.8.1995. Lastentarhanopettajaopistot lakkaavat 31.7.1995 ja lastentarhanopettajaopistojen kiinteistöt, irtaimistot ja kirjastot, joita tarvitaan uudessa koulutuksessa, siirretään yliopistolle.*

Odotettu laki

2.12.1994 hyväksyttiin laki lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamiseksi. Sen mukaan lastentarhanopettajaopistojen virat ja viranhaltijat siirretään ilman erityisiä toimenpiteitä yliopistoihin. Eduskunnan sivistysvaliokunta piti lain perusteluissa tärkeänä, että yliopistot sijoittavat myös väliaikaisen lastentarhanopettajakoulutuksen henkilökuntaa lastentarhanopettajakoulutuksen tehtäviin tai yliopiston muihin tehtäviin. Tätä pyrkimystä tulee valtion käytettävissä olevin keinoin tukea ja edesauttaa. Sivistysvaliokunta edellytti, että hallitus huolehtii järjestelyistä, joilla turvataan väliaikaisen lastentarhanopettajakoulutuksen henkilökunnan sijoittuminen uuden koulutuksen tehtäviin tai yliopiston muihin tehtäviin. Edelleen valiokunta edellytti, että uudistuvan lastentarhanopettajakoulutuksen kehittäminen, toimintaedellytykset ja erityistarpeet turvataan.

Siirtymiseen valmistautuminen Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa

Toukokuussa 1992 luovutetun lastentarhanopettajien yliopistotyöryhmän muistion (Opetusministeriön työryhmien muistioita 1992:18) myötä, monien pettymysten jälkeen, alettiin todella uskoa siihen, että lastentarhanopettajien koulutuksellista tasoa on tarkoitus kohottaa koulutusjärjestelyin kehittämällä siitä kasvatustieteellinen alempi yliopistotutkinto ja rakentamalla sen jälkeinen joustava jatkokoulutus. Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa aloitettiin välittömästi tehokas muistion tutkiminen ja hahmoteltiin uusia opetussuunnitelmia myös sen suunnitelman pohjalta, että kolmivuotinen ns. opistotasoinen koulutus otetaan suurelta osin huomioon jatko-opinnoissa yliopiston määrittelemien periaattein. Mukavalta tuntui myöskin yliopistotyöryhmän maininta aiemmin suoritetun lastentarhanopettajan tutkinnon eli siis kaksivuotisen koulutuksen tutkinnon korvaavuudesta uudessa yliopistotutkinnossa. Samalla kuitenkin heräsi sekä koulutuksessa että kentän taholta pelko siitä, mitä kolmivuotisesta koulutuksesta jää uuteen siirrettäväksi ja miten lähelle tai kauas käytännössä koulutus siirtyy, vaikka tätä pelkoa lieventämään yliopistoryhmän muistiossa oli teksti: *Lastentarhanopettajan perustehtävän, pienten lasten kasvatuksen, toteuttaminen vaatii, että koulutukseen sisältyviä pedagogisia opintoja kehitetään edelleen sen uuden tiedon suunnassa, jota varhaiskasvatustutkimus lapsen kehityksestä ja oppimisesta antaa. Erityisesti tulee painottaa lapsen luontaisten toimintamuotojen, leikin, oppimistuokioiden ja työtoimintojen pedagogisen teorian kehittämistä. Koulutuksen tulee kehittää olemassaolevia käytänteitä ja luoda uusia.*

Huolimatta em. lastentarhanopettajien yliopistotyöryhmän esityksistä, vielä kevään 1993 lopulla elettiin jännityksessä, etenevätkö suunnitelmat yliopistokoulutuksen suuntaan vai voittaako näkökanta koulutuksen sijoittamiseksi muun päivähoidon henkilökunnan koulutuksen yhteyteen. Samalla oli epätietoisuutta siitä, mitkä koulutuspaikat säilyvät ja mihin sijoituu lastentarhanopettajien jatkokoulutus. Vasta opetusministeriön syksyllä

1993 tekemä päätös lastentarhanopettajakoulutuksen siirtämiseksi kokonaisuudessaan yliopistoihin 1.8.1995 antoi mahdollisuuden määrätietoiseen suunnittelutyöhön lastentarhanopettajakoulutuksen siirtämiseksi yliopistuvan maisterinkoulutuksen suunnittelua. Päämäärään pyrkiminen merkitsi kovaa työtä; neuvotteluja, suunnittelua, erilaisten työryhmien työskentelyä ja jopa taisteluhenkeä koulutuksen perinteen säilyttämiseksi ja kehittämismahdollisuuksien turvaamiseksi ja samalla henkilöstön aseman säilyttämiseksi.

Jyväskylän yliopiston asettama ns. lastentarhanopettajakoulutuksen siirtotyöryhmä

Uudistettavan lastentarhanopettajakoulutuksen ja varhaiskasvatuksen kandidaatti (maisteri-) koulutuksen käynnistämistä varten Jyväskylän yliopistossa Jyväskylän yliopisto asetti 22.10.1993 työryhmän, ns. lastentarhanopettajakoulutuksen siirtotyöryhmän. Työryhmä täsmensi toimeksiantonsa kahteen osaan; koulutuksen suunnittelu ja koulutuksen siirtämisen valmistelut. Koulutuksen suunnittelu sisälsi puitteet opetussuunnitelman laatimiseksi. Koulutuksen siirtämisen valmistelun työryhmä katsoi sisältävän silloisten voimavarojen kartoituksen, uuden koulutuksen ja tutkimuksen voimavaratarpeiden arvioinnin, koulutusta varten tarvittavan henkilöstön s.o. virkarakenteen selvittämisen, lastentarhanopettajaopiston ja yliopiston väliaikaisen koulutuksen henkilöstön sijoittamisen uusiin tehtäviin, opiskelijoiden siirtämisen, koulutuksen edellyttämät organisatoriset järjestelyt sekä kiinteistöjen, irtaimistojen, kirjastojen, arkistojen yms. järjestelyihin liittyvät kysymykset.

Huolimatta 'siirtotyöryhmän' laajasta ja vaikeasta tehtävästä, se pystyi laatimaan suunnitelman, joka liitettiin Jyväskylän yliopiston toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja toimitettiin opetusministeriöön 31.1.1994 mennessä. Ainut selvästi eriävä mielipide, joka kirjattiin työryhmämuistioon oli kysymys lastentarhanopettajaopiston henkilöstön siirtämisestä yliopistoon. Työryhmän lastentarhanopettajaopiston edustajien ainoana vaihtoehtona oli, että lastentarhanopettajaopiston henkilökunta siirretään yliopiston vastaaviin tehtäviin virkoja haettavaksi julistamatta. Tämä tarkoitti, että lastentarhanopettajaopistosta olisi siirtynyt 10 peruspalkkaista opettajaa lehtorin virkoihin ja kaksi opettajaa assistenttuureihin. Lisäksi lastentarhanopettajaopistosta siirtyisivät taloudenhoitaja, toimistos sihteeri ja vahvistestari vastaaviin yliopiston virkoihin. Työryhmän yliopistoa edustavien jäsenten ratkaisuehdotus oli, että yliopisto esittää koulutuksen ja tutkimuksen toteuttamista varten tarvitsemansa henkilöstön ja täyttää virat hakemusten perusteella ottaen huomioon sekä lastentarhanopettajaopiston että yliopiston väliaikaisen koulutuksen henkilöstön. Työryhmä edellytti, että koulutuksen siirtoratkaisu sisältäisi yhtenäisen valtakunnallisen tulkinnan virkamieslaista. Kysymys henkilöstön siirtämisestä yliopistoon vei siirtymisprosessin aikana suhteettoman paljon voimavaroja eikä lopputulos ole helposti kaikkia tyydyttävä.

Opetussuunnitelmatyöryhmä

Kun toukokuun lopulla 1994 aloitettiin Jyväskylässä yliopiston kasvatustieteiden asettaman opetussuunnitelmatyöryhmän työskentely, nähtiin lastentarhanopettajakoulutus huomisen kouluna, jonka kehittämiseen liittyy monia koko suomalaisen koulutuksen uudistumiseen liittyviä asioita; mahdollinen 5 - 8-vuotiaitten opetuksen järjestäminen uudella tavalla, ainakin 6-vuotiaiden tulo koulutielle, kansainvälisten asioiden huomioiminen, tiedon muuttumisen vaateet ja uusien tietojen oppimisesta. Korostettiin avointa mieltä ja joustavuutta.

Monipuolisen sekä lastentarhanopettajaopiston että yliopiston edustuksen myötä opetussuunnitelmatyöskentelystä muodostui mielenkiintoinen; mielipiteiden vaihto oli avointa, vilkasta ja usein niitä hiovaa ja muokkaavaakin. Lopputuloksena muodostui Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma, jonka säädöspohja on asetuksessa kasvatustieteellisen alan tutkimuksista ja opettajankoulutuksesta (Asetus n:o 576/95). Opetussuunnitelmatyöskentelyssä otettiin laajasti ja monipuolisesti kantaa koulutuksen teoreettisiin perusteisiin ja pyrittiin laatimaan sellainen opetussuunnitelman kokonaisrakenne, joka antaa sekä väljyyttä että tukee opiskelijan kasvua lastentarhanopettajaksi ja kasvatustieteen maisteriksi omaa työtään ja varhaiskasvatusta tutkien. Opetussuunnitelmatyöryhmän ajatukset on kiteytetty opetussuunnitelman loppuyhteenvedossa seuraavasti:

Varhaiskasvatuksen koulutuksen siirryttyä yliopistoon on tärkeää kehittää koulutusta edelleen ja syventää sen teoreettisia perusteita. Koulutuksen on seurattava yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia, tehtävä tutkimusta ja kohdennettava opetuksen teoriaa ja käytäntöä tarvittavaan suuntaan. Tutkimuksen avulla on mahdollista syventää koulutuksen tiedepohjaa, ja laajamittaisesti suunniteltuja tutkimusprojekteja tulisikin käynnistää. Varhaiskasvatuksen tutkimuksen on oltava osa kasvatuksen kentän kokonaisuutta, vain siten voidaan turvata johdonmukainen elinikäinen koulutus.

Kasvatustieteiden tiedekunnan dekaani asetti lisäksi opiskelija-valintatyöryhmän, joka valmisti valintakriteerit ja laati ohjeet valintamenetelyksi sekä lastentarhanopettajatutkintoa että maisterin tutkintoa varten. Lastentarhanopettajien esivalinnassa päästiin valtakunnalliseen yhteisvalintaan. Maisterinkoulutuksessa kesällä 1995 Joensuun ja Jyväskylän yliopistot toteuttivat esivalinnan yhteisvalintana, Oulun yliopisto (Kajaani) suoritti esivalinnan vielä tuolloin erikseen.

Lastentarhanopettajaopiston siirtotyöryhmä

Jyväskylän yliopiston rehtori asetti 21.2.1995 työryhmän, jonka tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston virkojen siirtäminen Jyväskylän yliopistoon sekä siirtoon liittyvät muut toimenpiteet Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston toiminnan siirtyessä Jyväskylän yliopistoon 1.8.1995.

Tämä työryhmä päätyi tekemään pääpiirteissään seuraavat ehdotukset:

- varhaiskasvatuksen yksikkö tulee suoraan tiedekunnan alaisuuteen
- opiston henkilökunta siirtyy yliopistoon nykyisine virkanimikkeineen ja palkkoineen ja sijoitetaan siten, että opetushenkilöstö, laboratorio-mestari ja toimistovirkailija sijoitetaan kasvatustieteiden tiedekunnan varhaiskasvatuksen kandidaatin ja lastentarhanopettajien koulutuksen sekä alan tutkimuksen yksikköön ja taloudenhoitaja sekä toimistosih-teeri hallintovirastoon
- tiedekunta vahvistaa opetushenkilökunnan työsuunnitelmat suh-teutettuna opetussuunnitelmaan
- toimitilojen ja kaluston osalta katsottiin tarkoituksenmukaiseksi, että toiminta jatkuu silloisissa tiloissa (Sammonkatu 6) ainakin yhden lu-kuvuoden, opiston kalusto merkitään yliopiston irtaimistorekisteriin varhaiskasvatuksen yksikköön, puhelimet muutetaan yliopiston ala-numeroiksi ja yksikkö liitetään yliopiston ATK-verkkoon. Opiston kir-jasto ja arkisto siirtyvät osaksi yliopiston kirjastoa ja arkistoa
- lastentarhanopettajaopiston johtokunnan tilalle asetetaan neu-vottelukunta
- opiston opiskelijat siirtyvät yliopiston opiskelijoiksi.

Lastentarhanopettajaopisto siirtyy yliopistoon

Kun Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa 31.5.1995 vietettiin viimeistä kevätjuhlaa ja samalla viimeisten lastentarhanopettajien valmistusjuhlaa, olivat tunnelmat hyvin ristiriitaisia. Iloittiin saavutetusta tavoitteesta; kou-lutuksen yliopistoon siirtymisestä, uusista opetussuunnitelman tarjoamista mahdollisuuksista opiskelussa ja opintojen jatkamisessa, mutta surtiin työ-yhteisön hajoamista ja opetushenkilöstön aseman vakiintumattomuutta yliopistoyhteisössä. Tuntemattoman pelkoa aiheutti myöskin uudenlaisen työyhteisön muodostuminen, siirtyisihän myöskin yliopiston väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen koko henkilöstö uuteen varhaiskasva-tuksen yksikköön. Pelko lienee ollut molemminpuolinen.

Lastentarhanopettajaopiston kahden viimeisen kuukauden aikana jatkettiin jo aiemmin keväällä alkanutta työsuunnitelmien tekemistä koko opetus- ja tutkimushenkilöstön kanssa. Suurin osa henkilöstöstä pyrki sa-malla keskittymään omien jatko-opintojensa suunnitteluun, toimiston väki opiston toimiston lakkauttamiseen ja rehtori hoiti virallisesti siirtoon liitty-vät käytännön asiat. Lastentarhanopettajaopiston johtokunta toimi koko ajan sekä rehtorin että koko opiston väen tukena ottaen tarpeen mukaan kantaa työryhmien työskentelyyn ja tehden esityksiä yliopiston suuntaan. Pieni hengähdystauko oli tarpeen ennen elokuun alkuun sijoittuvia opiskelija-valintoja ja organisaatiomuutosta.

31.7.1995 oli opiston hallinnossa ja toimistossa kiireinen päivä. Päivän nimiin piti saada kaikki opiston leimaa ja rahankäyttöä vaativat asiat hoide- tuksi ja tarkistetuksi. Tosin yliopiston hallintovirastoon siirtyvän opiston ta- loudenhoitajan tehtäväksi jäi edelleen huolehtia opiston tilinpidosta viimei- seen opetushallitukseen lähetettävään pääkirjaan saakka ja rehtorin teh- tävänä hyväksyä laskut ja viimeinen pääkirjakin yhdessä opiston johtokun- nan puheenjohtajan kanssa. Laskujen hyväksyminen jatkui aina joulukuun loppuun 1995 saakka ja viimeinen pääkirja allekirjoitettiin maaliskuussa 1996.

1.8.1995 Jyväskylän lastentarhanopettajaopisto oli lakannut ja uusi varhaiskasvatuksen yksikkö alkanut toimintansa. Jyväskylän yliopisto sai Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston kaikki resurssit, kirjaston, kaluston ja kaiken muunkin irtaimiston, hyvin koulutetun ja kokeneen opettajakun- nan sekä muun henkilökunnan ja myöskin väliaikaisen lastentarhanopettaja- koulutuksen koko henkilökunnan. Näillä resursseilla ja muun yliopisto- yhteisön tuella yliopistolla on mahdollisuus profiloitua myöskin varhais- kasvatuksen alueella johtavaksi, omaleimaiseksi yliopistoksi. Yliopiston or- ganisaation osaksi siirtyminen näkyi ensimmäisestä päivästä lähtien. Yksi- kön uusi esimies vt. apulaisprofessori Leena Lummelahti ryhtyi luotsaamaan varhaiskasvatuksen lippulaivaa ja yliopistoon siirtynyt opiston rehtori pyr- ki toimimaan välittäjänä opiston käytännön ja uuden organisaation välillä ennen eläkkeelle siirtymistään 1.12.1995 ja sitä edeltänyttä vuosilomaansa.

Lopuksi voitaneen todeta Jyväskylän yliopiston asettaman siirto- työryhmän tavoin: *Valtioneuvoston päätös (18.6.1993) vahvistaa varhaiskasva- tuksen alan opetus- ja tutkimustoimintaa Jyväskylän yliopistossa on perusteltu rat- kaisu. Uuden lastentarhanopettajan- eli kasvatuustieteiden kandidaattikoulutuksen*

Opiston viimeisiä opiskelijoita keväällä 1995

omaleimaselle kehittämiselle ja varhaiskasvatuksen alueen maisteri- ja tohtorikoulutukselle sekä tutkimukselle on täällä erinomaiset edellytykset. Kaupungissa toimivien kahden lastentarhanopettajan koulutusyksikön asiantuntemuksen lisäksi Jyväskylässä on käytettävissä yliopiston useiden yksiköiden jo antama alan opetus ja harjoittama tutkimustoiminta, sekä kaupungin itsensä harjoittama tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta.

*****

JÄÄHYVÄISET

Opiston päätösjuhlaa vietettiin Keski-Suomen terveydenhuolto-oppilaitoksen juhlasalissa, paikassa, joka vuoden 1988 rakennussuunnitelman mukaan olisi voinut olla opiston omaa tilaa. Kevät 1995 oli ollut aikainen ja toukokuun 31. päivä valkeni kesäisen rehevänä ja helteisenä. Niin kuin aina ennenkin valmistuvat opiskelijat omaisineen ja opiston oma väki muodostivat varsinaisen yleisön. Juhlan poikkeuksellisuus paitsi näkyi paikalle saapuneista kutsuvieraista, myös tuntui ainutlaatuisessa haikeanherkässä tunnelmassa. Ohjelma oli rakennettu tietoisesti vanhan kaavan mukaan: rehtorin ja valmistuvan lastentarhanopettajan puheen- vuorot, lasten esitykset, todistusten jako rituaaleineen sekä paljon musiikkia. Suurimmasta osasta korkeatasoisia musiikkiesityksiä vastasivat opistosta aiemmin valmistuneet opettajat. Näin haluttiin mukaan koulutuksen tärkeä yhteistyötaho, opetusharjoittelukenttä.

Muun muassa lastentarhanopettaja-trubaduuri *Olli Oikari* kitaroineen esitti sepittämänsä lauleman, joka kertoi opiston historian nasevasti ja lämpimän humoristisesti. Viimeinen säikeistö kuvasi mainiosti opiston väen tuntoja:

Vaan Semppu kuole ei, vaikka kuopataan,
vaikka jäähyväislaulua lauletaan.
Niin monta on lastentarhanopettajaa,
joiden sydän aina
Semppuun on kallellaan

Päätösjuhlan arvovaltaisena juhlapuhujana esiintyi fil.toht.h.c. *Jaakko Numminen*, joka puhui varhaiskasvatuksen tulevaisuusvisioista ja kohdisti lämpimiä ja toivorikkaita sanoja erityisesti valmistuville nuorille.

Opiston rehtorin puhe luotasi niin mennyttä kuin tulevaa:

'Arvoisat kutsuvieraat, hyvä juhlaväki!

Tervetuloa Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston kahta vuotta vaille 50-vuotisjuhlaan, viimeisen opiston historian kevätjuhlaan, jossa muodostuneen tradition mukaan myöskin opistosta valmistuvat lastentarhanopettajat saavat todistuksensa.

Lastentarhanopettajakoulutus Suomessa on ammattiin johtavana koulutuksena jo 103-vuotiaasta ja liki koko sen olemassaolon ajan on nähty tärkeänä yhteys muuhun opettajan-

koulutukseen. Jo ainakin viidenkymmenen vuoden ajan on puhuttu lastentarhanopettajakoulutuksen siirtämisestä korkeakouluihin ja yliopistoihin, ensimmäisenä täällä Jyväskylässä niihin aikoihin, kun lastentarhanopettajakoulutus täällä alkoi vuonna 1947. Lukuisten eri työryhmien ja komiteoiden työskentelyä on tarvittu, niin että kolmisen vuotta sitten alkoi todellinen lastentarhanopettajakoulutuksen yliopistoon siirtämiskausi jälleen uusine työryhmineen, mutta tällä kertaa valtiovallan suosiolla ja tuella. Opetusministeriön syksyllä 1993 tekemän päätöksen mukaisesti lastentarhanopettajakoulutus siirtyy 1.8.1995 yliopistoihin ja lastentarhanopettajaopistot lakkaavat. Jyväskylän lastentarhanopettajaopistoon ja sen edeltäjiin Ebeneser-seminaariosastoon ja Jyväskylän lastentarhaseminaariin on neljänkymmenen kahdeksan vuoden aikana pyrkinyt n. 25 000 nuorta ja n. 2 200 saanut lastentarhanopettajan tutkintotodistuksen. Keskeyttäneiden lukumäärä on ollut maan pienimpiä, vain 1 - 3 on keskeyttänyt vuosittain. Opistossa edeltäjiineen on työskennellyt opettajia ja muuta henkilökuntaa yli 500 henkilöä, osa vuosia ja vuosikymmeniä, osa piipahtanut luennoimassa. Vielä aivan erityisesti kiittäen haluan mainita opetusharjoittelukentän, sen monine, monine taitavine ja innostavine opettajineen ja päiväkoteineen sekä muine harjoittelupaikkoineen. Siltä puolelta löytyy vuosien kuluessa tuhansiin nouseva yhteistyöjoukko. Monien muiden jyvaskyläläisten oppilaitosten ohella Jyväskylän lastentarhanopettajaopisto on siis ollut melkoinen vaikuttaja kaupungissa, ympäröivässä maakunnassa ja koko valtakunnassa, valtion oppilaitoksena.

Lastentarhanopettajaopistot ovat pienenä oppilaitosryhmänä olleet erityisasemassa keskushallintotasolla. Ne ovat olleet määrättyissä asioissa hyvin kontrolloituja, mutta erityisesti opetussuunnitelmien kehittämiseen väljien valtakunnallisten perusraamien puitteissa oppilaitostasolla on luotettu. Niinpä nytkin, kun lastentarhanopettajan tutkinto muuttuu alemmaksi korkeakoulututkinnoksi, kasvatustieteen kandidaatin tutkinnoksi ja se on saamassa johdonmukaisen jatkon aina tohtorin tutkintoon saakka, valmius ja into jälleen uuden opetussuunnitelman kehittämiseen yhteistyössä yliopiston edustajien kanssa on ollut todella suuri. Olemme iloinneet, että opiskelijajäsenillä on ollut myöskin mahdollisuus vaikuttaa opetussuunnitelmien kehittämistyöhön samoinkuin parhaillaan työskentelevän opiskelijavalintatyöryhmän työskentelyyn. Opetussuunnitelmatyössä on laajasti pohdittu varhaiskasvatuksen tehtävää yhteiskunnassa, ihmiskäsitystä varhaiskasvatuksen alueen koulutuksessa, näkemystä oppimisesta, tiedosta ja asiantuntijuudesta. Uusi lastentarhanopettajan tutkinto on rakennettu melko väljästi uuden kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opettajakoulutuksesta annetun asetuksen mukaisesti ja se sisältää runsaasti opintojen valinnaisuutta ja joustavuutta niiden suorittamisessa. Opiskelijan kasvua lastentarhanopettajaksi tuetaan laajoilla monitieteisillä teemoilla, joiden kautta hän perehtyy lastentarhanopettajan ammattiin, tehtävään ja toimintaympäristöihin.

Kolmetoista vuotta Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston virallisiin papereihin nimeni panneena ja itsekin elämänprojektiani todennäköisesti muualla kuin tässä työyhteisössä jatkavana, tunnen haikeuden lisäksi suurta ylpeyttä siitä, että olen voinut työskennellä Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa. Tänne on aina valittu upea opiskelijajoukko, jonka opissa on ollut joskus rankkaa, mutta antoisaa. Kiitos teille kaikille vuosien mittaan tuttaviksi tulleille entisille ja nykyisille opiskelijoille ja onnentoivotukset teille kaikille nyt Jyväskylän lastentarhanopettajaopistossa opintonne lopettaville! Olen huomannut, että lastentarhanopettajiksi opiskelevilla on sangen realistinen kuva ammatistaan, koulutuksesta ja niiden muutoksista, hyvistä puolista ja joistakin harmillisista takaiskuistakin. Mutta niinkuin eräs opiskelija sanoi: *Tämä yhteiskunta tarvitsee sellaisia ihmisiä, joilla on jotain omintakeisuutta ja halua ottaa selvää asioista.* Sellaisilla valmiuksilla on käyttöä, joita osataan käyttää elämän tilanteissa.

Teille kaikille työtovereille, niin entisille kuin nykyisillekin, toivotan menestystä niin työsaroilianne kuin elämässänkin ja kiitän antoisasta työtoveruudesta! Olemme kuluneen lukuvuoden aikana käyneet mielestäni harvinaisen syvällistä keskustelua työyhteisökysymyksistä. Olemme pohtineet yksilön suhdetta koko työyhteisöön, yksilön ja yhteisön moraalien kehittymistä suhteessa moninaisiin elämäntilanteisiin ja ottaneet kantaa koulutus- ja yhteiskuntapolitiikkaan. Sen hyväksyminen, että yksi aikakausi työyhteisönä on päättymässä ja oivaltaminen, ettei kaikkea tarvitse kantaa mukanaan uuteen aikakauteen siirryttäessä, päätti meissä melkoisen prosessin. Onneksi olemme jo ajat sitten todenneet, että konfliktiton elämä on kehityksen jarru ja sen yhteydessä kokeneet, mikä merkitys on asioista käytävällä avoimella keskustelulla. Tämän työyhteisön arvo ei ole sen jäsenten esikuvallisuutta tai persoonallista yhdenmukaisuutta, vaan aitoa ihmisyyttä ja innostunutta työntekoa jokaisen omista lähtökohdista. Vaikka olemme

iloinneet koulutuksen siirtymisestä yliopistoon ja opistossa on samalla tehty surutyötä nykyisen organisaation lopettamisesta, olen ollut huomaavinani, että jokainen on päättänyt selvitä tästäkin elämänsä hallinnonmuutoksesta tietäen työnsä arvon ja arvioimalla sen korkealle.

Olen hyvin närkästyneenä seurannut julkisuudessaakin esiintyneitä lausuntoja lastentarhanopettajakoulutuksen siirtymisestä yliopistoon. Ollaan muka oltu huolissaan siitä, että 'vanha kokonaisuus siirretään sellaisenaan yliopistojen suojaan'. Jyväskylän yliopiston ja lastentarhanopettajaopiston yhteistyössä noita ennakkoluuloja, mikäli niitä on ollutkaan, on pystytty tehokkaasti torjumaan sekä yliopiston rehtorin että kasvatustieteiden tiedekunnan asettamissa työryhmissä. Kiitos tulevalle työnantajallemme myöskin kärsivällisyydestä selvitellä siirtymiseen liittyviä monimutkaisia asioita! Uskoisin, että Jyväskylän yliopisto tietää saavansa modernin, kansainvälisyyteen, teknologiaan ja tutkimukseen panostaneen oppilaitoksen, joka tuo tullessaan hyvät aineelliset ja henkiset resurssit varhaiskasvatuksen koulutukseen edelleen kehittämiseen Jyväskylän yliopistossa.

Tässä Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston työn juhlassa toivon jokaisen mieltä lämmittävän tiedon hyvin tehdystä työstä. Suomalainen sananlasku sanoo: Maa painaa parrelleen eli jokaisen on menestyäkseen sopeuduttava edeltäneiden sukupolvien työhön. Olen iloinen, että Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston pitkäaikainen rehtori, edeltäjäni tässä mielenkiintoisessa tehtävässä, opetusneuvos Liisa Kasurinen, on voinut saapua tähän yhteiseen juhlaan. Johdattelit opistoamme seminaariosastosta itsenäisen seminaarivaiheen kautta valtion oppilaitokseksi ja jätit perinnöksi kehittymisaktiivisen oppilaitoksen, kiitos Sinulle!

Onnea teille kaikille juhliville opiskelijoiden läheisille, teidänkin kohdalla kolmen vuoden opintojen seuraaminen ja tukeminen on loppusuoralla, voitte hengähtää ainakin täksi päiväksi. Olemme olleet pienen ajan heidän mukanaan kasvussa aikuisuuteen ja varhaiskasvatuksen asiantuntijuuteen ja toivomme, että täältä lähtevät opiskelijat, niin valmistuvat kuin täältä yliopistoon siirtyvät kykenevät turvallisesti kohtaamaan ja ottamaan vastuun tilanteesta, joka heille on vielä tuntematon.

Hyvää juhlaa kaikille!

(Outakoski-Aho, M. 1995.)

Erityisen lahjan päättävä opisto sai musiikkitieteen tohtori *Pekka Kuokkalalta*, joka oli säveltänyt sille oman requieimin. Jo aiemmin, joulun 1994 kirkkohartaudessa, opiston kuoro oli esittänyt osan siitä. Päätösjuhlassa kauniin Requiem parvulus-teoksen lauloi Musica-kuoron laulajista koottu ryhmä.

Ja niin päättyi Jyväskylän lastentarhanopettajaseminaarin/opiston 48 kasvun vuotta. Virallinen päätöspäivä oli 31.7.1995. Suomen tasavallan presidenttinä oli *Martti Ahtisaari*, pääministerinä *Paavo Lipponen*, opetusministerinä *Olli-Pekka Heinonen*, Keski-Suomen maaherrana *Kalevi Kivistö*, Jyväskylän kaupunginjohtajana *Pekka Kettunen*, opiston johtokunnan puheenjohtajana *Maija Hartikainen* ja rehtorina Maarit Outakoski-Aho.

Itseasiassa mikään ei loppunut, ainoastaan muuttui, sillä...

Ancora imparo. Minä opin yhä
MICHELANGELO

LÄHTEET

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHANOPETTAJAOPISTON ARKISTO 1947 - 1995

Asiakirjat

Kirjelmät

Opetussuunnitelmat

Pöytäkirjat

- Jyväskylän lastentarhaseminaarin kannatusyhdistyksen hallitus 1965 - 1977
- Jyväskylän lastentarhaseminaarin johtokunta 1965 - 1977
- Jyväskylän lastentarhaseminaarin opettajakuntakunta 1965 - 1977
- Seminaarineuvosto 1965 - 1977
- Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston johtokunta 1977 - 1995
- Jyväskylän lastentarhanopettajaopiston opettajakunta 1977 - 1995
- Opistolautakunta 1977 - 1995

Toimintakertomukset

- Helsingin Ebeneser-seminaari 1947 - 1965
- Jyväskylän lastentarhaseminaari 1965 - 1977
- Jyväskylän lastentarhanopettajaopisto 1977 - 1995

*****

Arkistolähteisiin on tekstissä viitattu vain suorien lainausten ollessa kyseessä.

LAIT, ASETUKSET, KOMITEAMIETINNÖT

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Laki lastentarhanopettajaopistoista 365/77. 6.5.1977. Helsinki.

Asetus lastentarhanopettajaopistoista annetun lain muuttamisesta 379/80. 15.4.1983. Helsinki.

Kom. 1967:B 46. Lasten päivähoitolaitostoimikunnan mietintö. Periaatemietintö lasten päivähoitolaitostoiminnasta ja lastentarhanopettajien koulutuksesta. Sosiaaliministeriö. Helsinki.

Kom. 1972:B 44. Lasten päivähoidon säännöstoimikunnan mietintö. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.

Kom. 1972:A 13. Esikoulukomitean mietintö. Helsinki.

Kom. 1974:15. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean mietintö. Helsinki.

Kom.1975:75. Vuoden 1973 opettajankoulutuskomitean mietintö.

Kom. 1980:31. Päivähoidon kasvatustavoitekomitean mietintö. Helsinki.

SEKÄ

Valtioneuvoston periaatepätös päivähoidon henkilöstön kehittämisestä 1.2.1979.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Ahonen, Meri. 1990. Haastattelu.

Eronen, Maila. 1977. Kuvaus rehtori Liisa Kasurisesta.

Hirsikangas, Elina. 1995. Puhe rehtori Maarit Outakoski-Ahon eläkkeelle siirtymisjuhlassa.

Järvinen, Veli. 1977. Puhe Jyväskylän lastentarhaseminaarin 30-vuotisjuhlassa 26.5.1977.

Kasurinen, Liisa. 1969. Kirje sosiaalhallitukselle 18.9.1969.

Keinänen, Tellervo. 1992. Kirje Liisa Kasuriselle ja Ilse Saarekselle.

Kysely Ebeneser-seminaarin Jyväskylän osaston I vuosikurssille. 1989.

Laakso, Salme. 1985. Kirje työtovereille 29.10.1985.

Mirkkola, Kaarlo. 1989. Nauhoite.

Oikari Olli. 1995. Laulu opistolle.

Opiston I leirikoulun raportti. 1985.

Outakoski-Aho, Maarit. 1995. Puhe opiston päätösjuhlassa 31.5.1995.

Toimela. 1955. Seminaarin työkasvatuksen käytännön ohjeita.

Välähdyksiä. Jyväskylän Ebeneser-seminaarin vaiheita 1947 - 1953. Leikekirja.

AIKAKAUSLEHDET JA SANOMALEHDET

Muut kuin kirjoittajan mukaan nimetyt artikkelit

Jyväskylän Sanomat 14.1.1953.

Keskisuomalainen 7.3.1950, 11.3.1950, 20.2.1953.

Lastentarha 6/1947, 6/1948.

Sisä-Suomi 7.3.1950.

Suomen Kuvalehti 18/1953.

Turun Sanomat 9.3.1950, 11.3.1950.

KIRJALLISUUS

- Heikkinen, A. & Rautakivi, S. 1972. Esikouluikäisten ohjaus. Kustannuskiila Oy. 1972.
- Hänninen, S-L. & Valli, S. 1986. Suomen Lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Otava. Helsinki.
- Kaidesoja, M. 1977. Kunniavieraana rehtori Liisa Kasurinen Jyväskylän lastentarhaseminaarista. Lastentarha 13/1977.
- Kaila, H. 1947. Jyväskylä astuu näyttämölle. Lastentarha 6/1947.
- Keinänen, T. 1955. Oletko käynyt Jyväskylässä? Lastentarha 8/1955.
- Munter, H. & Kuvaja, T. & Viitanen, H. 1977. Alle kolmivuotiaiden lasten päivä kotienkasvatustyö. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja. 1977:191.
- Palonen, T. 1992. Sääty-yhteiskunnan kutsumusammattista hyvinvointivaltion palkkatyöläiseksi. Lastentarhanopettajien tarina. Lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto. Poliitiikan tutkimuksen ja sosiologian laitos.
- Salminen, H. & Salminen, J. 1986. Lastentarhatoiminta - osa lapsuuden historiaa. Friedrich Fröbelin lastentarha-aate ja sen leviäminen Suomeen. Mannerheimin lastensuojeluliitto P 17. Gummerus. Jyväskylä.
- Skyum-Nielsen, S. 1964. Lastentarhan asema ja toiminta tämän päivän yhteiskunnassa. Esitelmä. X Pohjoismainen lastentarhakokous. 1964. Jyväskylä. Suomen Lastentarhanopettajaliiton julkaisu.
- Sosiaalihallituksen teematiedote 4. 1988.
- Takala, A. 1964. Tämän päivän lapsi - huomispäivän kansalainen. Alustus. X Pohjoismainen lastentarhakokous. 1964. Jyväskylä. Suomen lastentarhanopettajaliiton julkaisu.
- Tämän päivän lapsi - huomispäivän kansalainen. X Pohjoismainen lastentarhakokous. 1964. Jyväskylä. Suomen lastentarhanopettajaliiton julkaisu.

LIITE 1.

SOSIAALIMINISTERIO

Helsingissä,

19. päivä helmikuuta 1947.

N:o 21083.

(Vastaanassa pyydetään mainitsemaan tämä numero.)

Ebeneserkodin Säätiön Hallitukselle.

Viite: kirjeenne 22.5.46.

Koskee: Jyväskylään suunnitellun Ebeneserkodin uuden osaston valtionapua.

Viitekohdassa mainitussa kirjeessä tekemätänne anomuksesta ja sittenkun valtioneuvoston raha-asiaivaliokunta tähän oli asian valmistavasti käsitellyt, on sosiaaliministeriö myöntänyt valtion vuoden 1947 menotarvicon otetuista varoista Ebeneserkodin hallituksen Jyväskylään suunnitteleman seminaariosaston menoihin valtionapua 460.000 markkaa eekä pyytänyt postisiirtokonttoria tämän summan Ebeneserkodin lastentarhacappettajatarseminaarin postisiirtotilille N° 6846, osoite, Helsinki, Helsinginkatu 3-5, maksattamaan, minkä sosiaaliministeriö täten ilmeittää Säätiön Hallitukselle tiedoksi.

Ministeri

L. Heljas
L. Heljas

Toimituspäällikkö,
ylitarkastaja

Kosti Piipola
Kosti Piipola

32404/979-46.

80.

LIITE 2.

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARIN KANNATUSYHDISTYKSEN HALLITUKSEN JÄSENET

Puheenjohtajat:

Järvinen Veli, kaupunginjohtaja	1964 - 1975
Santanen Seppo, apulaiskaupunginjohtaja	1976 - 1977

Varapuheenjohtajat:

Mäki Onerva, lehtori
 Hietala Olavi, kasvatustieteen lisensiaatti
 Mirkkola Kaarlo, koulunjohtaja

Jäsenet:

Ahonen Arvo, kansanedustaja
 Ahonen Meri, lastentarhanopettaja
 Eronen Maila, lastentarhanopettaja
 Eskola Ulla, opiskelija
 Haini Hilkkka, lastentarhanopettaja
 Hautamäki Tuula, opiskelija
 Hongisto Heli, lastentarhanopettaja
 Hyvärinen Satu, opiskelija
 Juusela Heikki, maakuntaliiton toim.joht.
 Järvinen Veli, kaupunginjohtaja
 Koivunen Matti, kansanedustaja
 Koskenniemi Mikko, pankinjohtaja
 Laulainen Pirkko, opiskelija
 Mirkkola Kaarlo, koulunjohtaja
 Nousiainen Torsti, toimitusjohtaja
 Parkkonen Kaisa, lastentarhan johtaja
 Pohjonen Mauno, kansanedustaja
 Piispa Anna-Maria, opiskelija
 Sillantaus Pentti, kansanedustaja
 Siloma Hellä, rehtori
 Soisalo Sirpa, opiskelija
 Toiviainen Mauri, kansakouluopettaja
 Torkko Terhi, opiskelija
 Tulisalo Marja-Leena, opiskelija
 Viinikainen Aila, lastentarhanopettaja

LIITE 3.

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARIN JOHTOKUNNAN JÄSENET

Puheenjohtajat:

Haapala Esko, sosiaalijohtaja	1965 - 1968
Korvenmaa Pentti, läänin sosiaalitarkastaja	1969 - 1977

Varapuheenjohtajat:

Helin Sirkka-Liisa, kaupunginsihteeri
Jaakkola Elvi, koulunjohtaja

Jäsenet:

Ahonen Meri, lastentarhanopettaja
Hautamäki Tuula, lastentarhanopettaja
Hietala Matti, hallintojohtaja
Jaakkola Elvi, koulunjohtaja
Jungell Tuula, opiskelija
Karvonen Juhani, KT
Kasurinen Liisa, rehtori
Kirjavainen Yrjö, opiskelija
Korvenmaa Pentti, läänin sosiaalitarkastaja
Käppi Pekka, koulutoimenjohtaja
Kääriäinen Kirsi, opiskelija
Mäki Onerva, FL
Mölsä Irma, lastentarhanopettaja
Oka Irma, opiskelija
Pakarinen Aulikki, lastentarhanopettaja
Peltonen Antti, sosiaalis sihteeri
Pesonen Jaakko, KT
Röman Kyllikki, KM
Selkämaa Pirkko, terveystieteen
Takala Annika, apulaisprofessori

LIITE 4.

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHANOPETTAJAOPINTON JOHTOKUNNAN JÄSENET

Puheenjohtajat:

Korvenmaa Pentti, läänin sosiaalitarkastaja	1977 - 1985
Kärkkäinen Veli-Matti, opintosihteeri	1986 - 1987
Nikki Maija-Liisa, koulutoimentarkastaja	1987 - 1993
Hartikainen Maija, lehtori	1993 - 1995

Varapuheenjohtajat:

Santanen Seppo, apulaiskaupunginjohtaja
 Hietala Matti, yliopiston hallinnonjohtaja
 Nikki Maija-Liisa, koulutoimentarkastaja
 Hartikainen Maija, lehtori
 Rajala Riitta, päiväkodinjohtaja

Jäsenet:

Arponen Aino, läänin suunnittelusihteeri
 Eerola-Pennanen Paula, opistonopettaja
 Erkkilä Päivi, opiskelija
 Ettanen Juha, opiskelija
 Hakasalo Nina, opiskelija
 Hartikainen Maija, lehtori
 Hartikainen Mervi, opiskelija
 Hautamäki, myöh. Paavilainen Tuula,
 päiväkodinjohtaja, kansanedustaja
 Heinilä Sari, opiskelija
 Hietala Matti, hallinnonjohtaja
 Hirvonen Jorma, opiskelija
 Hult, myöh. Outakoski-Aho Maarit, rehtori
 Janhonen Jukka, opiskelija
 Joronen Vesa, opiskelija
 Kaidesoja Marjatta, päivähoidon suunnittelija
 Kasurinen Liisa, rehtori
 Kela Vuokko, tarkastaja
 Koskenniemi Kyllikki, rouva
 Liimatainen Sakari, tiedekuntasihteeri

Makkonen Marja-Liisa, lehtori
Manninen Sari, opiskelija
Mikkola Hanna, opiskelija
Mäki Jaana, opiskelija
Mäkinen Terttu, päivähoitopsykologi
Nikki Maija-Liisa, koulutoimentarkastaja
Oikari Olli, opiskelija
Pietikäinen Teresa, opiskelija
Puhakainen Heli, opiskelija
Raivio Jukka T., suunnittelija
Raja Annika, opiskelija
Rajala Riitta, päiväkodinjohtaja
Saares Ilse, opistonopettaja
Seppälä Anneli, läänin sosiaalihoitaja
Tolvanen Riitta-Liisa, opiskelija
Yli-Mutka Päivi, opiskelija

LIITE 5.

EBENESERKODIN LASTENTARHASEMINAARI

PÄÄSTÖTODISTUS

syntynyt _____ on, osoittaen

harrastusta ja tunnollisuutta, suorittanut seminaarin täydellisen kaksivuotisen oppimäärin. Hänen tietonsa ja taitonsa on arvioitu seuraavien arvosanoin:

Psykologia _____

Lastentarhaoppi _____

Kasvatusoppi _____

Kasvatusopin historia _____

Äidinkieli _____

Yhteiskuntaoppi _____

Terveysoppi _____

Talousoppi _____

Kirjanpito _____

Laulu, musiikkioppi _____

Päristus, maaseutu _____

Voimistelu _____

Taloustyöt _____

Käsityöt _____

Veisto _____

Luentosarjoja: Fröbelkirjallisuus, luonnontieto, puhetekniikka _____

Opetukseen on sisällynyt uskontoa molempien lukuvuosien aikana.

Käytännöllinen kasvatustaito:

Suunnittelukyky ja omintakeisuus _____

Lapsiryhmän ohjaaminen _____

Lasten yksilöllinen käsittely _____

Järjestyskyky _____

Kurssin on kuulunut _____ harjoittelu kesäretkellä ja

_____ käytännöllinen ja teoreettinen opetus pientenlastenhoitolaitoksessa.

Johtaja _____

Opettaja _____

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARI

PÄÄSTÖTODISTUS

.....
 syntynyt ..... päivänä ..... kuuta 19....., on suorittanut lastentarhaseminaarin
 täydellisen kaksivuotisen oppimäärän seuraavin arvoaroin:

- I. Perusopinnot . . . . .
 II. Psykologis-pedagogiset opinnot . . . . .
 III. Opetusharjoittelu . . . . .

Huomautuksia: .....
 .....
 .....

.....ssä ..... päivänä ..... kuuta 19.....

.....
 Rehtori

LIITE 6/2

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARI

Löylykatu 10, 40700 Jyväskylä 70
Puh. 941 - 14 152

**JYVÄSKYLÄN LASTENTARHASEMINAARIN
2-VUOTINEN LASTENTARHANOPETTAJIEN KOULUTUS
2400 tuntia**

1. PERUSOPINNOT 770 t**Fyysinen kehitys ja kasvatus 120 t**

Lapsen perushoito
Lastensairaudet
Terveystenhoito
Liikuntakasvatus
Laitostalous

Ympäristö ja yhteiskunta 230 t

Lapsen fyysinen ympäristö
Yhteiskuntapolitiikan peruskurssi
Sosiaaliturvapolitiikka
Päivähoitohallinto
Perhesosiologia
Ympäristökasvatus
Uskontokasvatus
Kulttuurikasvatus
Kansainvälisyyskasvatus

Itseilmaisu ja kommunikaatio 420 t

Äidinkieli
Kielellinen ilmaisu
Joukkoviestintä
Musiikki
Liikunta
Muotoaminen
Kokonaisilmaisu

2. PSYKOLOGIS-PEDAGOGISET OPINNOT 580 t**Psyykinen kehitys 220 t**

Kehityspsykologia
Lastenpsykiatria
Aikuisiän psykologia
Työpsykologia

Varhaiskasvatuksen perusteet ja menetelmät 360 t

Varhaiskasvatus
Päivähoito
Metodiikka
Alkuopetus

Kasvatustieteen approbatur
Erityispedagogiikan peruskurssi

3. OPETUSHARJOITTELU 1000 t

Harjoittelu 0—3-vuotiaiden kokopäiväryhmissä
Harjoittelu 3—6-vuotiaiden kokopäiväryhmissä
Harjoittelu puolipäiväryhmissä
Alkuopetusharjoittelu peruskoulun ala-asteen
1—2 luokilla
Tutustuminen perhepäivähoitoon
Opintokäynnit

4. OPINTO-OHJAUS JA ERITYISLUENNOT 50 t

ERIKOISTYÖ .....

PROJEKTIT .....

JYVÄSKYLÄN LASTENTARHANOPETTAJAOPISTO

TODISTUS LASTENTARHANOPETTAJAN TUTKINNOSTA

on suorittanut lastentarhanopettajaopistoista annetussa asetuksessa (365/77, 379/83, 416/87, 581/88 ja 817/93) tarkoitetun 120 opintoviikon lastentarhanopettajan tutkinnon.

Tutkintoon sisältyvät seuraavat opinnot:

YLEISOPINNOT	27,5 ov	
Kasvatustieteelliset opinnot		18 ov
Muut yleisopinnot		9,5 ov
AINEOPINNOT	60,5 ov	
Kasvatustieteelliset ja psykologiset opinnot		23,5 ov
Ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvät opinnot		10,5 ov
Muut aineopinnot		26,5 ov
SYVENTÄVÄT OPINNOT	31 ov	
Opetusharjoittelu		16 ov
Kasvatus- ja opetustaito		
Muu harjoittelu ja tutustuminen		5 ov
Syventävä ammattitietous		11 ov
Seminaarityö		

Opintoihin sisältyy noin 30 ov yliopistotasoisia - lähinnä kasvatustieteellisiä ja psykologisia - opintoja Jyväskylän yliopiston vaatimusten mukaisesti.

Jyväskylässä   päivänä   kuuta 1995

rehtori

JYVÄSKYLÄN
LASTENTARHANOPETTAJAOPISTON
1947 - 1995

PÄÄTÖSJUHLAN OHJELMA

ALKUSOITTO	Tuuli ja Joonas Toivanen viulu ja piano
LIIKUNTAESITYS	LitK Susanna Poutamo ohjaus
PUHE	Rehtori Maarit Outakoski-Aho
MUSIIKKIA	LTO Eija Korhonen
JUHLAPUHE	Fil.toht. h.c. Jaakko Numminen
MUSIIKKI- TERVEHDYKSET	LTO Jouni Kettunen kantele
	LTO Olli Oikari laulu
PUHE	valmistuva LTO Kirsi Muhonen
TODISTUSTEN JAKO	
REQUIEM PARVULUS	kuoro
SUVIVIRSI	yleisö ja opiston yhtye

LIITE 9/1

Requiem parvulus Pekka Kuokkala 1994

In Memoriam Juhäskylän lastentarhanopettajabopisto

Re-qui-em, re-qui-em, re-qui-em ae-ter-nam
 ae-ter-nam

Re-qui-em, re-qui-em, re-qui-em ae-ter-nam

Do-na e-is Do-mi-ne lu-ce-at
 Do-na et lux per-pe-tu-a
 Do-na e-is, do-na et lux per-pe-tu-a

e-is Te de-cet hym-nus
 e-is Te de-cet hym-nus, hym-nus
 e-is

hym-nus in Si-on. Te de-cet hym-nus
 hym-nus in Si-on. Te de-cet De-
 Te de-cet hym-nus. Te Te decet

nus in Si-on Et ti-
 -us in Si-on Et ti-
 -on Et ti-
 -bi, ti-

et ti-
 -bi red-der vo-
 et ti-
 -bi red-der vo-

Requiem parvulus, Pekka Kuokkala

LIITE 9/2

tum in je-rusa-lem in je-rusa-lem in je -- ru - sa -
 tum in je -- ru -- sa -- lem in je -- ru - sa -
 in je -- ru -- sa -- lem in je -- ru - sa -

lem. — Re-qui-em, re -- qui-em, re-qui-em ae --
 lem. — Re-qui-em, re-qui-em, re-qui-em ae --
 lem. — Re-qui-em, re-qui-em, re-qui-em ae --

ter -- nam. Do-na e - is Do-mi-ne
 - ter -- nam Do -- na, do-na et lux perpe-tu -
 - ter -- nam Do-na e - is, do-na et lux perpe-tu -

lu -- ce-at e -- is. In me -- mo-ri-a ae-ter-
 - a -- e -- is In me-mo-ri-a ae-ter-
 - a -- e -- is In

- 12 In me-mo-ri-a ae -- ter-
 ae-ter-na -- in me-mo-ri-a ae-ter-
 me-mo-ri-a me -- mo-ri-a ae-ter-

na. Al - le - lu - ia, al - le - lu -
 na. Al - le - lu - ia, al - le - lu -
 na. Al - le - lu - ia, al - le - lu -
 ia, al - le - lu - ia
 ia, al - le - lu - ia
 ia, al - le - lu - ia

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON VARHAISKASVATUKSEN
YKSIKÖN JULKAISUSARJA B
KATSAUKSIA 1

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
VARHAISKASVATUKSEN YKSIKKÖ
1998